

Budsjett-innst. S. nr. 3

(2008–2009)

Budsjettinnstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.prp. nr. 1 (2008–2009)

Innstilling fra utenrikskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4)

Til Stortinget

1. OVERSIKT OVER BUDSJETTKAPITLER OG POSTER I RAMMEOMRÅDE 4 (UTENRIKS)

(90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1
Utgifter i hele kroner			
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100		Utenriksdepartementet	1 607 927 000
	1	Driftsutgifter	1 554 487 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000
	71	Diverse tilskudd	31 713 000
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	25 035 000
	1	Driftsutgifter	25 035 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	8 248 000
	1	Driftsutgifter	8 248 000
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	95 567 000
	1	Driftsutgifter	27 932 000
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	67 635 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	3 018 533 000
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 533 000
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	50 000 000
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	900 000 000
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	885 000 000
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i> ..	120 000 000

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1
118		Nordområdetiltak mv.	310 618 000
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	280 127 000
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	26 698 000
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	962 518 000
	1	Driftsutgifter	948 761 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	185 836 000
	1	Driftsutgifter	185 836 000
144		Fredskorpset	45 000 000
	1	Driftsutgifter	45 000 000
150		Bistand til Afrika	2 843 500 000
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 843 500 000
151		Bistand til Asia	1 038 600 000
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	500 000 000
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	538 600 000
152		Bistand til Midtøsten	500 000 000
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000
153		Bistand til Latin-Amerika	246 500 000
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	246 500 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 729 000 000
	1	Driftsutgifter	33 500 000
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 193 000 000
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i> ...	81 000 000
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	7 000 000
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000
	77	Utvexlingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000
161		Næringsutvikling	452 750 000
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000
	75	NORFUND – tapsavsetning	143 750 000
162		Overgangsbistand (gap)	724 000 000
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 445 000 000
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 110 000 000
164		Fred, forsoning og demokrati	1 783 725 000
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	770 725 000
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	575 000 000
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 000 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	712 000 000
	1	Driftsutgifter	139 000 000
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	240 000 000

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	1 796 795 000
	1	Driftsutgifter	25 000 000
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	9 795 000
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	248 000 000
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	1 475 000 000
167		Flyktningstiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	1 992 556 000
	21	Spesielle driftsutgifter	1 992 556 000
168		Kvinner og likestilling	300 000 000
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000
169		Globale helse- og vaksineinitiativ	1 560 000 000
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 000 000
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000
170		FN-organisasjoner mv.	4 117 420 000
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 507 200 000
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000
171		Multilaterale finansinstitusjoner	2 035 800 000
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	763 300 000
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	462 500 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	270 000 000
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> ..	270 000 000
<i>Justis- og politidepartementet</i>			
480		Svalbardbudsjettet	129 852 000
	50	Tilskudd	129 852 000
		Sum utgifter rammeområde 4	30 936 780 000

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1
Inntekter i hele kroner			
<i>Inntekter under departementene</i>			
3100		Utenriksdepartementet	84 970 000
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 465 000
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	63 900 000
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	6 605 000
		Sum inntekter rammeområde 4	84 970 000
		Netto rammeområde 4	30 851 810 000

2. SAMMENDRAG

2.1 Utenriksdepartementet

For programområde 02 Utenriksforvaltning foreslår Regjeringen at det bevilges kr 5 066 288 000 for 2009. I saldert budsjett for 2008 utgjorde det samme programområdet kr 4 597 792 000. Dette innebærer en økning på 10,2 pst. For programområde 03 Internasjonal bistand foreslår Regjeringen at det bevilges kr 26 182 250 000. Dette er en økning på 17,5 pst. i forhold til saldert budsjett 2008.

Regjeringen definerer nordområdepolitikken som et av sine viktigste satsingsområder. Norsk nordområdepolitikk har som mål å skape rammebetingelser for en utvikling som trykker nasjonal suverenitet, sikrer stabilitet i området, fremmer en ansvarlig forvaltning av ressursene og miljøet, samt sikrer norske økonomiske interesser. Det legges på den ene side opp til et intensivt samarbeid med Russland for å videreutvikle samarbeidet om forvaltningen av fiskeriressursene og videre utvikling av samarbeidet om utviklingen av petroleumsressursene og sikring av havmiljøet. På den annen side legges det opp til nordområdedialoger med de sentrale vestlige land som er opptatt av utviklingen i nordområdene. Norge fører i dag nordområdedialoger med en rekke vestlige land.

Energi og klima er viktige sider ved nordområdepolitikken og krever bred oppfølging både internasjonalt og nasjonalt. Frem til våren 2009 vil Norges formannskap i Arktisk råd stå sentralt i nordområdearbeidet.

Regjeringen skal sikre et trygt Norge og trygghet for norske borgere. Regjeringen legger et utvidet sikkerhetsbegrep til grunn for utformingen av Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk. NATO-medlemskapet forblir en bærebjelke i Norges internasjonale engasjement. Regjeringen legger stor vekt på å bidra til at NATO fortsatt omformes og utvikles på en måte som gjør alliansen i stand til å møte de nye sikkerhetsutfordringer på en koordinert og effektiv måte. Situasjonen i Georgia har på ny satt søkelyset på de

mer tradisjonelle utfordringene knyttet til alliansesolidaritet og NATOs kjerneoppgaver.

Norsk og europeisk sikkerhet bygger på et nært forhold til USA. Regjeringen vil bruke NATO til å videreutvikle det transatlantiske partnerskapet, den politiske dialogen så vel som et tett bilateralt samarbeid mellom Norge og USA.

I møte med både nye og mer tradisjonelle sikkerhetsutfordringer vil forholdet til Russland stå sentralt. Afghanistan vil forbli både NATOs og Norges viktigste militære innsatsområde.

Norge vil holde tett kontakt med EUs institusjoner og medlemsland om utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Regjeringen fremhever at FN er den viktigste institusjonen for global sikkerhet. Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke Norges militære og sivile bidrag til FN-ledede fredsoperasjoner, med særlig vekt på Afrika. Det vil være et særlig mål å utforme slike bidrag innenfor en nordisk ramme.

Regjeringen vil videreføre sitt sterke engasjement for nedrustning og ikke-spredning av kjernevåpen og andre masseødeleggelsesvåpen som kjemiske og biologiske våpen.

Regjeringen vil fortsatt gi høy prioritet til innsats for humanitær nedrustning.

I mai 2008 ble den nye konvensjonen om klaseammunisjon vedtatt av et flertall av FNs medlemsstater. Konvensjonen ble fremforhandlet etter initiativ fra Norge, og med betydelig norsk engasjement i prosessen og forhandlingene. Regjeringen vil også yte effektive og relevante bidrag for bekjempelse av terrorisme, i full overensstemmelse med menneskerettighetene og grunnleggende rettstatsprinsipper.

Proposisjonen peker på at de menneskeskapte klimaendringene er vår tids største utfordring og rammer de fattigste landene hardest. Norges hovedinnsats i kampen mot klimaendringene internasjonalt skjer innenfor rammene av FNs Klimakonvensjon og på utviklingsområdet. Regjeringen vil ta alle tilgjen-

gelige virkemidler i bruk for å redusere den globale oppvarmingen.

Regjeringens mål er en aktiv og tydelig europapolitikk som både bidrar til et solidarisk og trygt Europa og som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. Med utgangspunkt i at Norge ikke er medlem av EU vil Regjeringen utnytte alle muligheter for samarbeid og påvirkning i aktuelle saker med sikte på å få gjennomslag for norske syn.

Energipolitikk spiller en stadig viktigere rolle i norsk europapolitikk. Norges rolle som betydelig leverandør av energi til Europa er et sentralt element i forholdet mellom Norge og EU.

Regjeringen peker på at det er viktigere enn noensinne å støtte demokratiske reformer og euroatlantisk integrasjon i SUS-landene. Det tas sikte på å styrke kontaktene med Sentral-Asia, og Regjeringen vil åpne en ambassade i Kasakhstan.

En av Regjeringens utenrikspolitiske hovedprioriteringer er å arbeide aktivt for global rettferdighet og en sosial og bærekraftig globalisering. En sosial og bærekraftig utvikling er i følge proposisjonen bare mulig dersom det satses på global helse og Regjeringen viderefører sin støtte til de helserelaterte tusenårsplanene.

Det multilaterale system tillegges stor vekt i Regjeringens samlede utenrikspolitikk. Regjeringen vil være en sterk støttespiller for FN og vil gi høy prioritet til arbeidet i FNs særorganisasjoner. Det er en viktig målsetting å bidra til reformer som kan bidra til å styrke FN.

Regjeringen legger vekt på å bidra til å videreutvikle det regelbaserte multilaterale handelssystemet i WTO slik at det blir et best mulig redskap for rettferdig global styring på handelsområdet.

Å støtte opp om norsk næringsliv vil være en prioritert oppgave for Regjeringen og utenriksjenseten skal bistå norske bedrifter i deres arbeid med å vinne innpass på internasjonale markeder.

Fremme av norsk kultur i utlandet og styrking av Norges kultursamarbeid med utlandet er viktig og en del av Regjeringens kulturløft.

Formålet med norsk utviklingspolitikk er å bekjempe fattigdom og sikre sosial rettferdighet. Politisk dialog og bistand er ifølge proposisjonen virkemidler for å løfte store folkegrupper ut av fattigdom. Regjeringen vil bidra til vekst og stabilitet ved å arbeide for bedre globale og regionale rammebetingelser.

Ifølge Regjeringen har statsbudsjettet for 2009 innfridd målsettingen om at 1 pst. Av BNI skal gå til bistand.

Regjeringen vil videreføre arbeidet innen hovedsatsingsområdene der Norge kan bidra mest. Dette er miljø og bærekraftig utvikling; fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand; olje og ren

energi; kvinner og likestilling; godt styresett og kamp mot korrupsjon samt innsatsen innen de helserelaterte tusenårsplanene. Utdanning er i følge proposisjonen viktig for Regjeringens utviklingspolitikk. Regjeringen vil også være ledende i det internasjonale arbeidet med å håndtere de store klimaendringene og vil gå foran med massiv satsing på tiltak mot avskoging og skogforringelse i utviklingsland.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å legge økt vekt på å sikre kvaliteten på bistanden og vil også være en pådriver i det internasjonale anti-korrupsjonsarbeidet.

2.2 Justis- og politidepartementet

Fra Justisdepartementet inngår programkategori 06.80, kap. 480 svalbardbudsjettet, i rammeområde 4. Justisdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. Hvert år gis det imidlertid et tilskudd fra statsbudsjettet til dekning av underskuddet på svalbardbudsjettet. For 2009 er det foreslått 231,662 mill. kroner i utgifter og 101,810 mill. kroner i inntekter på svalbardbudsjettet. Differansen på 129,852 mill. kroner danner grunnlaget for tilskuddet fra Justisdepartementets kap. 480. Dette er et tilskudd som er 9,5 pst. lavere enn i saldert budsjett 2008. Størrelsen på tilskuddet har variert fra år til år og har blitt økt ved ekstraordinære tilskuddsbehov. Justisdepartementet regner i 2009 med en økning i inntekter fra skatter og avgifter sammenliknet med 2008. I tillegg til underskuddet under kap. 480 har staten andre årlige utgifter som bevilges over det ordinære statsbudsjettet under de enkelte departementenes kapitler. Regjeringen ønsker å bevare et stabilt og robust norsk familiesamfunn Longyearbyen på Svalbard for å sikre norsk nærvær i nordområdene. Det ble i 2008 gjennomført endringer i skattesystemet som etter regjeringens syn gjorde det mer tidsmessig og bedre tilpasset det ordinære norske skattesystemet og internasjonale rammevilkår.

3. KOMITEENS ALMINNELIGE MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Vidar Bjørnstad, Marit Nybakk, Hill-Marta Solberg og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund, Siv Jensen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Erna Solberg og Finn Martin Vallersnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Bjørlo Lysbakken,

fra Kristelig Folkeparti, Kjell Arvid Svendsen, fra Senterpartiet, Åslaug Haga, og fra Venstre, Anne Margrethe Larsen, har ved Stortingets vedtak av 23. oktober 2008 fått tildelt kapitler under rammeområdet 4 Utenriks (jf. Innst. S. nr. 3 (2008–2009)). Ved vedtak av 27. november 2008 er netto utgiftsramme for rammeområde 4 fastsatt til kr 30 862 260 000 (jf. Budsjett-innst. S. I (2008–2009)). Det fremsatte bevilgningsforslag i innstillingen bygger på disse vedtakene om rammens størrelse, jf. Stortingets forretningsorden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil gi uttrykk for at bistandsbudsjettet 2009 er historisk. Med dette budsjettet nås en milepæl ved at 1 pst. av bruttonasjonalinntekt vil bidra til utvikling i fattige land.

Komiteen vil understreke at norsk utviklingspolitikk skal bidra til at alle mennesker får en mulighet til å dekke grunnleggende behov.

Komiteen vil vise til at den ekstreme fattigdommen er vår tids største menneskerettighetsutfordring.

Komiteen vil videre vise til at det nå er 8 år siden verdens statsledere undertegnet FNs tusenårs-mål. Åtte mål skulle nås innen 2015, bl.a.: Fattigdommen i verden skulle halveres. Alle barn – gutter som jenter – skulle få tilgang til full grunnskoleutdanning. Barnedødeligheten skulle reduseres med to tredjedeler. Dødeligheten blant kvinner i barsel skulle reduseres med tre fjerdedeler.

Komiteen vil vise til at FNs tusenårs-mål er blitt det sentrale mobiliseringsgrunnlaget for en felles kamp mot fattigdom. Komiteen mener det er viktig at verdenssamfunnet følger opp de forpliktende tusenårs-målene. Det betinger at land og regioner har fred, velfungerende stater, en åpen økonomi, velferdsstater, et fungerende arbeidsliv, et bærekraftig miljø og politisk handlingsrom.

Komiteen viser til at den pågående klimakrisen og matvarekrisen er et betydelig hinder for å nå tusenårs-målene. Komiteen understreker at behovet for å styrke mekanismene for en mer rettferdig fordeling og for økning av bærekraftig matvareproduksjon, er tydeliggjort.

Komiteen vil vise til at Norge har tatt på seg et spesielt ansvar for de tusenårs-målene som dreier seg om barnedødelighet og mødre helse, noe som også gjenspeiles i budsjettframlegget. Komiteen mener det her gjøres et konkret og målrettet arbeid fra norsk side, og vil blant annet vise til at vaksinasjonsprogrammet GAVI har berget livet til 2,3 millioner barn så langt. Komiteen vil videre vise til at Norge over

en 10-årsperiode skal bidra med 1 mrd. dollar for å få ned barseldødeligheten og for å sikre at barn vokser opp.

Komiteen peker på at arbeidet for kvinners rettigheter og likestilling står sentralt i utviklingspolitikken og utenrikspolitikken. Komiteen er tilfreds med en fylldig evaluering av hvordan dette følges opp av Regjeringen. Komiteen viser til at bedring av kvinners og minoriteters stilling og rettigheter er et langsiktig arbeid fordi det handler om endring av maktstrukturer og maktrelasjoner. Komiteen peker på at oppfølging av Regjeringens handlingsplaner, inkludert gjennomføring av SR 1325 om "Kvinner, fred og sikkerhet" og Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken, er svært viktig.

Komiteen viser til at norsk utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser i en verden i rask forandring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil videre vise til at utenrikspolitikken også skal bidra til global utjamning og en bedre organisert verden.

Komiteen vil vektlegge folkeretten og arbeid i organisasjoner som FN og NATO. NATO er hjørnesteinen i vår sikkerhetspolitikk. Ankerfestet for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk er vår sterke støtte til FN, NATO-medlemskapet og Norges tette forhold til Norden, EU og øvrige nærområder.

Komiteen mener det er i Norges interesse å føre en aktiv freds- og forsoningspolitikk. Komiteen vil understreke at fred som baseres på rettferdighet og respekt for menneskerettighetene, er et gode for alle samfunn. Det hviler et ansvar på alle land til å bidra til at universelle rettigheter blir virkeliggjort, herunder retten til sikkerhet. Komiteen mener også at det er i norsk egeninteresse å bidra til en verden der folkeretten, globale traktater og gode overnasjonale institusjoner garanterer et minimum av trygghet og rettigheter og forebygger aggresjon. Det er komiteens syn at en av de viktigste pilarene i utenrikspolitikken er forpliktende internasjonalt samarbeid – som tar sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en verdenshandel basert på felles regelverk og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Komiteen vil understreke at vi lever i en verden med viktige maktsentra også utenfor det euroatlantiske området, og at det geopolitiske bildet er endret de siste 10–20 år. Globale maktrelasjoner er endret. Komiteen vil vise til at det er en tyngdeforskyvning fra vest til øst og fra nord til sør. Antall land

og aktører med internasjonale ambisjoner er blitt langt flere på få år. Komiteen vil understreke at dette må vi ta høyde for både i vår utenrikspolitikk, utviklingspolitikk og vår sikkerhetspolitikk. Komiteen vil understreke at dette også kan gi muligheter for nye strukturer og samarbeidsmønstre.

Komiteen er enig med Regjeringen i at

"Dette krever en bred innsats der sivile virkemidler i form av fattigdomsbekjempelse, økonomisk utvikling, utdanning, statsbygging og klimatilpassning ofte har en vel så sentral rolle som militær innsats. Derfor ser Regjeringen på utviklingspolitikken som et sentralt element i den generelle utenriks- og sikkerhetspolitikken".

Komiteen vil understreke at klimaendringene er av de største trusler verden står overfor i dag, og at den globale oppvarmingen både må og kan stabiliseres før den kommer ut av kontroll. De fattigste landene er hardest rammet, der folk er dårligst rustet til å møte klimaendringene. Komiteen vil vise til Innst. S. nr. 173 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 9 (2007–2008) Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer, der en enstemmig utenrikskomité understreker:

"Komiteen vil vise til at det i dag ikke er noen klar definisjon av klimaflyktninger, og at de derfor lett faller utenfor de rettigheter og den assistanse flyktninger har rett til i henhold til FN's flyktningkonvensjon. Komiteen mener det er behov for en folkerettslig definisjon av klimaflyktninger og vil be Regjeringen ta et initiativ i FN for å drøfte dette."

Komiteen mener Norge bør utnytte sin posisjon som en betydelig energiproducent med avansert teknologisk kunnskap til å ta initiativ til overnasjonalt samarbeid i klimapolitikken.

Komiteen viser til at nordområdene er definert som et viktig strategisk område i utenrikspolitikken og har som mål at Norge skal lede an i utviklingen av nordområdene. Komiteen mener at nordområdepolitikken må skape rammebetingelser for en utvikling som trykker nasjonal suverenitet, sikrer stabilitet og fremmer en forsvarlig forvaltning av ressursene. I tillegg skal nordområdepolitikken sikre økonomiske interesser. Dette krever at Norge videreutvikler samarbeidet med Russland om forvaltning av fiskeriresursene og styrker kontakten med våre naboer og allierte. To av de viktigste satsingsområdene i utenrikspolitikken er en aktiv europapolitikk og vårt forhold til Russland.

Komiteen mener det er et mål å ha en europapolitikk som både bidrar til et solidarisk og trygt Europa og som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. Norge må også være deltager og pådriver i mange av de prosessene som bidrar til å knytte øst og vest i Europa sammen, i tillegg til å være i dialog med EU og Russland.

Komiteen mener det må være en viktig oppgave å videreutvikle forholdet til Russland. Mange av utfordringene i nord kan bare løses gjennom russisk medvirkning og engasjement. Det er også i norsk interesse at Russland utvikler og styrker demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene.

Komiteen har merket seg at vi nå ser et mer selvbevisst og framoverlent Russland med sterk økonomisk vekst. Komiteen vil understreke at norsk politikk overfor Russland må være bygget på både samarbeid og fasthet.

Komiteen vil vise til at Norge spiller en pådriverrolle for ikke-spredning, rustningskontroll og nedrustning, en pådriverrolle både når det gjelder masseødeleggelsesvåpen og andre våpen som forårsaker uakseptabel humanitær lidelse. Komiteen vil særskilt trekke fram det norske arbeidet for å komme fram til et forbud mot klasevåpen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at utenrikspolitikken skal ta utgangspunkt i samspillet mellom Norges strategiske og økonomiske interesser, respekt for de grunnleggende menneskerettigheter og ivaretagelse av norske borgeres interesser, sikkerhet og trygghet innenlands og utenlands. Det er disse medlemmers syn at en av de viktigste pilarene i utenrikspolitikken er forpliktende internasjonalt samarbeid – som tar sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig verdenshandel og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet som et liberalistisk parti er av den oppfatning at Norge har en moralsk plikt til å heve stemmen for frihet, likeverd og rettssikkerhet – gjennom aktivt å påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de internasjonale fora der hvor Norge deltar.

Disse medlemmer mener at nordområdene er viktige for Norge både av økonomiske, politiske og strategiske årsaker. Disse medlemmer vil derfor arbeide for en betydelig mer aktiv politikk i forhold til nordområdene – gjennom økt norsk tilstedeværelse i nord i alle ledd, økt samarbeid og samhandling med Russland og fremtidsrettet utnyttelse av områdets naturressurser.

Disse medlemmer viser til at et fundament i Fremskrittspartiets utenrikspolitikk er nødvendigheten og viktigheten av gode transatlantiske relasjoner. USA er Norges viktigste allierte og det er viktig å innrette norsk utenrikspolitikk slik at den ikke svekker dette gode forholdet, men snarere utdyper det og styrker det for fremtiden. Derfor er disse medlemmer også klare på at NATO er et nødvendig og positivt grunnelement i Norges forsvars- og sikkerhetspolitiske plattform.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å innrette norsk utenrikspolitikk slik at den til enhver tid tjener norske interesser på kort og lang sikt. Derfor vil disse medlemmer understreke viktigheten av at de norske utenriksstasjonene får de ressurser som trengs for å ivareta norske borgeres interesser ved uforutsette hendelser, og at de lokaliseres på grunnlag av vurderinger basert på norske borgeres behov, og norske strategiske og økonomiske interesser.

Disse medlemmer ser betydningen av bilaterale handelsavtaler – spesielt med land som ikke omfattes av EØS-avtalen. Målet med slike avtaler må være tosidig – de skal både bidra til å styrke norske handelsinteresser og de skal bygge ned proteksjonismen i verdensøkonomien.

Disse medlemmer mener det er viktig for Norge å foreta en mer kritisk vurdering av den rollen FN spiller og de oppgaver FN er satt til å ivareta – FN må både bli mer relevant, mer effektiv og mer fokusert. Disse medlemmer uttrykker bekymring over den negative utviklingen i FNs menneskerettighetsmaskineri og mener Norge aktivt må bruke sin økonomiske styrke i FN for å presse på for nødvendige reformer i organisasjonen.

Disse medlemmer viser til at ekstrem fattigdom og mangel på vekst og utvikling dessverre kjennetegner situasjonen for millioner av mennesker i verden i dag. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets utviklingspolitikk tar sikte på å løfte mennesker ut av fattigdom og skape grunnlag for vekst og utvikling gjennom å bygge ned toll- og handelsbarrierer, sletting av illegitim statsgjeld, sikring av eiendomsrettigheter for det brede lag av befolkningen, satsing på helse og utdanning, kanalisering av bistand gjennom frivillige organisasjoner og globale fond, forsterket nød- og katastrofehjelp, økt satsing på bruk av mikrokreditt og bistand til strukturelle tiltak som fremmer demokrati, rettsstat og markedsøkonomi. Alle tiltak som støttes skal bli gjenstand for grundig evaluering, resultatmåling og regnskapskontroll.

Disse medlemmer er på et prinsipielt grunnlag kritiske til ordningen med tvungne bidrag til statlig utviklingshjelp gjennom beskatningen, fordi dette bidrar til å svekke den enkeltes personlige ansvarfølelse og giverglede. Videre har statlig utviklingshjelp i det store og hele vist seg å være lite effektiv og svært kostbar å administrere.

Disse medlemmer er tilfreds med at debatten om virkningen av statlige bistandsmidler er i ferd med å åpnes opp og fornyes, og at det også i Norge har begynt å komme innrømmelser når det gjelder problemer knyttet til bistandspolitikken. Disse medlemmer mener det er svært positivt at Regjeringen varsler at den vil arbeide for å oppnå bedre

resultater av bistanden og en bedre samordning av arbeidet til FN-organisasjonene, andre multilaterale institusjoner og de bilaterale givne internasjonalt og under ledelse av myndighetene på landnivå. Disse medlemmer mener Regjeringen også gir positive signaler når den fremhever at den ønsker å bidra til et sterkt internasjonalt og nasjonalt fokus på kampen mot korrupsjon, og når den berører utfordringen i å kunne forbedre rapporteringen til Stortinget og offentligheten på bistandsområdet.

Disse medlemmer vil understreke at fundamentet i en bærekraftig utviklingspolitikk må baseres på at utviklingslandene i fremtiden skal kunne klare å stå på egne ben. I så måte uttrykker disse medlemmer bekymring over at gjennomføringen av FNs tusenårs mål dramatisk vil øke u-landenes avhengighet av internasjonal bistand. Disse medlemmer viser til at verdenssamfunnet mellom 1960 og 1997 har gitt over 3 000 mrd. kroner i bistand til Afrika, tilsvarende fire Marshall-planer. Tross gode intensjoner har ikke bistanden bidratt til økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon. Bistand har ofte ført til økt korrupsjon, til manglende institusjonsutvikling, til å holde diktatorer ved makten og til krig og konflikt slik at Afrika har feilet i å sette sin egen takt og retning på utviklingen. Disse medlemmer mener u-landene trenger rettferdig handel fremfor bistand, nettopp for å beholde selvrespekten og for å slippe å bli omringet av barmhjertige samaritaner som kun er opptatt av å plassere seg selv på pidestall gjennom almisser og politisk korrekte uttalelser. På denne bakgrunn vil disse medlemmer understreke viktigheten av en rettferdig verdenshandel hvor utviklingslandene kan selge sine produkter til Norge uten å bli møtt med skyhøye tollsatser. Disse medlemmer viser i så måte til Budsjett-innst. S. I. (2008–2009) hvor Fremskrittspartiet foreslår tollfritak på varer fra alle utviklingsland på OECD-listen, tilsvarende et proveny tap på 570 mill. kroner. Handelsliberalisering fra industrilandenes side vil imidlertid ikke alene endre hverdagen til fattige mennesker. Regional handelsliberalisering er like viktig. Disse medlemmer mener det er grunn til bekymring når Verdens Handelsorganisasjon viser til at kun om lag 10 pst. av eksporten fra afrikanske land er intraregional. Sørlege Afrika kommer spesielt dårlig ut på dette området, og er også den regionen som sakter akterut i forhold til økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon. Mens vestlige land reduserte sine tariffene med 84 pst. i perioden 1983–2003, var det tilsvarende tallet for sørlige Afrika kun 20 pst. Disse medlemmer mener sørlige Afrika spesielt, og Afrika generelt, trenger mer frihandel.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. I. (2008–2009) hvor Fremskrittspartiet ber Regjeringen utrede ulike aspekter rundt etableringen av et

fond for investeringer i det private næringsliv i lavinntekts- og MUL-land.

Disse medlemmer viser til at verden den siste tiden har vært preget av en matkrise. Disse medlemmer vil i så måte understreke oppfordringen fra FNs generalsekretær Ban Ki-moon om at matkrisen ikke må bli en unnskyldning for å innføre mer proteksjonisme i verdenshandelen. Disse medlemmer viser til en studie utført av professor Sebastian Edwards som viser at tilveksten i bruttonasjonalprodukt i land som har ført en åpen handelspolitikk, har vært dobbelt så høy som for land som har ført en lukket politikk.

Disse medlemmer viser til at utbredelsen av markedskonomen har gitt opphav til den raskest voksende reduksjonen av fattigdom og sult som verden har sett hittil i historien. I løpet av de siste tiårene har vi vært vitne til at stadig flere land har byttet ut totalitære styresett med demokratiske styresett. Hovedsakelig har dette skjedd i Europa, Latin-Amerika og Øst-Asia. I disse landene har det skjedd en maktforskyvning tilbake til befolkningen. Mens det før var slik at befolkningen eksisterte på regimets nåde, er situasjonen i dag slik at flere og flere regimer nå eksisterer på befolkningens nåde. Disse medlemmer viser til utfordringen som ligger i at det er en del av verden som har vært nesten immun mot disse endringene, og det er den del av verden der islam dominerer samfunnet.

Disse medlemmer viser til at ifølge analyser fra det anerkjente instituttet Freedom House har den islamske del av verden, og spesielt de arabiske landene, nærmest stått på stedet hvil når det gjelder politisk åpenhet, respekt for menneskerettigheter og transparens i de politiske prosesser. Freedom House konkluderer med at det eksisterer et dramatisk gap mellom nivået på frihet og demokrati i land med islamsk styresett og resten av verden. Disse medlemmer viser samtidig til at gjennomsnittlige tolltariffer i arabiske land er blant de høyeste i verden, at priskontroll og offentlig innblanding hemmer private entreprenører og initiativ og at mange av disse landene lider under fallende markedsinvesteringer. Disse medlemmer mener at de landene som har kommet lengst i forhold til økonomiske reformer og markedsliberalisering – Marokko, Tunisia, Jordan, Bahrain og Qatar – også er ledende i forhold til politiske reformer.

Disse medlemmer mener at det eksisterer et omfattende kunnskapsgap mellom arabiske land og resten av verden. Disse medlemmer viser til at gapet er spesielt stort og alvorlig når det gjelder forskning og teknologisk utvikling. De arabiske landene produserer i dag samlet bare 1 pst. av verdens bøker. Disse medlemmer viser til at anerkjente arabiske forskere og analytikere viser til et under-

skudd, både på tilgang og på effektiv bruk av kunnskap. De arabiske landene karakteriseres generelt av mangelfull institusjonell og politisk støtte til forskning og utvikling. Disse medlemmer viser spesielt til at omfattende sensur på bok- og avisutgivelser i etterkant forverrer situasjonen ytterligere. Disse medlemmer mener dette bekrefter det som Freedom House har funnet frem til, nemlig at demokratisering og globalisering ennå ikke har fått fotfeste i de arabiske landene, og at det eksisterer et dramatisk gap mellom disse landene og resten av verden, med spredte unntak som f.eks. Nord-Korea, Cuba, og Burma som foreløpig ennå deler de arabiske landenes triste skjebne.

Disse medlemmer mener det er en stor misforståelse at kapitalismen er de rike og privilegertes ideologi. Disse medlemmer deler den oppfatning at det frie markedet er den rake motsatsen til privilegiesamfunnet. Disse medlemmer viser i den sammenheng til den peruanske økonomen Hernando de Soto, som er den som mer enn noen har påpekt hvor mye fattige taper på grunn av fravær av eiendomsrettigheter. I sin bok "The Mystery of Capital" fra 2000 snur han opp ned på det politisk korrekte syn på verdens fattige. Disse medlemmer viser til at de Soto slår fast at problemet for verdens fattige er verken at de er hjelpeløse eller at de ikke har noe, men at de er eiendomsrettsløse. Disse medlemmer viser til det problematiske ved at mange fattige på grunn av mangel på eiendomsrettigheter ikke kan bruke sin eiendom til å ekspandere. Disse medlemmer viser til at dette var en avgjørende årsak til den vestlige verdens vei til velstandsutvikling.

Disse medlemmer mener det grunnleggende karaktertrekket som kjennetegner et fritt samfunn er den verdi som tillegges det aktive, skapende selvbestemmende mennesket – en grunnleggende tro på individuell frihet. Disse medlemmer mener at det særskilte ved et fritt samfunn er at menneskelig sosial samhandling i all hovedsak er selvvalgt og ikke påkrevd av andre mennesker.

Disse medlemmer viser til at det er påvist en sterk, positiv samvariasjon mellom økonomisk utvikling, modernisering og demokrati. I denne sammenheng vil disse medlemmer understreke at det i de mest økonomisk åpne landene er større sannsynlighet for at befolkningen nyter fulle politiske og sivile rettigheter, enn hva som er tilfellet i lukkede økonomier.

Disse medlemmer viser til at erfaringene fra ombyggingen i øst viser en tydelig sammenheng mellom en konsolidering av demokratiet og fremgang for markedet. Disse medlemmer viser til at markedet bidrar til å styrke demokratiet, fordi markedet er avgjørende for å utvikle et robust sivil samfunn, som igjen er en forutsetning for demokrati. Disse med-

lemmer viser til at eiendomsretten er selve grunnmuren i et slikt byggverk, og at markedet kan vise fordelene ved et samarbeid basert på egeninteresse, som er de samme holdningene som bidrar til at et demokrati slår rot.

Disse medlemmer mener at den sannsynligvis viktigste forskjellen mellom de samfunn som har blitt velstående og de som ikke har blitt det, er muligheten menneskene i det første samfunnet hadde til å inngå langvarige og kontraktsfestede avtaler. Disse medlemmer viser til at dette krever en høy grad av tillit menneskene imellom, og ikke minst i forhold til de politiske myndigheter. Disse medlemmer viser til at folk vil inngå slike avtaler kun dersom de vet at fruktene av deres arbeid ikke er gjenstand for en stor risiko for å bli fratatt dem av de politiske myndigheter, eller av andre individer fordi de politiske

myndigheter ikke kan garantere for beskyttelse mot inngrep eller overgrep. Disse medlemmer støtter oppfatningen av at velstående samfunn har blitt velstående nettopp fordi friheten er garantert, og den er garantert med utgangspunkt i samfunnets lover.

Disse medlemmer viser til at i løpet av de siste 50 årene har den materielle utviklingen ført til at verden befolkes av mer enn 3 milliarder flere mennesker som lever utenfor fattigdom. Noe slikt har aldri verden vært vitne til før. I denne sammenheng viser disse medlemmer til at FNs utviklingsprogram (UNDP) har slått fast at verdens fattigdom har blitt mer redusert de siste 50 årene enn under de 500 siste årene til sammen.

Disse medlemmer viser for øvrig til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2009.

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg 1-5	FrP 2009
Utgifter rammeområde 4				
100		Utenriksdepartementet	1 607 927 000	1 612 739 000 (+4 812 000)
	1	Driftsutgifter	1 554 487 000	1 554 487 000 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	4 790 000	4 790 000 (0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	16 000 000	16 000 000 (0)
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	800 000 (0)
	71	Diverse tilskudd	31 713 000	36 525 000 (+4 812 000)
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	137 000 (0)
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	25 035 000	25 035 000 (0)
	1	Driftsutgifter	25 035 000	25 035 000 (0)
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	8 248 000	8 248 000 (0)
	1	Driftsutgifter	8 248 000	8 248 000 (0)
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	95 567 000	95 567 000 (0)
	1	Driftsutgifter	27 932 000	27 932 000 (0)
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	67 635 000	67 635 000 (0)
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	3 018 533 000	2 997 987 000 (-20 546 000)
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 533 000	1 042 987 000 (-20 546 000)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg 1-5	FrP 2009
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen	50 000 000	50 000 000 (0)
	72	EØS-finansieringsordningen	900 000 000	900 000 000 (0)
	73	Den norske finansieringsordningen	885 000 000	885 000 000 (0)
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	120 000 000	120 000 000 (0)
118		Nordområdetiltak mv.	310 618 000	360 618 000 (+50 000 000)
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	280 127 000	330 127 000 (+50 000 000)
	71	Fred- og demokratiltak	3 793 000	3 793 000 (0)
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak	26 698 000	26 698 000 (0)
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	962 518 000	393 261 500 (-569 256 500)
	1	Driftsutgifter	948 761 000	379 504 500 (-569 256 500)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	13 757 000	13 757 000 (0)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	185 836 000	74 334 400 (-111 501 600)
	1	Driftsutgifter	185 836 000	74 334 400 (-111 501 600)
144		Fredskorpset	45 000 000	33 750 000 (-11 250 000)
	1	Driftsutgifter	45 000 000	33 750 000 (-11 250 000)
150		Bistand til Afrika	2 843 500 000	426 525 000 (-2 416 975 000)
	78	Regionbevilgning for Afrika	2 843 500 000	426 525 000 (-2 416 975 000)
151		Bistand til Asia	1 038 600 000	580 790 000 (-457 810 000)
	72	Bistand til Afghanistan	500 000 000	500 000 000 (0)
	78	Regionbevilgning for Asia	538 600 000	80 790 000 (-457 810 000)
152		Bistand til Midtøsten	500 000 000	75 000 000 (-425 000 000)
	78	Regionbevilgning for Midtøsten	500 000 000	75 000 000 (-425 000 000)
153		Bistand til Latin-Amerika	246 500 000	36 975 000 (-209 525 000)
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	246 500 000	36 975 000 (-209 525 000)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg 1-5	FrP 2009
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 729 000 000	1 146 500 000 (-582 500 000)
	1	Driftsutgifter	33 500 000	16 750 000 (-16 750 000)
	70	Sivilt samfunn	1 193 000 000	894 750 000 (-298 250 000)
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	81 000 000	40 500 000 (-40 500 000)
	72	Demokratistøtte/partier	7 000 000	7 000 000 (0)
	73	Kultur	107 000 000	0 (-107 000 000)
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	172 500 000	86 250 000 (-86 250 000)
	77	Uttekslingsordninger gjennom Fredskorpset	135 000 000	101 250 000 (-33 750 000)
161		Næringsutvikling	452 750 000	452 750 000 (0)
	70	Næringsutvikling	309 000 000	309 000 000 (0)
	75	NORFUND – tapsavsetning	143 750 000	143 750 000 (0)
162		Overgangsbistand (gap)	724 000 000	289 600 000 (-434 400 000)
	70	Overgangsbistand (gap)	724 000 000	289 600 000 (-434 400 000)
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 445 000 000	2 495 000 000 (+50 000 000)
	70	Naturkatastrofer	335 000 000	360 000 000 (+25 000 000)
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	2 110 000 000	2 135 000 000 (+25 000 000)
164		Fred, forsoning og demokrati	1 783 725 000	1 392 543 250 (-391 181 750)
	70	Fred, forsoning og demokratiltak	770 725 000	578 043 250 (-192 681 750)
	71	ODA-godkjente land på Balkan	575 000 000	431 250 000 (-143 750 000)
	72	Utvikling og nedrustning	73 000 000	54 750 000 (-18 250 000)
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	365 000 000	328 500 000 (-36 500 000)
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	712 000 000	716 000 000 (+4 000 000)
	1	Driftsutgifter	139 000 000	139 000 000 (0)
	70	Forskning og høyere utdanning	333 000 000	337 000 000 (+4 000 000)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg 1-5	FrP 2009
	71	Faglig samarbeid	240 000 000	240 000 000 (0)
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	1 796 795 000	1 347 596 250 (-449 198 750)
	1	Driftsutgifter	25 000 000	18 750 000 (-6 250 000)
	70	Ymse tilskudd	9 795 000	7 346 250 (-2 448 750)
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv.	39 000 000	29 250 000 (-9 750 000)
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling	248 000 000	186 000 000 (-62 000 000)
	73	Klima- og skogsatsingen	1 475 000 000	1 106 250 000 (-368 750 000)
167		Flyktningstiltak i Norge, godkjent som utviklings- hjelp (ODA)	1 992 556 000	1 158 650 067 (-833 905 933)
	21	Spesielle driftsutgifter	1 992 556 000	1 158 650 067 (-833 905 933)
168		Kvinner og likestilling	300 000 000	300 000 000 (0)
	70	Kvinner og likestilling	300 000 000	300 000 000 (0)
169		Globale helse- og vaksineinitiativ	1 560 000 000	1 560 000 000 (0)
	70	Vaksine og helse	1 370 000 000	1 370 000 000 (0)
	71	Andre helse- og aidstiltak	190 000 000	190 000 000 (0)
170		FN-organisasjoner mv.	4 117 420 000	1 641 635 000 (-2 475 785 000)
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	215 000 000 (-645 000 000)
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	83 000 000 (-249 000 000)
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	400 000 000 (0)
	73	Verdens matvareprogram (WFP)	145 000 000	145 000 000 (0)
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	240 000 000 (0)
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	75 000 000 (-75 000 000)
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	1 507 200 000	226 080 000 (-1 281 120 000)
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS)	160 000 000	160 000 000 (0)
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.	168 220 000	42 055 000 (-126 165 000)

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg 1-5	FrP 2009
	79	Eksperteser, junioreksperteser og FNs fredskorps	67 000 000	33 500 000 (-33 500 000)
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning	88 000 000	22 000 000 (-66 000 000)
171		Multilaterale finansinstitusjoner	2 035 800 000	331 720 000 (-1 704 080 000)
	70	Verdensbanken	810 000 000	147 850 000 (-662 150 000)
	71	Regionale banker og fond	763 300 000	114 495 000 (-648 805 000)
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner	462 500 000	69 375 000 (-393 125 000)
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	270 000 000	285 000 000 (+15 000 000)
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging	270 000 000	285 000 000 (+15 000 000)
480		Svalbardbudsjettet	129 852 000	129 852 000 (0)
	50	Tilskudd	129 852 000	129 852 000 (0)
Sum utgifter rammeområde 4			30 936 780 000	19 967 676 467 (-10 969 103 533)
Inntekter rammeområde 4				
3100		Utenriksdepartementet	84 970 000	84 970 000 (0)
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 465 000	14 465 000 (0)
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	63 900 000	63 900 000 (0)
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	6 605 000	6 605 000 (0)
Sum inntekter rammeområde 4			84 970 000	84 970 000 (0)
Sum netto rammeområde 4			30 851 810 000	19 882 706 467 (-10 969 103 533)

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at norsk utenrikspolitikk må ses i nøye sammenheng med andre politikkområder, som sikkerhets-, energi-, utviklings-, handels- og europapolitikk. Den økende graden av regional og global integrasjon skaper både muligheter og utfordringer for et lite land med en åpen økonomi – som Norge. Den pågående uroen i verdens finansmarkeder og det raske omslaget til økonomiske nedgangstider i store deler av verden er gode eksempel på dette.

Det er behov for klare politiske prioriteringer fra regjeringen og Stortinget, og en stor grad av realisme og klart fokus på måloppnåelse hva angår norske virkemidler, muligheter og målsettinger i utenrikspoli-

tikken. Disse medlemmer ser en fare i at dagens regjering ikke synes å være tilstrekkelig klar i sine prioriteringer, eller i sin definisjon av norske utenrikspolitiske interesser, muligheter og mål.

Norsk utenrikspolitikk må søke å identifisere, eller skape, internasjonalt handlingsrom for å fremme norske interesser og verdier. Dette krever en bedre koordinering av den samlede norske innsatsen utenfor Norges grenser. Særlig bør norsk utenriks-, sikkerhets- og utviklingspolitikk ses mer i sammenheng. Utenrikspolitikken må ta høyde for at energi- og klimaspørsmål er en stadig viktigere del av internasjonal politikk.

Disse medlemmer viser til at de dominerende sikkerhetstrusler mot individer og samfunn i dag er grenseoverskridende i sin natur: Organisert kriminalitet, klimautfordringer, miljøforurensning, terrorisme, fattigdom, sykdommer og epidemier er utfordringer som kun kan løses gjennom forpliktende internasjonalt samarbeid. Det er derfor i Norges interesse å bidra på alle de arenaer der beslutninger fattes som kan påvirke Norge eller våre nabolander.

Disse medlemmer mener at NATO og EU er de viktigste regionale samarbeidsorganisasjonene i Norges nabolande og mener disse organisasjonene støtter opp om FNs målsettinger og mulighet til å utøve sitt mandat. Multilaterale organisasjoner har ulike roller å spille – noe man bør være seg bevisst. Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å løse globale så vel som nasjonale utfordringer. Norge skal respektere sine forpliktelser innenfor FN, NATO, EØS-samarbeidet og andre internasjonale organisasjoner, og opptre som en lojal og engasjert samarbeidspartner for nærstående og andre land. Disse medlemmer vil særlig understreke den sentrale betydningen av det transatlantiske forholdet og vårt forhold til Europa.

Disse medlemmer ser meget positivt på utviklingen av et tettere samarbeid om utenriks-, sikkerhets- og forsvarsspørsmål i Norden, men vil understreke at et slikt samarbeid må være komplementært til vår alliansetilknytning i NATO.

Disse medlemmer mener at et ryddig og konstruktivt forhold til vårt naboland Russland, både bilateralt og i multilaterale fora, er av avgjørende betydning for Norge. Samtidig noterer disse medlemmer med bekymring flere sammenfallende negative utviklingstrekk i Russland. Invasjonen i Georgia og den påfølgende okkupasjonen av georgisk territorium har vist at Russland både har vilje og evne til militær maktbruk for å oppnå politiske målsettinger i strid med internasjonal orden og folkerett. Samtidig ser man en stadig svekkelse av det russiske sivilsamfunn, demokrati og sentrale menneskerettigheter – som ytrings- og pressefrihet. Norges linje i disse spørsmålene må være tydelig. Norge må fortsatt ha, og synliggjøre, en klar og uomtvistelig forankring i de vestlige allianser og fellesskap.

Disse medlemmer støtter et fullt norsk medlemskap i EU – så snart som mulig. Den politiske og økonomiske integrasjonen i Europa omfatter også Norge, og det er i Norges klare interesse å bidra til denne prosessen ikke bare økonomisk, gjennom dagens finansieringsordninger, men også politisk og med full medbestemmelsesrett i Europa.

Gitt nordområdenes økte økonomiske og geopolitiske betydning, fremveksten av et sterkt, selvhevdende og stadig mindre demokratisk Russland, samt økte grenseoverskridende utfordringer blant annet

knyttet til klima og miljø, blir det stadig viktigere for Norge å skaffe seg samarbeidspartnere også i nordområdespørsmål. Også sikkerhetspolitisk er et fullt medlemskap i EU derfor nødvendig. Disse medlemmer har også merket seg at både Europaparlamentet og Kommisjonen nylig har utvist økende interesse for nordområdene – dette er en utvikling Norge burde hatt mulighet til å påvirke som medlem av unionen.

Disse medlemmer mener at utviklingen i vårt naboland Island også må følges nøye. En eventuell islandsk søknad om medlemskap i EU vil med stor sannsynlighet skape ytterligere utfordringer i Norges forhold til EU gjennom EØS-avtalen og for dagens institusjonelle rammeverk, så som ESA.

Disse medlemmer har notert seg Regjeringens forslag til bevilgninger som den anser som deler av satsingen i nordområdene. I den forbindelse vil disse medlemmer vise til St.meld. nr. 30 (2004–2005) om nordområdene, som Stortinget sluttet bredt opp om. Disse medlemmer påpeker at nordområdene representerer store muligheter for Norge. På grunn av sin ressursrikdom og flere uavklarte folkerettslige forhold er området av stor strategisk betydning. Det økte fokuset på nordområdene har skapt store forventninger i den nordlige landsdelen. Til tross for at Regjeringen har hevet bevilgningene til nordområdene i perioden, har den ikke klart å levere de løsningene som trengs. Regjeringens satsing i 2009 bærer preg av at man har slått sammen alle budsjetttiltak som foregår nord for Trondheim og kalt det en nordområdesatsing. Disse medlemmer savner overblikket, kunnskapsfokuset og svarene på strategiske, økonomiske og kommunikasjonsmessige utfordringer i nord.

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjett styrker satsingen på samferdsel og forskning samt øremerker midler til distriktsmedisinske sentre, og slik svarer på noen av landsdelens sentrale utfordringer.

Disse medlemmer minner om at kunnskap skal være navet i nordområdesatsingen. Derfor prioriterer Høyre forskning og kompetanseheving i og om nordområdene. Disse medlemmer ønsker å styrke folk-til-folk-samarbeidet med Russland gjennom Barentssekretariatet. I en tid med politisk spenning mellom Russland og Europa, er det viktig å styrke sivile og personlige bånd med vårt naboland.

Disse medlemmer vil også understreke betydningen av et sterkt forsvar som er til stede og virker i nordområdene. Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår å øke bevilgningene til Forsvaret.

Disse medlemmer har merket seg at den norske debatten om bistand fokuserer på størrelsen på bistandsbevilgningene, gjerne i prosent av brutto-

nasjonalinntekt, som kjennetegnet på en god politikk for fattigdomsbekjempelse. Disse medlemmer anser at denne forestillingen heller kan ha svekket effekten av bistanden: Når målet er økte budsjetter, kan behovet for å evaluere resultater og forbedre innsatsen lett bli mindre. Norske myndigheter har heller ikke prioritert kunnskap om hvordan bistand virker. Disse medlemmer noterte at NORAD leverte sin første helhetlige resultatrapport i 2007, etter mer enn 40 år med norsk bistandsinnsats. NORAD kunne i rapporten ikke gi entydige svar på om bistanden virker etter hensikten.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av en utviklingspolitikk som måles i resultater snarere enn i prosentandeler av BNI. Disse medlemmer mener at flere virkemidler må tas i bruk, og politikkområder må ses i sammenheng dersom Norge skal kunne bidra positivt til utvikling og fattigdomsreduksjon. Samtidig må den bistanden vi fortsatt skal yte, være mer konsentrert og målrettet og underlegges strenge resultatkrav.

Disse medlemmer har likevel merket seg FNs målsetting om at industrilandene skal bidra med 0,7 pst. av bruttonasjonalinntekten til utviklingshjelp og registrerer at Norge allerede er langt over dette måltallet, mens gjennomsnittet blant giverlandene er under 0,5 pst. Samtidig som nivået på norsk bistand fortsatt bør være høyt, er det riktig å gi økt oppmerksomhet til andre politiske virkemidler som kan bidra til utvikling.

Disse medlemmer har notert seg at Regjeringen anser at den i 2009 vil nå sitt mål om å benytte 1 pst. av BNI til bistand, men merker seg at nær 80 pst. av Regjeringens økning innenfor rammeområdet går til flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp, og til miljø- og bærekraftig utvikling gjennom bevaring av regnskog. Disse medlemmer viser til at ideen om avsetning av midler til bevaring av regnskog opprinnelig var Høyres idé, som fikk bred støtte gjennom klimaforliket. Disse medlemmer vil likevel vise til merknaden i avtalen om klimaforliket hvor Høyre, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, uttaler at dette klimatiltaket bør anses som atskilt fra utviklingshjelp. Disse medlemmer anser derfor at Regjeringen reelt sett kun kan sies å ha oppfylt sitt mål om 1 pst. av BNI til utviklingshjelp ved hjelp av regnskapstekniske grep.

Disse medlemmer vil særlig understreke viktigheten av handel for å skape utvikling og bekjempe fattigdom. Høye tollmurer kombinert med bistand er som å ta med den ene hånden og gi med den andre. Internasjonal handel har allerede løftet flere hundre millioner mennesker ut av fattigdom. Mens man i Norge med rette er stolt av sin innsats innen bistand, opprettholdes proteksjonistiske han-

delsvilkår overfor u-landene som Norge ikke kan være kjent av.

Disse medlemmer viser til at Høyre i finansinnstillingen gikk inn for å utvide tollfrihetsordningen til flere utviklingsland – også til lavinntektsland med større befolkninger, i henhold til OECDs DAC-liste. Forslaget innebar at India, Nigeria, Pakistan og Vietnam ville blitt inkludert i ordningen. I samsvar med dette la Høyre i finansinnstillingen inn 70 mill. kroner til inndekning av bortfall av toll fra disse u-landene.

Disse medlemmer er bekymret over at forhandlingene om WTO-avtalen i sommer (2008) så ut til å ha brutt sammen, og vil be Regjeringen om aktivt å bidra til at forhandlingene videreføres og ferdigstilles med et positivt resultat. Disse medlemmer har merket seg at det er signaler som kan tyde på bevegelse i enkelte staters posisjoner, og vil understreke at det i en tid med massiv finansiell uro og store internasjonale utfordringer er viktigere enn noen gang å opprettholde et velfungerende multilateralt frihandelsregime.

Disse medlemmer har merket seg at bevilgningen til næringsutvikling øker – og støtter dette. Disse medlemmer anser næringsutvikling i fattige deler av verden som en avgjørende drivkraft for varig økonomisk utvikling og vil understreke viktigheten av å prioritere investeringer og tilrettelegging for næringsvirksomhet som en del av utviklingspolitikken. NORFUND og tilsvarende ordninger er etter disse medlemmers vurdering et meget verdifullt tilskudd til tradisjonell bistandspolitikk.

Disse medlemmer vil øke bevilgningene til tradisjonell utviklingshjelp noe i forhold til saldert budsjett for 2008. FNs tusenårsmål, der fattigdomsreduksjon står høyest, må fortsatt være retningsgivende for bistanden. Samtidig vil Høyre til enhver tid vurdere forholdene for demokrati, respekt for menneskerettigheter og godt styresett i mottakerlandene før ytterligere bistand gis. Korrupsjon og unødvendig byråkrati må reduseres og fjernes. Den norske bistandsforvaltningen må kontinuerlig drive evaluering og forbedring, og disse medlemmer viser bl.a. til anbefalingene i sluttdokumentet fra "3rd High Level Forum on Aid Effectiveness" fra Accra i september 2008. Disse medlemmer ser at det er rom for en effektivisering av bistandsforvaltningen.

Disse medlemmer noterer med skepsis at budsjettkapitlene 163 (nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter) og 164 (fred, forsoning og demokrati) har en reell nedgang samtidig som Regjeringen hevder å videreføre arbeidet innen hovedsatsingsområdene der Norge kan bidra mest – blant annet innenfor nettopp disse områdene. Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt svar til komiteen av 14. november 2008 påstår at dette

arbeidet vil bli videreført over andre budsjettposter, men anser likevel at reduksjonene er uheldige og bør reverseres.

Disse medlemmer viser til at FN i sin statusoversikt for tusenårsmålene igjen slår fast at Afrika, særlig landene sør for Sahara, fortsatt står lengst fra å nå tusenårsmålene. Disse medlemmer mener at i bistanden må Afrika prioriteres høyt, både på bakgrunn av utviklingsutfordringene og på bakgrunn av Norges erfaring og kompetanse. Disse medlemmer mener i tillegg at en viss grad av konsentrasjon av den statlige bistanden er nødvendig, både for å sikre kontroll med pengebruken og for å oppnå bedre resultater. Valget av kanal for bistanden bør skje på grunnlag av kompetanse, effektivitet og – der det er nødvendig – mulighet for norsk påvirkning.

Disse medlemmer viser til at FN fortsatt har en utfordring knyttet til lokal samordning mellom ulike FN-organer og understreker i tillegg viktighe-

ten av at reformarbeid i FN følges opp. Disse medlemmer minner dessuten om Verdensbankens viktige rolle og kompetanse om styresett og kamp mot korrupsjon i utviklingsland. Norge er medlem i og betydelig giver gjennom begge organisasjoner. Det er viktig både for giverlandene og for mottakerne at FN og Verdensbanken samarbeider best mulig og utnytter hverandres komparative fortrinn.

Disse medlemmer støtter helhjertet at Afghanistan er et av de særlig prioriterte områdene for norsk bistand. En helhetlig sivil og militær tilnærming til utfordringene i Afghanistan er av avgjørende betydning for å bidra til at afghanske myndigheter, i samarbeid med det internasjonale samfunnet, særlig FN og NATO, lykkes. Dette krever nasjonalt og lokalt politisk eierskap, stats- og institusjonsbygging, bedre tjenester, som helse og utdanning, bedre infrastruktur, som veier og vannforsyning. Norsk sivil og militær innsats i landet må sees i sammenheng.

Kap.	Post	Formål	St.prp. nr. 1 med Tillegg 1-5	Høyre 2009
118		Nordområdetiltak mv.	310 618	320 618 (+10 000)
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	280 127	290 127 (+10 000)
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	962 518	952 518 (-10 000)
	1	Driftsutgifter	948 761	938 761 (-10 000)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	185 836	165 836 (-20 000)
	1	Driftsutgifter	185 836	165 836 (-20 000)
151		Bistand til Asia	1 038 600	828 600 (-210 000)
	78	Regionbevilgning for Asia	538 600	328 600 (-210 000)
152		Bistand til Midtøsten	500 000	260 000 (-240 000)
	78	Regionbevilgning for Midtøsten	500 000	260 000 (-240 000)
153		Bistand til Latin-Amerika	246 500	146 500 (-100 000)
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	246 500	146 500 (-100 000)
170		FN-organisasjoner mv.	4 117 420	4 127 420 (+10 000)
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000	250 000 (+10 000)
Sum utgifter rammeområde 4			30 936 780	30 376 780 (-560 000)

Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett for 2009 fremmer forslag om en lavere vekst i bistandsrammen. Disse medlemmer vil innenfor den vedtatte rammen subsidiært støtte Kristelig Folkepartis forslag til styrking av enkelte prioriterte formål, som Afrika, sivilt samfunn, utdanning, helse og landbruk og matvaresikkerhet, som redegjort for under.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at finanskrisen, klimaendringene og fattigdomskløften viser nødvendigheten av en offensiv, rettferdig og bærekraftig utenrikspolitikk. Gjennom et sterkt internasjonalt engasjement må vi fremme de verdier som vi ønsker skal prege verdenssamfunnet og ivareta norske interesser. I dette arbeidet trenger vi en handlekraftig utenriktjeneste og et utenriksbudsjett som gir ressurser nok til å følge opp prioriterte mål i internasjonalt samarbeid, herunder internasjonal solidaritet, menneskerettigheter og sikkerhet.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i fjorårets finansinnstilling foreslo å øke bistanden til utviklingslandene til 1 pst. av brutto nasjonalinntekt (BNI). For 2009 foreslo Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen å øke bistanden ytterligere – til 1,01 pst. av BNI. Dermed ville Stortinget innfridd første del av Soria Moria-erklæringens forpliktelse til å gå inn for at "bevilgningene til utviklingssamarbeid når målet om 1 pst. av BNI og at innsatsen deretter trappes ytterligere opp i perioden".

Dette medlem viser til at den sterke økningen i forventet BNI fra 2008 til 2009 har bidratt til en uvanlig stor rammeøkning for bistandsbudsjettet. Dette medlem må imidlertid konstatere at halvparten av rammeøkningen går til oppholdsutgifter for asylsøkere og flyktninger i Norge, mens mesteparten av den resterende økningen brukes til å betale det nye klima- og skogprosjektet. Disse to formål tar storparten av bruttoøkningen. Øvrig bistand øker så vidt mer enn forventet prisstigning.

Konsekvensen er at Regjeringens budsjettforslag inneholder reelle kutt for en lang rekke av bistandskapitlene for fattigdomsbekjempelse og utvikling. Blant annet gjelder det hjelp ved naturkatastrofer, humanitær bistand i konfliktsituasjoner, vaksiner og helsebistand, fred, forsoning og demokratiltak samt gjeldslette.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti har vært en pådriver for regnskogsprosjektet. Kristelig Folkeparti bidro til at det kom med i klimaforliket på Stortinget i januar 2008 selv om prosjektet ikke lå inne i den klimamelding Regjeringen la fram noen måneder tidligere. FNs klimakonvensjon forutsetter at klimatiltak skal skje addisjonelt i forhold til bistanden. Det er etter dette medlems syn ikke godt

nok ivaretatt når så mange sentrale budsjettkapitler for økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse kommer ut med reelle kutt. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen foreslo å øke bevilgningene til bistand i utviklingslandene. Dessuten påpekte Kristelig Folkeparti behovet for en nærmere avklaring av hvordan prinsippet om addisjonalitet skal anvendes i forhold til regnskogsprosjektet. Spesielt de deler av skogsprosjektet som har karbonfangst og reduksjon av CO₂-oppsamling i atmosfæren som hovedformål, og ikke sosial og økonomisk utvikling, kan stå i et problematisk forhold til OECDs kriterier for hva som kan godkjennes som offentlig utviklingsbistand. Slike forhold er ikke avklart på en betryggende måte i budsjettproposisjonen. Dette medlem mener det trengs en nærmere gjennomgang av dette, slik at Stortinget får grunnlag for å vurdere om bevilgningene til utviklingshjelp må økes for å oppfylle kravet om addisjonalitet.

Dette medlem vil også peke på at det under komiteens høring om budsjettet fremkom forslag om at det må foretas en utredning om utviklingseffekten av utslippsreducerende tiltak. Dette medlem ber om at dette blir fulgt opp i forbindelse med den varslende stortingsmeldingen.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett for 2009 foreslo å fjerne en rekke budsjettkutt og samlet styrke innsatsen i de fattige landene med 550 mill. kroner. Dette inndeckes ved å øke bistandsrammen med 331 mill. kroner og å omdisponere 237 mill. kroner fra tiltak for asylsøkere i Norge til bistandstiltak i fattige utviklingsland.

Geografisk og tematisk kan de viktigste ekstrasatsingene i Kristelig Folkepartis alternative budsjett oppsummeres slik:

– Afrika: ca. +450 mill. kroner:

Den samlede bistanden til Afrika styrkes med nærmere 450 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner kommer som direkte påplussning på regionbevilgningen til Afrika.

– Norske frivillige organisasjoners bistand: ca. +150 mill. kroner:

Støtten til de frivillige organisasjonenes langsiktige bistand har fått en synkende andel av bistandsrammen hvert år under den rød-grønne regjeringen. Kristelig Folkeparti foreslår nå 100 mill. kroner mer enn Regjeringen til dette budsjettformål og 5 mill. kroner mer til Fredskorpset. Den økte nødhjelpen går også i stor grad via frivillige organisasjoner. Samlet gir det vel 150 mill. kroner ekstra.

– Nødhjelp: ca. +100 mill. kroner:

Regjeringen foreslår reelle kutt både for humanitær bistand, hjelp ved naturkatastrofer og støtte til

FNs høykommissær for flyktninger. Kristelig Folkeparti øker derfor slike nødhjelpsformål i u-land samlet med ca. 100 mill. kroner.

– Utdanning: ca. +150 mill. kroner:

Støtten til grunnutdanning, særlig for jenter, økes markant gjennom UNICEF og Verdensbankens "Fast Track Initiative – Utdanning for alle". Også en andel av økningen til regionbevilgningen for Afrika og støtten til frivillige organisasjoner går til utdanning. Samlet betyr dette ca. 150 mill. kroner mer til bistand til utdanning. Mesteparten går til Afrika.

– Helse og vaksiner: ca. +100 mill. kroner:

Bevilgningen til GAVI økes med 50 mill. kroner for å opprettholde realverdien. Andre budsjettposter økes også slik at samlet helsebistand øker med ca. 100 mill. kroner.

– Landbruk og matvaresikkerhet: ca. +70 mill. kroner:

Ved påplussninger til internasjonal landbruksforskning, Verdens matvareprogram, regionbevilgningen til Afrika og frivillige organisasjoner økes slik bistand med ca. 75 mill. kroner.

– Fred, forsoning og demokrati: +50 mill. kroner:

Kristelig Folkeparti fjerner budsjettkuttet på nær 50 mill. kroner i kap. 164 post 70 Fred, forsoning og demokrati.

– Gjeldslette: +35 mill. kroner:

Kristelig Folkeparti fjerner Regjeringens reelle kutt i kap. 172 post 70 og styrker gjeldslette med 35 mill. kroner.

Dessuten foreslo Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett for 2009 nye steg for å bedre markedsadgangen for produsenter i fattige land. Kristelig Folkeparti fremmet forslag om å fjerne toll på varer fra Vietnam, India, Pakistan og Nigeria, og anviste inndekning for de reduserte tollinntekter som vil følge av dette tiltaket for økt u-landshandel.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett foreslo at rammeområde 4 settes til kr 31 164 810 000, som er en økning på kr 313 000 000 i forhold til Regjeringens forslag. Kristelig Folkepartis forslag til økninger under bistandsbudsjettet går fram av nedenstående tabell.

Tabell: Økninger i internasjonal bistand på KrFs alternative budsjett for 2009

Kap.	Post	Budsjettformål	Sum
150	78	Regionbevilgning for Afrika (utdanning, landbruk og helse prioriteres)	100,0
144	1	Fredskorpset: Styrket opplæring av deltakere i utvekslingsordninger	5,0
160	70	Sivilt samfunn: Økt støtte til de frivillige organisasjoners langsiktige utviklingssamarbeid (utdanning/landbruk/helse)	100,0
163	70	Naturkatastrofer (hindre reell nedgang i bevilgningen)	10,0
163	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter (halvere kutt)	70,0
164	70	Fred, forsoning og demokratiltak (fjerne kutt)	50,0
169	70	Vaksine og helse (fjerne reelt kutt og øke støtten)	50,0
169	71	Andre helse- og aids-tiltak (fjerne reelt kutt og øke støtten)	10,0
170	72	FNs barnefond, UNICEF (fjerne reelt kutt, øke utdanning for barn)	40,0
170	73	Verdens Matvareprogram (fjerne reelt kutt og øke støtten)	10,0
170	74	FNs Høykommissær for flyktninger (fjerne reelt kutt)	10,0
170	81	Internasjonal landbruksforskning (fjerne reelt kutt og øke norsk støtte)	20,0
171	72	Samfinansiering ("Fast Track Initiative: Utdanning for alle")	40,0
172	70	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak (fjerne reelt kutt)	35,0
Sum påplussninger i bistandsbudsjettet (i mill. kr)			550,0

Dette medlem viser til at Kristelig Folkepartis forslag om en høyere bistandsramme ikke fikk flertallspartiens støtte. I denne budsjettinnstillingen må en derfor legge til grunn en lavere ramme for Utenriksdepartementets budsjett. Innenfor denne ramme vil dette medlem foreslå omdisponeringer for å styrke bistanden til de fattigere utviklingslandene og spesielt øke støtten til Afrika, frivillige

organisasjoner, utdanning, helse og landbruk og matvaresikkerhet.

De endringer dette medlem foreslår, vil samlet gi en styrking av følgende prioriterte formål i denne størrelsesorden:

Afrika: ca. +250 mill. kroner. Sivilt samfunn: ca. +100 mill. kroner. Fordelt på sektorer er hovedsatsningene disse: Utdanning: ca. +100 mill. kroner.

Helse: +100 mill. kroner. Landbruk og matvaresikkerhet: +50 mill. kroner.

Kristelig Folkepartis konkrete endringsforslag i forhold til Regjeringens budsjettproposisjon om

Utenriksdepartementets budsjett er oppsummert i følgende tabell:

Kap.	Post	Budsjettformål (beløp angitt i mill. kr.)	Sum
Bevilgningsøkninger			
<i>Programområde 02: Utenriksforvaltning</i>			
100	71	Utenriksdepartementet (tilskudd til freds- og menneskerettsorganisasjoner)	1,00
118	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland (New Corridor)	2,00
		Sum	3,00
<i>Programområde 03: Internasjonal bistand</i>			
150	78	Regionbevilgning for Afrika (utdanning, landbruk og helse prioriteres)	50,00
144	1	Fredskorpset: Styrket opplæring av deltakere i utvekslingsordninger	5,00
160	70	Sivilt samfunn: Økt støtte til de frivillige organisasjoners langsiktige utviklingssamarbeid (utdanning/landbruk/helse)	70,00
160	72	Demokratistøtte/partier	1,00
163	70	Naturkatastrofer (fjerne reelt kutt)	10,00
162	70	Overgangsbistand	20,00
169	70	Vaksine og helse (fjerne reelt kutt)	50,00
169	71	Andre helse- og AIDS-tiltak (fjerne reelt kutt)	10,00
170	72	FNs barnefond, UNICEF (fjerne reelt kutt, øke utdanning for barn)	40,00
170	74	FNs Høykommissær for flyktninger (fjerne reelt kutt)	10,00
170	81	Internasjonal landbruksforskning (fjerne reelt kutt)	4,00
171	72	Samfinansiering ("Fast Track Initiative: Utdanning for alle")	40,00
172	70	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak (reduere reelt kutt)	25,00
		Sum påplussninger i bistandsbudsjettet	335,00
Inndekning			
<i>Programområde 02: Utenriksforvaltning</i>			
		Økning av rammeområde 4 (i forhold til St. prp. Nr 1) vedtatt i Stortinget	1,00
115	70	Tilskudd til kultur-, Norgesfremme- og informasjonsformål	2,00
		Sum	3,00
<i>Programområde 03: Internasjonal bistand</i>			
153	78	Regionbevilgning til Latin-Amerika	88,55
167	21	Flyktningstiltak i Norge (ODA-godkjent)	237,00
		Økning av rammeområde 4 (i forhold til St.prp. nr 1) vedtatt i Stortinget	9,45
		Sum	335,00

Dette medlem viser for øvrig til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett, presentert i finanskomiteens Budsjett-innst. S. I (2008–2009).

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre har som overordnet mål for utenrikspolitikken å få til en mer rettferdig fordeling, styrke menneskerettigheter og demokrati verden over og

fremme respekten for internasjonal lov og rett. Det sosialliberale målet om økt frihet for alle innebærer en kamp for global omfordeling av ressurser.

Globalisering og en sunn markedsøkonomi har løftet flere mennesker ut av fattigdom de siste tre tiårene enn noen gang tidligere i verdenshistorien. Denne utviklingen skyldes blant annet velfungerende nasjonale og internasjonale markeder, sterkere for-

pliktelser overfor sivile og politiske menneskerettigheter i de fleste stater, og fungerende internasjonalt samarbeid på en rekke områder.

Men omtrent en milliard mennesker har liten eller ingen nytte av globaliseringen. Noen blir til og med fattigere og marginalisert. Dette medlem vil at det utvikles rettferdige, globale regler som gjør at fattige land og folk får de største fordelene og i størst mulig grad unngår negative konsekvenser av globalisering.

Dette medlem mener bistand er nødvendig for å hjelpe enkelte land ut av fattigdom. Det er et mål at alle får ta del i den globale velstandsutviklingen og at bistand bidrar til å sikre en bedre fordeling i enkelte utviklingsland. Bistand må gå til å sikre rent vann, egen matproduksjon, nødvendig helsetjenester, gi mennesker god utdanning og bygge opp infrastruktur. Det er spesielt viktig å styrke kvinners rettigheter, herunder tilgang på skolegang og helsetjenester. Norsk bistand må også gå til undervisning og helseopplysning som kan redusere overbefolkning, og til å sikre utvikling av stabile demokratiske regimer som beskytter menneskerettighetene.

Bedre kvalitet på bistand er viktig fordi dårlig bistand kan gjøre stor skade i utviklingsland. Dessuten vil dårlig bistand undergrave det politiske grunnlaget for å yte bistand fra Norge. Utviklingsland selv skal styre og eie sin utvikling. Venstre mener imidlertid det er legitimt å stille krav om demokrati og respekt for grunnleggende menneskerettigheter slik at vi kan stimulere utviklingsland til en positiv utvikling.

Dette medlem vil på denne bakgrunn foreslå å omdisponere samlet 130 mill. kroner i forhold til Regjeringens bistandssatsing, og vil i den anledning understreke betydningen av å opprettholde en høy kvalitet på bistanden. For å sikre en bred politisk oppslutning om relativt høye bevilgninger også i fremtiden, er det viktig å kunne vise til effektivitet og konkrete resultater. Dette medlem foreslår derfor økte bevilgninger på 13 mill. kroner til Norad og 10 mill. kroner til forskning, kompetanseheving og evaluering. Disse midlene skal øremerkes uavhengig kvalitetssikring og evaluering med sikte på å lære av feil og mangler knyttet til igangsatte eller avsluttede bistandsprosjekt. Denne lærdommen skal på en systematisk måte inngå i beslutningsgrunnlaget for fremtidig bistand. Videre skal bevilgningene brukes til å videreutvikle nye tilnærminger og metoder for evaluering og kvalitetssikring, både på nasjonalt nivå og i samarbeid med andre likesinnede giverland. Mottakere av bistanden bør i større grad trekkes med i dette arbeidet. Generelt mener dette medlem at bevilgningene til kvalitetssikring og evaluering bør øke i takt med veksten i bistandsbudsjettet.

I Regjeringens forslag til budsjett har Afrika fått en betydelig mindre vekst (3,6 pst.) enn Asia (28,4 pst.) og Midtøsten (104,1 pst.). Dette svekker relativt sett satsingen på fattigdomsbekjempelse i Afrika, en trend Regjeringen har fulgt opp over flere år. Dette medlem vil øke bevilgningen til Afrika med 50 mill. kroner. Når det gjelder den betydelige økningen i bevilgninger til Asia og Midtøsten, nærmere bestemt til Afghanistan og de palestinske områdene, stiller dette medlem seg bak dette, men peker samtidig på den begrensede forvaltningskapasitet som finnes, spesielt i Afghanistan.

Dette medlem mener at norske NGO-er har en kompetanse og et kontaktnett i samarbeidsland som er av stor betydning. De nedlegger en stor innsats, både som operatør av konkrete bistandsprosjekter, som pådriver og som "vaktbikkje". De har imidlertid ikke mottatt økte bevilgninger i takt med økningen i bistandsbudsjettene i senere år. Dette medlem foreslår derfor 19 mill. kroner ekstra til det sivile samfunn. Det vises for øvrig til at frivillige organisasjoner, som har flerårige avtaler med Norad, ikke har anledning til å overføre midler fra ett år til det neste. De må avvente nytt tilsagn fra Norad for hvert nye kalenderår, noe som ofte ikke kommer før i februar. Det kan gi insentiv til overforbruk før nyttår, samtidig som det fører til lav aktivitet i påvente av Norad-tilsagn etter nyttår. Begge deler fører til redusert effekt av bistandsmidlene.

Dette medlem ser det derfor som ønskelig å finne frem til et system som gjør det mulig for frivillige organisasjoner å overføre midler fra et år til et annet.

Dette medlem vurderer arbeidet som nedlegges gjennom Norsk senter for demokratistøtte (NDS) for å fremme demokrati og forståelse for demokratiske prosesser i søsterpartier i utviklingsland som et viktig praktisk og jordnært arbeid for å fremme demokrati. Dette medlem foreslår en økt bevilgning på 1 mill. kroner til dette formål.

Dette medlem vil styrke den humanitære innsatsen i forhold til Regjeringens forslag, både når det gjelder overgangsbistand i kap. 162 (20 mill. kroner) og nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter i kap. 163 (10 mill. kroner). Dette medlem er enig i at nødhjelp og humanitær bistand skal være en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk – og må sees i sammenheng med klimatilpassing, konfliktforebygging, langsiktige utviklingstiltak og gjenoppbygging. Blant annet bør arbeidet med å sikre bedre beskyttelse av mennesker på flukt prioriteres. Videre ligger det i mange tilfeller store muligheter for å lindre nød og gjøre befolkningen mindre sårbar i overgangen fra nødhjelp til mer langsiktig bistand. Gitt omfanget og hyppigheten av katastrofer som utspiller seg ulike steder i verden, bl.a. i Kongo,

antar dette medlem at det vil bli en økt etterspørsel etter humanitær bistand i fremtiden.

Dette medlem er bekymret for den utilstrekkelige kontakten mellom den vestlige verden og muslimske land. Dette medlem er opptatt av å styrke denne kontakten, mellom enkeltmennesker, frivillige organisasjoner, politiske partier, næringsliv mv. Det foreslås derfor opprettet et eget utvekslings- og samarbeidsprogram mellom muslimske land og norske frivillige organisasjoner, herunder spesielt barne- og ungdomsorganisasjoner og politiske partier. Tilsvarende program for østeuropeiske land etter murens fall og for Balkan etter krigen kan brukes som modell.

Bevilgningene til Afrika, Asia, Midtøsten og Latin-Amerika gis som regionbevilgninger og ikke som landbevilgninger i Regjeringens forslag. Dette gir Regjeringen større mulighet til å styre bevilgnin-

gene inn mot konkrete land og mot politisk prioriterte områder, mens Stortinget får en tilsvarende mindre innflytelse. Dette medlem er noe skeptisk til dette da det kan gå på bekostning av faglige og langsiktige kriterier i forvaltningen av bistand.

Dette medlem mener at Regjeringens satsing på bistand til Latin-Amerika langt på vei er ideologisk begrunnet. Denne satsingen bidrar til å svekke fattigdomsorienteringen i bistanden, da de fleste landene i regionen er mellominntektsland. Videre bidrar den til en ytterligere geografisk spredning av bistanden, noe som er blitt påpekt i OECDs siste gjennomgang av norsk bistand. Dette medlem foreslår derfor at bevilgningen i bistanden til Latin-Amerika reduseres med 130 mill. kroner.

Venstres forslag til endringer i bistandsbudsjettet fremgår av nedenforstående tabell:

Kap.	Post	Budsjettformål	Sum i mill. kr
118		Nordområdetiltak mv.	2+
141	1	Direktoratet for utviklingssamarbeid	13+
144		Fredskorpset	5+
150		Afrika	50+
153		Latin-Amerika	130-
160	70	Sivilt samfunn	19+
160	72	Demokratistøtte/partier	1+
162	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	20+
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	10+
165	1	Forskning, kompetanseheving og evaluering	10+

Dette medlem foreslår i tillegg at posten Tilskudd til kultur-, norgesfremme og informasjonsformål (kap. 115) reduseres med 12,4 mill. kroner. Dette tilsvarer en nominell videreføring av posten da det i Regjeringens forslag foreslås en 22 pst. økning i denne posten. Dette medlem mener det er viktigere å øke Norges kvote av overføringsflyktninger (UNHCR), med 500 fra 1 200 til 1 700 i løpet av 2009. Samlede kostnader knyttet til 500 flere kvoteflyktninger er 83,7 mill. kroner, men 36,9 mill. kroner av dette kan inntektsføres som ODA-godkjente utgifter, noe som medfører at Venstre har en samlet bistandsinnsats som ligger tilsvarende over det Regjeringen foreslår.

4. KOMITEENS MERKNADER TIL DE ENKELTE BUDSJETTKAPITLER

Når det gjelder de budsjettkapitler og poster som verken er nevnt nedenfor eller i komiteens alminnelige merknader, har komiteen ingen merknader til disse, og slutter seg til St.prp. nr. 1 (2008–2009).

4.1 Utenriksdepartementet

4.1.1 Kap. 100 Utenriksdepartementet

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår her et budsjett på kr 1 608 287 000. Dette er en økning på 4,4 pst. i forhold til saldert budsjett for 2008. Post 1 dekker driftsutgifter for departementet og utenriksstasjonene, og her er det foreslått avsatt kr 1 554 487 000. Økningen på kr 68 176 000 har sammenheng med endringer som følge av lønnsoppgjøret og pris/kurs justeringer, samt økt satsing på utlendingsforvaltning ved stasjonene. Posten dekker også utgifter til særavtale i utenriksstjenesten.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen mener at utenriksstjenesten til enhver tid må være seg bevisst hvilke oppgaver den skal påta seg for å ivareta norske interesser i utlandet på en best mulig måte.

Komiteen viser til at utenriksstjenesten må fremme grunnleggende menneskerettigheter i tillegg til å effektivt ivareta norske interesser i det interna-

sjonale samfunn gjennom bilaterale forbindelser med andre stater og medlemskap i multilaterale organisasjoner. Videre skal utenriktjenesten effektivt bistå norske borgere og norsk næringsliv i utlandet, videreutvikle krisehåndteringsorganisasjonen og utvikle informasjonsteknologi tilpasset en global interaktiv utenriktjeneste.

Komiteen mener at man må rette fokus på at ressursene i organisasjonen både politisk og geografisk må settes inn der de viktigste oppgaver skal løses, og at Norges representasjon og former for nærvær i de forskjellige land benyttes for å få til en optimal ressursutnyttelse.

Komiteen er tilfreds med at videreutviklingen av utenriktjenesten som en åpen, dynamisk og fremtidsrettet kunnskapsorganisasjon skal fortsette.

Komiteen har merket seg at norske utenriksstasjoner og representanter for norske myndigheter er blitt mulige mål for personer og grupperinger som ønsker å skade norske interesser, og vil derfor understreke at arbeidet med sikkerhet på reiser og styrking av den generelle sikringen av utenriksstasjoner og tjenesteboliger må prioriteres høyt.

Komiteen har også merket seg at utenriktjenesten utgjør en betydelig del av utlendingsforvaltningen, og at våre utenriksstasjoner er en del av førstelinjetjenesten for utlendinger som ønsker å besøke eller flytte til Norge og som bistår også i arbeidet med retur av personer uten lovlig opphold.

Komiteen er tilfreds med at det på bakgrunn av dette arbeidet er opprettet fire nye spesialutsendinger med bakgrunn fra politiet og Utlendingsdirektoratet som skal arbeide med returtiltak.

Komiteen vil understreke betydningen av at det er viktig å fokusere på en mer effektiv og bedre kvalitetsmessig håndtering av utlendingssaker ved våre utenriksstasjoner og er opptatt av at det fortsatt arbeides aktivt for å få til dette.

Komiteen mener at den norske utenriktjenesten må ha stort fokus på å fremme norsk næringslivs interesser i utlandet. I en stadig mer global konkurransesituasjon må vi erkjenne at norske bedrifter agerer i et tøffere marked, noe som krever store ressurser og mye kunnskap. Det vil derfor være av stor betydning at norsk næringsliv får hjelp og assistanse fra utenriktjenesten.

Komiteen merker seg at Norads gjennomgang av ambassadenes strategiske planer indikerer at det er svakheter i ambassadenes evne til å integrere kvinners rettigheter i porteføljen. Komiteen viser til at forankring av dette arbeidet er et ledelsesansvar.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at det er viktig å

styrke arbeidet til frivillige organisasjoner, forskningsmiljø og andre som jobber med fred og konfliktløsning. Norge har et mangfold av fredsorganisasjoner som bidrar med informasjon og er møteplasser for et bredt folkelig engasjement. Fredsbevegelsen kan vise til stor aktivitetsøkning og økende søknad om opplysningsmidler for fred.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil derfor styrke fredsorganisasjonene og opplysningsarbeidet for fred med 1 mill. kroner, jf. finansinnstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at arbeidet for fred også må ses i sammenheng med arbeidet for menneskerettigheter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker en styrking av formålet "Fremme av transatlantisk samarbeid" på post 71/underpost 71.25 som dekker tilskudd til arbeid for opprettholdelse og styrking av forbindelsene mellom USA og Norge. Disse medlemmer mener at dette tilskuddet bør ligge på samme nivå som tilskuddet til "Informasjon om europeisk samarbeid". Disse medlemmer foreslår derfor en styrking av budsjettposten "Fremme av transatlantisk samarbeid", jf. Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2009.

Disse medlemmer er kjent med at piratkopiering er et økende problem for myndigheter og næringsliv. Disse medlemmer viser til EU-statistikk som fremviser at piratkopiering siden 2003 har økt med 12 pst., og siden 1998 med 1 000 pst. Disse medlemmer viser videre til at OECD anslår at markedet for piratkopier utgjør 5–7 pst. av verdenshandelen. Disse medlemmer viser til anslag fra EU om at Europa årlig taper rundt 200 000 arbeidsplasser og opptil 3 000 mrd. kroner på produksjonen av falske varer. Disse medlemmer viser til at piratkopiering rammer alle bransjer og produkter. Disse medlemmer viser videre til sammenhengen mellom økningen i handelen med piratprodukter og økningen i organisert kriminalitet. Disse medlemmer er kjent med at det meste av piratkopieringen foregår i Asia, og spesielt i Kina. Siden også norsk næringsliv og norske bedrifter i økende grad blir utsatt for immaterielle krenkelser, mener disse medlemmer at det er nødvendig å styrke ambassadetjenestene i Asia og spesielt Kina med en "helpdesk" for å bistå norsk næringsliv og

ivareta norske interesser og virksomheter, noe som vil gjøre det enklere og billigere for norske bedrifter å forfølge kopipirater.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.2 Kap. 3100 Utenriksdepartementet, inntekter

SAMMENDRAG

Inntektene i 2009 forventes å bli kr 85 288 000, en økning på 8,5 pst. i forhold til saldert budsjett 2008.

4.1.3 Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår i budsjettet for 2009 å bevilge kr 25 035 000, noe som er en økning på 42,9 pst. i forhold til saldert budsjett for 2008. Økningen har sammenheng med utvidelsen av representasjonsanlegget til også å omfatte Riddervoldsgate 2.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen merker seg at økningen i bevilgningen har sammenheng med utvidelsen av representasjonsanlegget til også å omfatte Riddervoldsgate 2.

4.1.4 Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

SAMMENDRAG

For 2008 foreslår Regjeringen å bevilge kr 8 248 000 mot kr 9 232 000 i saldert budsjett for 2008. Kapitlet dekker utgifter for DDMM Kongen og Dronningens statsbesøk og offisielle reiser til utlandet, samt kronprinsparets og prinsesse Märtha Louises offisielle reiser til utlandet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen setter pris på den store innsatsen som kongefamilien bidrar med i å profilere Norge og fremme norske interesser ved besøksvirksomhet til utlandet.

4.1.5 Kap. 115 Presse-, kultur- og informasjonsformål

SAMMENDRAG

I proposisjonen foreslås det å øke bevilgningen fra kr 82 328 000 i saldert budsjett for 2008 til kr 95 567 000. Dette er en økning på 16,1 pst. Blant satsingsområdene for 2009 fremhever Regjeringen arbeidet med nasjonalt omdømmearbeid og Norges-

profilering i utlandet, internasjonalt kultursamarbeid og profileringstiltak med utgangspunkt i nordområdene. Det foreslås å øremerke 5 mill. kroner av kultursatsingen til nordområdeformål.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er fornøyd med at post 70, som er de direkte tilskuddene til kultur – Norgesfremme og informasjonsformål, øker betydelig. Komiteen mener det er viktig at verdier som demokrati, menneskerettigheter og likestilling også er viktige bidrag i Norges internasjonale kulturarbeid. Komiteen er enig med departementet i at presentasjon av norsk kultur og norske kunstneres internasjonale virksomhet har økende betydning for arbeid for disse verdiene, som preger Norges dialog med andre land.

Komiteen vil vise til at hver på sin måte kommuniserer årets Wergeland-markering, oppsettingen av Noras søstre og Et dukkehjem og Kvinner-kankursene for kvinnelige politikere viktige norske verdier. Komiteen mener at det i oppfølgingen av Innst. S. nr. 233 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 11 (2007–2008) På like vilkår. Kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken også må settes økt fokus på kvinner i utenrikspolitikken.

Komiteen mener at likestillings- og kvinnerspektivet må inn som en naturlig del av alle områder i utenrikspolitikken, inkludert sammensetning av norske delegasjoner ute. Komiteen vil understreke betydningen av å støtte norske kulturtiltak som gjenspeiler og tar opp likestilling og setter fokus på kvinners og jenters situasjon.

Komiteen er opptatt av at utjamning og utvikling er umulig uten at det settes fokus på kvinner. 75 pst. av de aller fattigste i verden er kvinner. Like fullt er det i store deler av verden slik at det er kvinner som holder familiene sammen. Komiteen mener at fattigdom og mangel på utvikling ofte handler om skjeve maktforhold, der kjønnspektivet er et viktig element.

Komiteen vil understreke at også i det nasjonale omdømmearbeidet er det viktig å synliggjøre norsk likestillingspolitikk, både det nasjonale arbeidet og i utenriks- og utviklingspolitikken.

Komiteen har for øvrig merket seg at en omdømmeplan for utenriktjenesten er blitt ferdigstilt, og at det er lagt vekt på lokal forankring i norgesprofileringen.

Komiteen vil slutte seg til de opptrukne målene for det utenrikskulturelle arbeidet. Komiteen vil særlig peke på målet om å støtte opp under de bilaterale forbindelsene med viktige samarbeidsplan. Komiteen vil bl.a. peke på UMOJA – "det flygende kulturteppet" som Norsk kulturskoleråd koordinerer i et samarbeid med land i det sørlige og østlige Afrika.

Komiteen vil understreke betydningen i Barentssamarbeidet av kultur og folk-til-folk-kontakt. Komiteen har merket seg at en økning i de øremerkede midlene til nordområdetiltak blant annet vil medføre økt støtte til Barentskult, med fokus på det norsk-russiske samarbeidet og på fremme av dialogen mellom storsamfunn og urfolk. Komiteen har videre merket seg at det over Kirke- og kulturdepartementets budsjett foreslås en styrking på 25,8 mill. kroner fordelt på norsk-russisk kulturstrategi, samiske kulturformål, Arctic Orchestra, monument over trolldomsdømte, SKINN og nordnorsk kultursenter. Dette som en del av nordområdepolitikken.

Komiteen er enig med departementet i at norske kunstnere gjennom sin internasjonale virksomhet er et viktig ledd i arbeidet med å synliggjøre Norge som en interessant internasjonal aktør. Komiteen har merket seg at det i dette arbeidet legges vekt på mangfoldet innen musikk, film, litteratur og scenekunst som norske festivaler og andre store kulturmønstringer kan vise.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti foreslår at 2 mill. kroner av økningen til norgesfremme overføres fra denne budsjettpost til kap. 118 Nordområdetiltak for å kunne gi igangsettingsmidler til forberedelser til prøvedrift av NEW Corridor gjennom Narvik.

Komiteens medlem fra Venstre foreslår at posten til tilskudd for kultur-, norgesfremme og informasjonsformål reduseres med 12,4 mill. kroner, noe som medfører en nominell videreføring av denne posten.

4.1.6 Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å bevilge kr 3 018 533 000 for 2009 til kap.116, mot kr 2 648 281 000 i saldert budsjett for 2008. Økningen på 14 pst. har i første rekke sin årsak i foreslåtte økninger i post 72 og 73. Budsjettkapitlet omfatter pliktige bidrag og kontingenter til internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av, i tillegg til finansieringsordningene. Når det gjelder tilskudd til FN over dette kapitlet, foreslår Regjeringen at 297 mill. kroner skal gå til FNs fredsbevarende operasjoner, mens 87,402 mill. kroner skal avsettes til FNs regulære budsjett. Norges andel av det regulære budsjettet er fastsatt til 0,782 pst.

Under post 70 faller også bl.a. støtte til NATO, Europarådet, OSSE, EFTA, Nordisk Ministerråd, OECD og WTO. I forhold til Europarådet viser proposisjonen til vedtaket om å opprette et resurssenter for opplæring i demokrati, menneskerettigheter og

interkulturell dialog. Senteret planlegges åpnet i Oslo i slutten av 2008.

De tre finansieringsordningene under EØS-avtalen faller inn under postene 71, 72 og 73 i dette kapitlet. Når det gjelder post 71 er utbetalingene, som gjelder tilskudd til Portugal, Spania, Hellas og Irland, i ferd med å fases ut og Regjeringen foreslår å bevilge 50 mill. kroner for 2009 mot 125 mill. kroner i saldert budsjett 2008. Regjeringen foreslår videre å bevilge 900 mill. kroner til post 72 og 885 mill. kroner til post 73. For postene 72 og 73 utgjør dette en økning på 385 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008. Under post 74 faller bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania. Det foreslås bevilget 120 mill. kroner til dette formålet for 2008.

Det foreslås i tillegg tilsagnsfullmakter til Utenriksdepartementet for hver av postene 72, 73 og 74, jf. forslag til vedtak VII.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil fremheve betydningen av at Norge deltar aktivt i internasjonale organisasjoner og ser disse som viktige aktører til utvikling av en global rettsorden. For Norge er noen av disse organisasjonene, som FN og NATO, bærebjelker i norsk utenrikspolitikk.

Komiteen vil understreke FNs arbeid som et hovedgrunnlag for globalt samarbeid om en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem. Komiteen mener at Norge må støtte aktivt opp om reformprosessen i FN, for å gjøre organisasjonen best mulig i stand til å oppfylle sine målsettinger, med særlig vekt på Tusenårserklæringen. FNs fredsoperative innsats er en sentral del av organisasjonens globale arbeid for fred og sikkerhet. Komiteen viser til at antall personell i FN-ledede fredsoperasjoner er det høyeste i organisasjonens historie. Komiteen merker seg at styrket norsk deltakelse i og støtte til FNs fredsoperasjoner, med særlig vekt på Afrika, er et viktig element i Regjeringens FN-satsing.

Komiteen mener at Norge må være en aktiv alliansepartner i NATO med målsetting om å trygge norsk sikkerhet og bidra til internasjonal fred og stabilitet gjennom deltakelse i alliansens felles operasjoner. Komiteen er opptatt av å styrke NATOs evne til å kunne møte nye sikkerhetsutfordringer, sikre det transatlantiske samarbeidet i NATO og utvikle det strategiske samarbeidet mellom NATO og EU.

Komiteen viser til at det nordiske samarbeidet er inne i en aktiv fase bl.a. med fokus på forberedelser i klimaforhandlingene i København i 2009, utvidet samarbeid om forsvars- og sikkerhetspolitikken, nedbygging av grensehindre og kamp mot grenseoverskridende kriminalitet, herunder trafficking.

Komiteen vil understreke at det nordiske samarbeidet også har et viktig potensial når det gjelder koordinert påvirkning av EUs beslutningsprosesser.

Komiteen legger vekt på Europarådets betydning for å ivareta menneskerettigheter, rettsstatsprinsipper og demokrati i hele Europa. Komiteen mener at Norge fortsatt må være en pådriver for å styrke Den europeiske menneskerettsdomstolen, slik at det store antallet ubehandlede klagesaker kan reduseres. Komiteen vil fremheve at det må være en felles standard for menneskerettigheter i Europa basert på Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, og mener at koordineringen og samarbeidet mellom Europarådet, OSSE og EU må ivareta dette.

Komiteen viser til at Norge gjennom EØS-finansieringsordningene bidrar til å redusere de økonomiske og sosiale forskjellene i Europa. Komiteen mener samtidig det er viktig å styrke de bilaterale forbindelsene mellom Norge og mottakerlandene gjennom ordningene. Komiteen vil at det i forhandlingene om nye bidrag fra 2009 må legges vekt på større innslag av norsk forvaltning og samarbeidsprosjekter med norske aktører innenfor prioriterte områder. Komiteen viser i denne sammenheng til innspill fra arbeidslivets parter om å inkludere den sosiale dimensjon som målsetting og arbeidslivets parter som målgruppe for utvikling av samarbeidsrelasjoner mellom Norge og de nye EU-landene. Komiteen er for øvrig tilfreds med at Norge er en stor bidragsyter til å styrke det sivile samfunn i mottakerlandene, blant annet gjennom opprettelse av NGO-fond. Myndighetene må her medvirke til at også mindre organisasjoner, som for eksempel barne- og ungdomsorganisasjoner, kan ta del i utvikling av samarbeidsprosjekter.

Komiteen viser for øvrig til at Riksrevisjonen i Dokument nr. 1 (2008–2009) har merknader til gjennomføringen av EØS-finansieringsordningene, og forutsetter at de kvalitetskrav som stilles blir tilfredsstillende fulgt opp av Utenriksdepartementet.

Komiteen vil vise til det norske arbeidet mot prostitusjon og internasjonal menneskehandel. Fra 1. januar 2009 vil en lov som forbyr kjøp av seksuelle tjenester tre i kraft. Komiteen mener det i den forbindelse er viktig å styrke det europeiske og internasjonale arbeidet mot trafficking av kvinner og barn og for å hindre rekruttering av prostituerte. Komiteen mener det er viktig å sikre støtte til organisasjoner som ILO, OSSE og FN-organer i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til at Norge støttet opprettelsen av FNs menneskerettighetsråd (UNHRC) i 2006. Disse medlemmer uttrykker bekymring over utviklingen i UNHRC som i likhet med sin forgjen-

ger FNs menneskerettighetskommisjon har blitt et offer for politisering, der regimer med tvilsomme rulleblad i forhold til menneskerettigheter kan unndra seg selv kritikk og kritisere andre. Disse medlemmer ser med stor uro på resolusjoner fattet i UNHRC som begrenser ytringsfriheten til fordel for religiøs toleranse overfor islam. Disse medlemmer mener at ytringsfriheten skal gjelde på generell basis og overfor alle religioner. Religiøse grupper skal fritt kunne oppfordre til respekt og toleranse, men skal ikke kunne sensurere andres ytringer på vegne av egen religion.

Disse medlemmer merker seg at flere vestlige land har truet med å trekke seg fra UNHRCs prosesser dersom den negative utviklingen fortsetter. Disse medlemmer merker seg at Regjeringen har fremmet Norges kandidatur til UNHRC for perioden 2009 til 2012. Disse medlemmer stiller seg tvilende til om FNs menneskerettighetsråd er et egnet og effektivt forum for fremme av globale menneskerettigheter.

Disse medlemmer viser til FNs rasismekonferanse Durban I som fant sted i Sør-Afrika i 2001. Det er disse medlemmers oppfatning at konferansen ble et ensidig angrep på ytringsfriheten iscenesatt av blant annet Organisasjonen av Islamske Stater (OIC). Disse medlemmer registrerer at det er planlagt en oppfølging av konferansen kalt Durban II som vil foregå i Genève i perioden 20. til 24. april 2009. Forberedelsene til konferansen i 2009 ledes av Libya og bærer preg av de samme svakhetene som i realiteten gjorde konferansen i 2001 til et angrep på ytringsfriheten.

Disse medlemmer viser til at det er et betydelig effektiviseringspotensial i Nordisk Råds virksomhet. Disse medlemmer reduserer derfor bevilgningene over post 70, underpost 70.60 Tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.7 Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

SAMMENDRAG

Av proposisjonen fremgår det at satsingen på nordområdene vil styrkes ytterligere i forhold til i fjor. Regjeringen foreslår å øke satsingen på nordområdetiltak med 514,4 mill. kroner. Over Utenriksdepartementets budsjett fører dette til en økning på 15 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner gjelder kultursatsing under kap 115. Satsingsområdene under post 70 er prosjektsamarbeidet med Russland, atomsikkerhetssamarbeid med Russland, arktisk samarbeid og Barents 2020. For 2009 foreslår Regjeringen at det bevilges kr 280,127 mill. kroner til post 70. Dette er

en økning på 9,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008.

I tillegg fremlegges det et forslag fra Regjeringen om tilsagnsfullmakt på 188 mill. kroner under denne posten, jf. forslag til vedtak VII.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er positiv til at prosjektsamarbeidet med Russland fortsetter med uforminset styrke. Komiteen viser til den spente situasjonen som har oppstått mellom Russland og enkelte NATO-land og andre vestlige land i kjølvannet av Georgia-konflikten. Komiteen mener det er riktig at Norge fortsetter med sitt tette og konstruktive samarbeid med Russland og vil advare mot forsøk på å bygge dette ned. Norges geografiske plassering tilsier at vår Russland-politikk skal være langsiktig og konstruktiv.

Komiteen har merket seg at styrkingen på 7 mill. kroner til prosjektsamarbeidet foreslås benyttet til Den nordlige dimensjons ikke-nukleare miljøvindu.

Komiteen er tilfreds med ønsket om å stimulere til næringsutvikling på begge sider av den norsk-russiske grense. Komiteen har merket seg at man her ser for seg å bygge opp et lokalt næringsliv i tilknytning til petroleumsnæringen og annen type næringsvirksomhet. I denne sammenheng mener komiteen det er viktig å prioritere tiltak som fremmer fleksibel bevegelse og handel mellom Norge og Russland.

Komiteen vil understreke betydningen av å sikre en bærekraftig forvaltning av naturressursene, ivareta miljøet og å stimulere til et variert lokalt næringsliv som fremmer økonomisk samkvem mellom Norge og Russland, som omfatter andre sektorer enn bare olje og gass, og som fremmer små- og mellomstore bedrifter. Dette er viktig for å redusere sårbarheten som kan følge av et ensidig næringsgrunnlag.

Komiteen har merket seg innretningen på miljøvernssamarbeidet med Russland. Samarbeid om miljøspørsmål som oljevernberedskap og HMS spørsmål vil være særlig aktuelt i forbindelse med fremtidig petroleumsvirksomhet i Barentshavet. Komiteen vil peke på behovet for kartlegging og sårbarhetsanalyser av miljøet på russisk side av Barentshavet og tiliggende landområder.

Komiteen mener det er viktig at Norge arbeider for å støtte utviklingen av et åpent og demokratisk samfunn i Russland. I den senere tid mener komiteen utviklingen på dette området har stagnert eller blitt forverret. Komiteen er bekymret over innskrenkingen av handlingsrommet til den frie pressen og frivillige organisasjoner. Komiteen er videre bekymret for fremveksten av fremmedfrykt og økende grad av vold og diskriminering.

Komiteen er av den oppfatning at det er viktig med et bredt samarbeid på helse- og sosialfeltet med Russland, særlig i forhold til Nordvest-Russland. Bekjempelse av smittsomme sykdommer og livsstilsykdommer må stå sentralt i arbeidet, og komiteen har tidligere spesielt pekt på situasjonen for pasienter i Arkhangelsk, som er rammet av multiresistent tuberkulose.

Barentssekretariatets rolle er etter komiteens mening svært viktig for å realisere et bredt folk-til-folk-samarbeid med Russland. Komiteen har merket seg at kulturprogrammet BarentsKult vil bli videreført i 2009.

Komiteen har merket seg at arbeidet med å sikre reaktorkjerner etter avsluttede ubåtoppdrag fortsetter og at dette er en avslutning av tidligere prosjekter. Komiteen er tilfreds med at fjerningen av strontiumbatterier i fyrlykter fortsetter i rask tempo. Komiteen registrerer at prosjektet for fysisk sikring og rehabilitering av lageranlegget for brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall i Andrejev-bukta vil bli videreført.

Komiteen mener at det også innen arbeidet med atomsikkerhet er viktig å støtte det sivile samfunn og de uavhengige russiske organisasjoner som er opptatt av disse spørsmål, for å fremme en åpen og kritisk debatt rundt miljøarbeid generelt og atomspørsmål spesielt.

Komiteen er tilfreds med at bevilgningen til arktisk samarbeid økes fra 15 mill. kroner til 20 mill. kroner for 2009. Norge avslutter sitt formannskap i Arktisk Råd i april 2009. Komiteen ser det som viktig at arbeidet med arktisk klimaendring, helhetlig ressursforvaltning og miljøovervåking fortsetter inn i den danske, og senere svenske formannskapsperioden. Komiteen støtter Regjeringens mål om å satse på prosjekter i Antarktis for å støtte opp under norske interesser som en bipolar nasjon.

Komiteen mener Barents 2020 som ble etablert i 2005 for å bygge kompetanse og produsere kunnskap i, om og for nordområdene er en viktig nasjonal satsing. Komiteen er derfor tilfreds med at det gis signaler om økt støtte til det strategiske forskningsprogrammet "Geopolitikk i nordområdene, norske interesser".

Komiteen mener det er positivt at Regjeringen slår fast at nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde, og at forholdet til Russland blir fremhevet. Komiteen er av den oppfatning at det er meget viktig å arbeide videre sammen med Russland for å løse felles problemer og utfordringer. Dette innebærer fortsatt sterk satsing på atomsikkerhetstiltak, styrket fokus på helse- og sosiale utfordringer, samt enda sterkere satsing på folk-til-folk-samarbeidet med Russland i nord.

Komiteen ønsker EUs arktiske strategi velkommen. Komiteen vil også ønske velkommen et ønske fra EU om observatørstatus i Arktisk Råd. Komiteen mener det ikke er behov for noen egen traktat om Arktis, slik det er foreslått av Europaparlamentet. For Arktis eksisterer allerede de nødvendige rettsinstrumenter.

Det er komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiets mening at Regjeringens nordområdesatsing fremstår som sterk i sin retoriske språkdrakt, men at den viser åpenbare mangler i det substansielle innholdet. På denne bakgrunn er disse medlemmer skuffet over at Regjeringen ikke har benyttet muligheten til å sette handling bak festtalene om en strategisk satsing i nord etter tre år med Stortingets flertall i ryggen. Disse medlemmer registrerer at halvparten av Finmarks befolkning oppgir i en spørreundersøkelse utført i september 2008 at de er misfornøyd med satsingen, og av disse oppgir nesten 25 pst. at de er svært misfornøyd.

Norge er et langstrakt land med spredt bosetting og naturgitte avstandsulemper både internt og i forhold til Europa. Det er disse medlemmers mening at et godt utbygd samferdselsnett er en forutsetning for økonomisk vekst og verdiskaping i nordområdene. De naturgitte ulempene i forhold til markedskonkurrenter på kontinentet tilsier at infrastrukturen i nordområdene må være bedre, ikke dårligere enn hva som er tilfellet ellers i Europa. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets alternative budsjett for 2009 legger opp til en reell kraftsatsing på samferdsel og infrastruktur i nord.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett hvor det foreslås en tilleggsbevilgning på 2 mrd. kroner til Forsvaret. En betydelig andel av disse midlene vil tilfalle operasjoner og strukturer i nordområdene.

Disse medlemmer kan vanskelig se for seg hvordan Regjeringens nedbygging av Forsvaret i nord, bl.a. nedleggingen av marinebasen ved Olavsvern utenfor Tromsø, er forenlig med en strategisk satsing i nordområdene. Økt russisk militær aktivitet i Barentshavet krever også økt militær tilstedeværelse fra norsk side. Samtidig er det disse medlemmers mening at miljøutfordringene i området krever et sjøforsvar som kan agere raskt ved miljøkatastrofer. Oljevernberedskapen samt dykkermedisinsk beredskap så vel som beredskap knyttet til radioaktiv forurensning fra havarerte russiske ubåter, forutsetter også at det kan ageres på kort tid i krisesituasjoner.

Disse medlemmer viser til at om lag halvparten av Norges totale petroleumsressurser befinner seg i funn som ikke er besluttet utbygd eller i forekomster som ennå ikke er oppdaget. Disse med-

lemmer mener Norge må påta seg en aktiv og fremtidsrettet forvaltningsrolle i nordområdene. Norsk sokkel er blant verdens reneste, og norsk olje- og gassindustri er underlagt strenge reguleringer og restriksjoner. Disse medlemmer støtter uttalelsen fra direktøren i norsk Industri, Stein Lier-Hansen, om at dersom Norge ikke påtar seg en aktiv rolle i forhold til utbygging av olje- og gassektoren i nord, så er Russland mer enn villige til å ta over. Da kan det skje en utvikling som er stikk i strid med norske og internasjonale miljøstandarder. Det er derfor disse medlemmers mening at økt oljeproduksjon i Norge kan gi mindre CO₂ ved at norsk produksjon er mer miljøvennlig enn andre lands tilvirkning. Disse medlemmer vil legge til rette for en offensiv petroleumspolitik i nordområdene og åpne for nye leteblokker i nord dersom det ikke er tungtveiende miljømessige hensyn som taler imot dette.

Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av økt satsing på hiv/aids- og tuberkulosebekjempelse i Nordvest-Russland. Blant hivpositive er tuberkulose blant de hyppigste dødsårsakene, og behandlingen av disse sykdommene må derfor ses i sammenheng. Disse medlemmer viser til internasjonal forskning som har fremvist at i grensen mellom Norge og Nordvest-Russland finnes den største skilnaden i verden når det gjelder smittsomme sykdommer. Ikke noe annet sted i verden finnes det lavere forekomst av hiv/aids og tuberkulose enn i Norge og Norden. Samtidig er forekomsten av disse smittsomme sykdommene på russisk side av grensen blant de hyppigste i verden. Nordvest-Russland sliter med en svært alvorlig situasjon når det gjelder tuberkulose og hiv/aids, og antall smittede har blitt fordoblet siden Sovjetunionens fall. Mens det nå er anslagsvis 400 personer i Arkhangelsk fylke som har multiresistent tuberkulose, er det om lag 72 000 hivpositive i Nordvest-Russland. Både russiske myndigheter og eksperter på smittsomme sykdommer mener at mørketallene for både tuberkulose og hiv/aids ligger på ca. 4 ganger antallet som er blitt diagnostisert i Nordvest-Russland. Disse medlemmer viser til at i Norge er det fastslått at 3–4 personer av 1 000 blir smittet av tuberkulose, mens tallet for Nordvest-Russland ligger 20 ganger høyere samtidig som det er antatt store mørketall for dette. Disse medlemmer vil totalt styrke bevilgningene som går via dette kapitlet med 50 mill. kroner, hvorav 12 mill. kroner av disse midlene øremerkes til bekjempelse av tuberkulose og hiv/aids i Nordvest-Russland.

Disse medlemmer viser til den russiske atomubåten K-159 som sank utenfor kysten av Kola-halvøya den 30. august 2003. U-båten ligger midt i oppvekstområdet for den felles norsk-russiske torske-

bestanden, og flere forskere mener at den er den mest akutte trusselen mot havmiljøet i Barentshavet.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om heving av atomubåten K-159."

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets nordområdeprioriteringer.

Fremskrittspartiets nordområde-tiltak

Område/ komité	Økning FrP 2009
Utenriks	
Prosjektsamarbeid med Russland	50 000 000
Samferdsel	
E6 Trondheim – Bodø	893 000 000
E6 Bodø–Kirkenes samt E10	837 000 000
Fylkesfordelt ramme Nordland	96 000 000
Fylkesfordelt ramme Troms	80 000 000
Fylkesfordelt ramme Finmark	49 000 000
Næring	
Svalbard Reiseliv A/S	1 000 000
Total økning nordområde-tiltak med FrP	2 006 000 000

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at nordområdene representerer store muligheter for Norge. På grunn av sin ressursrikdom og flere uavklarte folkerettslige forhold er området av stor strategisk betydning. Disse medlemmer viser til at det var sentrum/Høyre-regjeringen som først satte nordområdene på agendaen gjennom Innst. S. nr. 264 (2004–2005), jf. St.meld. nr. 30 (2004–2005) om nordområdene. Meldingen fikk bred tilslutning i Stortinget, og ligger også til grunn for den rød-grønne regjeringens nordområdepolitikk.

Disse medlemmer anser at det økte fokuset på nordområdene har skapt store forventninger i den nordlige landsdelen. Til tross for at Regjeringen har økt bevilgningene til nordområdene i perioden, har den ikke klart å levere de løsningene som trengs. Regjeringens satsing i budsjettet for 2009 bærer preg av at man har slått sammen alle budsjetttiltak som foregår nord for Trondheim og kalt det en nordområdesatsing. Disse medlemmer savner overblikket, kunnskapsfokuset og svarene på strategiske, økonomiske og kommunikasjonsmessige utfordringer i nord.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstre-

parti og Senterpartiet, vil vise til at utviklingen av North West Corridor er interessant, men at det grunnleggende er hvorvidt dette initiativet kan få brukere, og at det er mulig å få til transport, ikke bare gjennom Norge, men også gjennom de andre landene. Flertallet mener det er riktig å samarbeide om initiativet innenfor rammene av den nordlige dimensjonen, det vil si sammen med EU, Island, Russland og Norge, og vil slutte seg til at logistikk og transport settes som et nytt satsingsområde.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er kjent med planene om å åpne en transportkorridor (NEW Corridor) gjennom Narvik, basert på eksisterende jernbanenett gjennom Sverige, Finland, Russland og Kina. Disse medlemmer anser det viktig for å komme videre med prosjektet at det nå kan gjøres initierende arbeider for å avklare bl.a. tolltekniske spørsmål og inngå intensjonsavtaler med vareeiere, transportører og jernbaneselskaper. Etablering av en slik permanent transportkorridor over Narvik vil, på linje med ARE-toget (Arctic Rail Express), gi betydelige positive ringvirkninger for næringsliv og sysselsetting i regionen. På denne bakgrunn vil disse medlemmer foreslå at det i denne omgang bevilges 2 mill. kroner til forberedelser av prøvedrift.

Disse medlemmer mener at Regjeringen i sin nordområdepolitikk ikke i tilstrekkelig grad har skilt mellom en landsdelsplan for Nord-Norge og en nordområdeplan som dekker forhold til naboland og

de store havområdene i nord. Dette har skapt forventninger i Nord-Norge som det er vanskelig å oppfylle, og det har skapt uklarhet med hensyn til nordområdesatsingen utenfor eget nasjonalt territorium. Sett på bakgrunn av dette etterlyser disse medlemmer klarere linjer i Regjeringens nordområdesatsing, med større vekt på konkret oppfølging av satsing på kunnskap og miljø, samt mer fokus på de geopolitiske endringene som gjør seg gjeldende i nordområdene.

4.1.8 *Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen*

SAMMENDRAG

Programkategorien 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen foreslås som helhet gitt en økning på 13,8 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2008. Kap. 140 dekker bistandsadministrasjonen både i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene. I proposisjonen foreslår Regjeringen at det bevilges kr 962 518 000 til denne posten, noe som utgjør en økning på 9,2 pst. i forhold til saldert budsjett i 2008.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen registrerer at det for neste år foreslås en økning på nær 80 mill. kroner til driftsutgifter for administrasjon av utviklingshjelpen. Dette kommer i tillegg til den økning på 9 pst. som ble gitt i inneværende år. Komiteen merket seg at det i St.prp. nr. 1 (2007–2008) ble gitt signaler om at man skulle gjennomgå bistandsforvaltningen med sikte på effektivisering, etablering av enhetlige systemer og økt åpenhet. Komiteen mener dette er viktig og ser frem til å se resultater av dette arbeid. Komiteen forventer at dette også vil bidra til en mer kostnads-effektiv administrasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen foreslår en økning i de administrative utgiftene til bistanden. Flertallet slutter seg til en slik prioritering, og mener en tettere administrativ oppfølging og styrket evaluering er nødvendig for å kunne måle og evaluere de faktiske resultater.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at store kostnader knyttet til administrasjon av utviklingshjelpen vil reduseres som følge av en reduksjon og en omlegging av den offentlige bistanden til utviklingslandene gjennom iverksettelsen av Fremskrittspartiets bistands- og utviklingspolitikk. Disse medlemmer vil redusere nivået på bistanden og kanalisere den gjenvæ-

rende bistanden gjennom frivillige organisasjoner og globale fond.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at Norge i 2007 ga bistand til i alt 109 land, og registrerer samtidig at flere land, deriblant Sverige, har redusert antall samarbeidsland og fokusert sitt bistandspolitiske engasjement. Disse medlemmer er skuffet over at Regjeringen ikke ønsker et mer fokusert og konsentrert norsk bistandsengasjement.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at Regjeringens bistandsbudsjett for 2009 tilsvarer 1 pst. av BNI. Disse medlemmer er kritiske til Regjeringens sterke fokus på 1-prosentmålet i bistanden og mener kvalitet heller enn kvantitet bør være den avgjørende målestokken i det bistandspolitiske engasjementet. Målet må være fattigdomsreduksjon og utvikling, ikke mest mulig bistand. Disse medlemmer viser til at frihandel de siste tiårene har løftet millioner av mennesker ut av fattigdom i land som India, Kina, Malaysia og Thailand. Disse medlemmer etterlyser studier som finner en klar samvariasjon mellom bistand og økonomisk utvikling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil fremheve viktigheten av at bistandspolitikken blir mer fokusert på det kvalitative i bistanden og mindre på det kvantitative. Størrelsen på bistandsbudsjettet sier lite eller ingenting om hvor vellykket bistandssatsingen er.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet uttrykker bekymring over Regjeringens vektlegging av og økt bruk av direkte budsjettstøtte og flerårig indikativt tilsagn i bistanden, og mener dette øker incentivene for korrupsjon i bistanden, spesielt i land med en tidligere historie i forhold til korrupsjon og hvor befolkningssammensetningen er etnisk heterogen. Det er disse medlemmers mening at kontrollen med sluttbruken av slik støtte er svak, og at risikoen for misbruk av midler er høy. Disse medlemmer tar konklusjonene i forskningsrapporter alvorlig som slår fast at bistand tenderer til å forringe kvaliteten på et lands styresett når dette måles som byråkrati, korrupsjon og rettssikkerhet.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av et effektivt og rettferdig sanksjonssystem i bistanden. Mottakerland som fører en progressiv politikk og oppnår resultater innenfor områder som menneskerettigheter, korrupsjonsbekjempelse og demokrati, burde således belønnes, mens det burde få konsekvenser for mottakerland som viser en nedad-

gående trend på de nevnte indikatorer. Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at bistandsavhengige regjeringer som ikke klarer å få ned forekomsten av korrupsjon, bare i svært sjeldne tilfeller påkaller kondisjonalitet fra donorlandenes side. Det er videre disse medlemmers oppfatning at donorer tenderer til å holde korrupsjonskondisjonalitet på et generelt nivå, istedenfor å koble bistand til reell effekt. Foretrukne indikatorer vektlegger input og prosess, heller enn output og effekt. Det ses ofte på antall nedsatte kommisjoner, antall antikorrupsjonslover som er vedtatt og antall rapporter som er publisert, istedenfor antall påtaler og dømte. Disse medlemmer vil understreke behovet for å sette søkelyset på reelle virkninger av antikorrupsjonstiltak.

Disse medlemmer viser til at andelen norsk bistand som gis som direkte budsjettstøtte, er økende. Disse medlemmer viser til at gradert respons er et utviklingspolitisk redskap hvor donorer kan gradere bistandsbevilgningene avhengig av mottakerlandets resultater på utvalgte områder eller innenfor gitte sektorer. EU har utarbeidet en modell for gradert respons som er basert på både faste og flytende komponenter. De faste komponentene er knyttet opp til makroøkonomiske indikatorer, mens de flytende delene utbetales i forhold til måloppnåelse av bestemte kriterier i utvalgte sektorer. Disse medlemmer mener Regjeringen bør trappe opp bruken av gradert respons overfor mottakerland som mottar budsjettstøtte fra Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil uttrykke bekymring for Regjeringens vektlegging og økte bruk av direkte budsjettstøtte og flerårig indikative tilsagn innenfor bistanden.

Disse medlemmer viser til at budsjettstøtte er ment å styrke mottakeransvar og eierskap til egen utvikling, men anser at direkte budsjettstøtte samtidig kan medføre økte incentiv for korrupsjon og derfor må følges av forsvarlige kontrollmekanismer. Det er disse medlemmers oppfatning at eventuell bruk av budsjettstøtte bør begrenses til mottakerland som oppfyller klare kriterier til kvalitet og transparens i økonomien og finansforvaltningen på tilfredsstillende vis, og som viser utvikling i demokratisk retning. Bruk av budsjettstøtte må følges av strengere krav til demokratiutvikling og korrupsjonsbekjempelse.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007–2008) hvor det pekes på at Utenriksdepartementet har dårlig styring på bistandsprosjekter og at betydelige midler av den

grunn lett kan komme på "avveie". Videre viser disse medlemmer til at departementet har manglende rapporteringsrutiner og rutiner for rapportering av mistanke om korrupsjon og misligheter ved bistandsambassadene. Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen påpeker at utarbeidelse av oppdatert veiledning på behandling av korrupsjonsmistanker ikke er fremlagt, trass i at Utenriksdepartementet ga uttrykk for dette ville skje i løpet av 2006.

Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2008–2009) hvor det er gjennomført en revisjon av den bilaterale bistanden til Bangladesh, Nepal og Sri Lanka. Disse medlemmer merker seg Riksrevisjonens påpekning av at det er forskjeller i saksbehandling ved ambassadene i de tre landene knyttet til oppfølging og avdekking av misligheter og korrupsjon i prosjekter. Samtidig bærer prosjektdokumentene i enkelte prosjekter preg av manglende koherens i forhold til målformulering og resultatindikatorer. Videre er det i flere av prosjektene mangelfulle risikovurderinger, spesielt knyttet til intern risiko. Riksrevisjonen slår fast at det er vanskelig å se hvilke resultater som er oppnådd i forhold til vedtatte målsettinger for bistanden til de tre landene. I denne sammenheng vil disse medlemmer vise til Innst. S. nr. 172 (2007–2008) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen hvor en samlet komité uttaler følgende:

"Komiteen vil peke på at dersom Stortinget skal utøve den nødvendige styring og kontroll, må en kunne følge bruken av pengene. Da må det fremkomme av budsjettproposisjonen hvor og til hvilket formål pengene skal brukes. I ettertid må det redegjøres for hva som er gjort og oppnådd [...] Komiteen forutsetter at Utenriksdepartementet sørger for at omtalen av bistanden i budsjettproposisjonen skrives slik at det gir Stortinget mulighet for nødvendig kontroll med bruken av midlene."

Disse medlemmer konstaterer at det til tross for komiteens uttalelse fremdeles ikke rapporteres tilfredsstillende til Stortinget om bistandens resultater og at det er betydelige svakheter i tiltaksforvaltningen. Det må være et avgjørende mål å komme frem til resultatindikatorer som ansvarliggjør mottaker, og som samtidig kan brukes i forhold til informasjon overfor egen befolkning. Disse medlemmer forutsetter at departementet treffer egnede tiltak for å rette opp i de påtalte svakheter og orienterer Stortinget på egnet måte.

Disse medlemmer mener at man bør vurdere å innføre en ekstern, uavhengig kontrollmekanisme for avdekking av misligheter og korrupsjon innen bistanden. Disse medlemmer ber Riksrevisjonen utføre en forvaltningsrevisjon av den samlede norske bistandsporteføljen.

Komiteens medlemmer fra Høyre ser generelt et potensial for modernisering og nye løsninger i offentlig forvaltning. Dette gjelder også bistandsforvaltningen, og disse medlemmer anser at kapittel 140 post 1 kan reduseres med 10 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Disse medlemmer er opptatt av at norsk bistandsforvaltning bør legge enda større vekt på målstyring og evaluering av de faktiske resultater av innsatsen, og mener at dette primært oppnås gjennom et klart fokus på nye løsninger, fremfor en vekst i administrasjonskostnadene.

Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.9 Kap. 141 Direktoratet for utviklings-samarbeid (Norad)

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å bevilge kr 185 836 000 under dette kapitlet mot kr 166 920 000 i saldert budsjett 2008. Dette representerer en økning på 11,3 pst.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at kapitlet dekker administrasjon av fagetaten Norad, og Norads hovedoppgaver som er å styrke den faglige og forvaltningsmessige kvaliteten av norsk bistand. Flertallet har videre merket seg at Norads organisasjon er godt tilpasset strategien fram mot 2010, og at det for 2009 foreslås et budsjett for Norad på 185,836 mill. kroner, en økning på 11,3 prosent fra saldert budsjett for 2008.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti merker seg at det foreslås en økning på dette kapittel med vel 11 pst. Disse medlemmer registrerer at det ifølge Norads egen konklusjon kun er behov for mindre justeringer av dagens organisasjon i forhold til Norads strategi mot 2010. Disse medlemmer er av den oppfatning at en budsjettøkning på over 11 pst. er mer enn mindre justeringer og hadde gjerne sett at bakgrunnen for denne økning hadde vært begrunnet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sin målsetting om en utviklingspolitikk som setter mer fokus på kvaliteten på bistanden og mindre fokus på kvantiteten på bistanden. Disse medlemmer viser for øvrig til sine innledende merknader samt merknader under kapitlene 150 til 153 som begrunner Fremskrittspartiets

forslag til omlegging av det norske bistandsengasjementet. Det er disse medlemmers oppfatning at det foreligger et effektiviseringspotensial også når det gjelder administrasjonen av fagetaten Norad, og disse medlemmer vil derfor ut fra en helhetlig vurdering redusere bevilgningene som går til dette formålet.

Komiteens medlemmer fra Høyre ser generelt et potensial for modernisering og nye løsninger i offentlig forvaltning. Dette gjelder også bistandsforvaltningen, og disse medlemmer anser at kapittel 141 post 1 kan reduseres med 20 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Disse medlemmer er opptatt av at norsk bistandsforvaltning bør legge enda større vekt på effektivitet, målstyring og evaluering av de faktiske resultater av innsatsen, og mener at dette primært oppnås gjennom et klart fokus på nye løsninger, fremfor en vekst i administrasjonskostnadene.

Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke betydningen av å opprettholde en høy kvalitet på bistanden. Dette medlem foreslår derfor en økning i bevilgningen til Norad på 13 mill. kroner (kap. 141 post 1). Det vises også til forslag om å øke bevilgningen til forskning, kompetanseheving og evaluering under kap. 165 med 10 mill. kroner. Disse midlene skal øremerkes uavhengig kvalitetssikring og evaluering, med sikte på å lære av feil og mangler knyttet til igangsatte eller avsluttende bistandsprosjekt. Denne lærdommen skal på en systematisk måte inngå i beslutningsgrunnlaget for fremtidig bistand. Videre skal bevilgningene brukes til å videreutvikle nye tilnærminger og metoder for evaluering og kvalitetssikring, både på nasjonalt nivå og i samarbeid med andre likesinnede giveland. Mottaker av bistand bør i større grad trekkes med i dette arbeidet. Generelt mener dette medlem at bevilgningene til kvalitetssikring og evaluering bør øke i takt med veksten i bistandsbudsjettet.

4.1.10 Kap. 144 Fredskorpset

SAMMENDRAG

Det er opprettet et nytt kap. 144 som dekker Fredskorpsets administrasjon av utvekslingsprogrammene og utgifter til programrelaterte aktiviteter. Det foreslås bevilget 45 mill. kroner til dette formål.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen peker på at Fredskorpset har spilt og spiller en viktig rolle i sitt arbeid med å involvere folk

i nord-sør-spørsmål og internasjonal solidaritet. Komiteen vil fremheve arbeidet med Fk-Ung, da komiteen mener det er av stor verdi å engasjere ungdom i nord-sør-arbeid, og at Fk-Ung spiller en viktig rolle i å stimulere til likeverdige og gjensidige samarbeidsrelasjoner mellom barne- og ungdomsorganisasjoner i Norge og i sør.

I tillegg vil komiteen berømme arbeidet som Fredskorpset sammen med Kommunenes Sentralforbund gjør med å stimulere til økt internasjonal aktivitet i kommunene og fylkeskommunene landet rundt, da dette er i tråd med ønsket om bredere engasjement og involvering i internasjonale prosesser på det lokale og regionale nivået.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet anerkjenner Fredskorpsets rolle i forhold til å involvere mennesker fra nord og sør i gjensidige utviklingsprosjekter. Disse medlemmer mener imidlertid at dette arbeidet kan effektiviseres og i større grad rettes mot arbeid i bestemte regioner og/eller land, og reduserer dermed bevilgningen til formålet.

Komiteen viser til at Fredskorpset nå etablerer en egen utvekslingsordning for helsepersonell. Denne ordningen vil inngå i et internasjonalt nettverk av utvekslingsordninger for helsepersonell (ESTHER).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, foreslår å øke post 1 med 5 mill. kroner for å ta høyde for den økte kurs- og opplæringsvirksomheten som dette krever overfor nye deltakere. God forberedelse er avgjørende for at deres innsats skal være vellykket og gi best mulig virkning.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til inndekning ved reduksjon av kap. 153.

4.1.11 Kap. 150 Bistand til Afrika

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å bevilge kr 2 843 500 000 i bistand til Afrika under kap. 150. Dette er en økning på 3,6 pst. i forhold til saldert budsjett for 2008. Bevilgningene er samlet under én post, post 78, regionbevilgning til Afrika. Det er foreslått plantall for fordelingen av bevilgningen til Tanzania, Mosambik, Zambia, Malawi, Uganda, Etiopia, Sudan, Madagaskar, Burundi og Liberia. Til andre land og regionale tiltak forslås avsatt 630,5 mill. kroner. Proposisjonen

viser til positive trekk i Afrika de senere årene. Veksten i BNP per innbygger er nå kommet opp på gjennomsnittet for andre utviklingsland, men veksten og fremgangen er svært ujevnt fordelt. Kontinentet er fortsatt preget av fattigdom og store utfordringer. Med dagens utvikling vil Afrika ikke nå målet om å halvere fattigdommen innen 2015. Proposisjonen viser også til at Afrika er det kontinent hvor bistand er viktigst som finansieringskilde for utviklingen, og at det er nedlagt betydelig arbeid for å effektivisere bistanden. Kampen mot korrupsjon vil fortsatt stå sentralt i samarbeidet med kontinentet. Landenes nasjonale fattigdomsstrategier er det sentrale utgangspunktet for en samlet giverinnsats. Det legges opp til en fortsatt konsentrasjon av den bilaterale langsiktige støtten til Regjeringens satsingsområder. Gitt landenes ulike situasjon vil innretningen av samarbeidet variere for å imøtekomme ulike behov. Særlig fokus vies kapasitetsbygging og kompetanseoverføring der Norge har spisskompetanse. Støtten til konflikthåndtering og fredsbygging har høy prioritet, gitt at krig og konflikt fortsatt er den største trussel mot vekst og fattigdomsbekjempelse.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at selv om utviklingen i Afrika preges av flere positive trekk, er Afrika sør for Sahara fortsatt den region som har de største behov for bistand i arbeidet for å bekjempe fattigdom og skape en varig og bærekraftig utvikling.

Blant de positive utviklingstrekk er at antallet voldelige konflikter har gått ned, flere land har opplevd økonomisk vekst. Afrika sør for Sahara har i de siste årene samlet sett hatt en BNI-vekst på over 5 pst., noe som bringer dem opp på gjennomsnittet for andre utviklingsland. Komiteen vil imidlertid peke på at veksten er ujevnt fordelt. 41 pst. av befolkningen i regionen lever i ekstrem fattigdom. Flere land er meget hardt rammet av sykdommer som malaria og hiv og aids. En stor del av befolkningen har bare en liten margin å gå på før de rammes av sult eller nød. Konsekvensene av den internasjonale finanskrisen kan derfor bli dramatiske for betydelige befolkningsgrupper i Afrika, siden den kan føre til at etterspørselen etter deres varer kan synke og den lovede vekst i bistanden til Afrika kan utebli.

I denne situasjonen mener komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, det er enda viktigere enn ellers at prioriteringen av Afrika sør for Sahara ikke svekkes i industrilandenes bistandsbudsjetter.

I proposisjonen vises det til at Afrika – med dagens utvikling – ikke vil nå målet om å halvere fattigdommen innen 2015. Spesielt gjelder det landene i Afrika sør for Sahara. Komiteen vil peke på at de

siste årenes framgang når det gjelder tusenårsmål knyttet til utdanning og helse vil kunne bli truet når ringvirkningene av den internasjonale finanskrisen slår inn i disse landenes økonomier.

Når det gjelder den tematiske fordelingen av bistanden til Afrika, vil komiteen på den ene side slutte seg til de fem prioriterte satsingsområdene som Regjeringen har fremhevet, men viser til at komiteen i tillegg er opptatt av å prioritere sentrale områder som utdanning, helse og landbruksutvikling.

Komiteen har merket seg at det i proposisjonen fastslås at Norge fortsatt vil bidra til å styrke landenes evne til å levere velferdstjenester innen helse og utdanning. Komiteen mener det er viktig at det i utviklingsarbeidet blir gitt prioritet til utdanning for alle. Komiteen viser i denne sammenheng til Innst. S. nr. 20 (2007–2208), hvor en enstemmig komité ba

"Regjeringen komme med forslag til hvordan Norge kan bidra til sterkere innsats for å få gjennomført tusenårsmålene for grunnutdanning, samtidig som utviklingssamarbeidet på høyere utdanningsnivåer videreføres."

Komiteen vil for øvrig vise til at en del av Norges multilaterale bistand i dag kanaliseres til utdanningsprosjekter i regi av UNICEF og UNDP. Dette gjelder blant annet 115 mill. kroner til utdanning for jenter i sårbare stater. Komiteen vil videre vise til at deler av budsjettstøtten til for eksempel Uganda og Mosambik bl.a. går til utdanning og helse.

Komiteen viser videre til at Regjeringen i omtalen av regionbevilgningen til Afrika varsler at støtten til tiltak som bidrar til klimatilpasning og forebygging av miljøforringelse vil trappes opp. Det understrekes at bærekraftig forvaltning av naturressurser vil stå sentralt i dette utviklingssamarbeidet, både når det gjelder energi, vannressurser, marine ressurser og landbruk.

Dette må ses i sammenheng med matvarekrisen og utfordringer knyttet til økningene i matvareprisene.

Komiteen vil vise til handlingsplanen for utviklingssamarbeid på landbrukssektoren fra 2004. Komiteen vil videre vise til den akutte matvarekrisen, endringene i matvareprisene og andre endringer i forutsetningene for handlingsplanen. Komiteen vil på denne bakgrunn be om at handlingsplanen følges opp, på en måte som er tilpasset den aktuelle situasjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det blir tydeligere for hvert år som går at vekst og utvikling på det afrikanske kontinentet ikke skjer som følge av bistand. Disse medlemmer viser at mer enn femti år med bistand til Afrika har vist at bistanden snarere enn å hjelpe de fattige ut av fattigdommen har fungert kontraproduktivt og bidratt til å bevare Afrika fattig, selv om dette

selvsagt ikke er intensjonen bak den massive bistanden til kontinentet. Disse medlemmer erkjenner at Fremskrittspartiets syn på bistandspolitikken har vært omdiskutert, men disse medlemmer vil vise til at dette er under endring, spesielt på den internasjonale arena.

Disse medlemmer viser til at flere afrikanske forskere påpeker at kontinentet etter et halvt århundre som bistandsmottaker er mer gjeldstynget og økonomisk desorientert enn noen gang, og at bistanden i hovedsak tjener de politiske elitene som styrer i de afrikanske landene. Stat-til-stat-assistanse har ofte spilt en betydelig rolle i å ødelegge det politiske og økonomiske entreprenørskapet i disse landene. En betydelig andel av stat-til-stat-bistanden har også ødelagt eksisterende institusjoner som har hatt til formål å fremme produktivitet, noe som har hatt som konsekvens at flere fattige land er blitt fattigere. Stat-til-stat-bistand støtter oppunder myndighetsstyrte prosjekter og virker som et incentiv for et system bygget på korrupsjon.

Disse medlemmer viser til den ugandiske journalisten Andrew Mwenda, som hevder at bistanden fra Vesten til Afrika har vært en katastrofe for kontinentet. Mwenda er en av Afrikas mest kjente kritikere av den multinasjonale bistandsindustrien, og han anklager bistanden for å ha ødelagt konseptet om et sivilt samfunn i Afrika. Disse medlemmer viser til at Mwenda har blitt fengslet for sine meninger i Uganda under President Museveni.

Disse medlemmer viser til at land som mottar norsk utviklingshjelp er rangert blant de mest korrupte på antikorrupsjonsorganisasjonen Transparency International sin liste for 2008. Flere av Norges samarbeidsland i Afrika er blitt mer korrupte siden 2007, deriblant Somalia, Angola og Uganda. Disse medlemmer mener dette er svært alvorlig, og forventer at dette blir fulgt opp av departementet.

Disse medlemmer viser til Regjeringens økte bruk av flerårige indikative tilsagn til samarbeidsland med godkjent fattigdomsstrategi og en positiv styresettutvikling. Disse medlemmer er på et generelt grunnlag svært skeptiske til en slik utvikling, ettersom dette kan føre til ytterligere klientifisering og bistandsavhengighet for disse landene.

Disse medlemmer er også skeptiske til å øke den generelle budsjettstøtten til samarbeidslandene. Dette vil slik disse medlemmer vurderer det, føre til ytterligere bistandsavhengighet, i tillegg til at faren for ytterligere korrupsjon vil øke. Disse medlemmer mener stat-til-stat-avtaler og direkte budsjettstøtte prinsipielt er en gal måte å yte bistand på. Disse medlemmer ser behovet for å konsentrere bistand til noen land eller regioner, men mener dette bedre kan gjøres gjennom ulike organisasjoner eller fondsordninger, og at denne bistanden i størst

mulig grad går direkte til den befolkningen som trenger bistand og ikke via et omfattende og ofte kostbart byråkrati i både Norge og mottakerlandet.

Disse medlemmer er kjent med konklusjonene i flere studier som påviser en negativ sammenheng mellom militærutgifter og økonomisk vekst i afrikanske land. Andelen av bruttonasjonalprodukt som går til militærutgifter i afrikanske land er 2,3 pst., noe som er langt over gjennomsnittet for resten av verden. Disse medlemmer viser til at væpnede konflikter koster Afrika over 120 mrd. kroner hvert år, i tillegg til de enorme menneskelige tragediene slike konflikter innebærer.

Det er disse medlemmers oppfatning at risikoen er til stede for at Norge og det internasjonale samfunn gir bistand til u-landene, for at disse så i neste omgang bruker tilsvarende beløp til militær opprustning. Disse medlemmer merker seg at en studie av bistand til åtte post-konfliktland som samlet mottok over 400 mrd. kroner i overføringer fra det internasjonale samfunnet, viser at opp mot halvparten av midlene forsvant i korrupsjon og at bistanden effektivt underminerte de demokratiske institusjonene i mottakerlandene. Disse medlemmer vil understreke at fokuset på antikorrupsjon ikke må nedprioriteres i fredsforhandlingsprosesser og ved bistand til post-konfliktområder.

Disse medlemmer er av den oppfatning at flere udemokratiske og autoritære afrikanske regimer er blitt sittende ved makten som følge av bistand fra det internasjonale samfunnet. Disse medlemmer mener dette åpenbart burde få konsekvenser for det norske bistandspolitiske engasjementet.

Disse medlemmer viser til at dersom tusenårsårmålene for Afrika gjennomføres innen 2015, så vil over 75 pst. av mottakerlandene i Afrika få over 50 pst. av sine inntekter fra bistand. Det er et demokratisk problem når mottakerlandenes regjeringer blir ansvarlige overfor donorene og ikke overfor egen befolkning. Studier finner også en negativ sammenheng mellom høy andel bistand og demokrati. Disse medlemmer kan ikke på noen måte se at denne problemstillingen berøres av Regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2009.

Disse medlemmer uttrykker dyp bekymring over den kritiske situasjonen i Zimbabwe. Disse medlemmer viser til at Norge stanset bistandssamarbeidet med myndighetene i Zimbabwe i 2002, men vil samtidig understreke at norske bistandsmyndigheter var naive ved å gi bistand til Zimbabwe lenge etter at president Robert Mugabe begynte å vise diktatoriske tendenser.

Disse medlemmer viser til at nabolandene i sørlige Afrika har forholdt seg til Mugabe gjennom "stille diplomati", mens forholdene i landet har gått fra ille til verre. Det er disse medlemmers inn-

trykk at sentrale land i Afrika har unnlatt å yte tilstrekkelig press på regimet i Zimbabwe. Man burde fra norsk side også i langt større grad stilt som krav til fortsatt bistand at mottakerlandene i regionen bidro konstruktivt til en løsning på krisen i Zimbabwe.

Disse medlemmer viser til at Norge i perioden 2004 til 2005 ga 8 424 000 kroner i uallokert støtte direkte til SADC Sekretariatet i Gaborone. Disse medlemmer viser til at SADCs valgkommisjon overvåket parlamentsvalget i Zimbabwe i 2005. Valgkommisjonen erklærte valget som fritt, fredelig, rettferdig samt stabiliserende for den regionalpolitiske situasjonen. Satt opp mot denne konklusjonen minner disse medlemmer om at flere menneskerettsorganisasjoner har rapportert om gjennomgripende valgfusk, korrupsjon, undertrykking av grunnleggende menneskerettigheter samt vold og tortur under de tre siste valgene i Zimbabwe. Disse medlemmer ser svært alvorlig på at norsk bistand til sørlige Afrika bidrar til å legitimere diktatoren Robert Mugabe, og forventer at Regjeringen kutter all støtte til SADC.

Disse medlemmer mener at Norge burde være svært tilbakeholdne og skeptiske i forhold til utfallet av forhandlingene om en maktfordelingsavtale mellom regjeringen og opposisjonen i Zimbabwe og ikke under noen omstendighet innlede et bilateralt bistandssamarbeid med Zimbabwe før det er klart at de demokratiske kreftene i parlamentet ikke vil bli forsøkt kooptert av Mugabes Zanu-PF.

Disse medlemmer viser til forskningsorganisasjonen Fraser Institute i Canada som hvert år gir ut en rapport om graden av økonomisk frihet i verden. Flertallet av de statene som kommer dårligst ut i rapporten befinner seg i Afrika, og det er disse medlemmers mening at proteksjonisme og byråkrati har store negative konsekvenser for kontinentets økonomiske utvikling. Mens det er både viktig og riktig å rette søkelyset på høye og usolidariske tollbarrierer i Vesten, er disse medlemmer av den oppfatning at det er like viktig å rette et kritisk blick på hvordan proteksjonisme i Afrika hindrer økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon. Tilveksten i land som har satset på frihandel har vært opptil flere ganger større enn i proteksjonistiske land. Global frihandel vil kunne øke verdens BNP med opptil 1 500 mrd. kroner årlig, hvor opp mot halvparten vil tilfalle u-landene. Disse medlemmer er imidlertid bekymret over at kun om lag 10 pst. av handelen i Afrika er intraregional og at eksport av landbruksprodukter i sørlige Afrika i gjennomsnitt møter tariffier på over 30 pst. Verdensbankens Doing Business prosjekt blottlegger de mange reguleringene og restriksjonene som vanskeliggjør økt handel på kontinentet. En betydelig andel av disse byråkratiske hindringene

er unødvendige og har store konsekvenser for u-land som forsøker å øke eksporten. Disse medlemmer vil således understreke viktigheten av at afrikanske land retter søkelyset på hvordan handelsfasilitering kan bidra til økt vekst og velstand i Afrika.

Disse medlemmer mener finanskrisen medfører store utfordringer for mange u-land. I denne sammenheng er det etter disse medlemmers oppfatning avgjørende at det norske utviklingspolitiske engasjementet støtter opp om en politikk som kan dempe de negative virkningene av finanskrisen i disse landene, spesielt knyttet til gjeldssituasjon, investeringsbehov og handelsbetingelser.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere strakstiltak for å dempe effektene av finanskrisen i de landene hvor Norge har utviklingspolitisk engasjement."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regionbevilgningen til Afrika har fått en fallende andel av bistanden gjennom stortingsperioden. Disse medlemmer mener at klimaendringer, matvarekrise og finanskriser gjør dette kontinentet ekstra sårbart, og at det fortsatt bør gis høy prioritet. Disse medlemmer foreslår derfor å øke denne posten med 50 mill. kroner utover Regjeringens forslag, og de vil prioritere programmer for utdanning, helse, landbruk og matvaresikkerhet. Dette er nøkkelsektorer for å gjennomføre FNs tusenårs mål i kampen mot fattigdom og for utvikling. Disse medlemmer mener det er viktig at Norge prioriterer disse innsatsområdene både i den bilaterale og den multilaterale bistanden, noe som også vil bidra til å opprettholde nærhet til og kompetanse på de brede befolkningslags livssituasjon og hva som er viktig for deres kamp for å komme ut av fattigdom og få en bedre framtid.

4.1.12 Kap. 151 Bistand til Asia

SAMMENDRAG

Under dette kapitlet foreslår Regjeringen å bevilge kr 1 038 600 000 i 2009. I saldert budsjett for 2008 utgjorde denne bevilgningen kr 808 600 000. Det ble i 2008 opprettet en ny post 72 for bistand til Afghanistan. Regjeringen foreslår å avsette 500 mill. kroner til dette formål i 2009. Dette er en økning på 250 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008. Ellers er bevilgningen samlet i en budsjettpost, post 78 Regionbevilgning for Asia. Det foreslås overført kr 538 600 000 til post 78, en reduksjon på 20 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008. Proposisjonen foreslår plantall for fordeling av bevilgningen til Nepal, Pakistan, Sri Lanka og Øst-Timor. Til andre land og regionale tiltak foreslås avsatt 221,6

mill. kroner. Proposisjonen fremhever at de overordnede mål for norsk samarbeid med land i Asia er å bidra til fattigdomsbekjempelse og demokratisk utvikling. Proposisjonen viser til at over 600 millioner mennesker i regionen lever under fattigdomsgrensen. Flere land sliter med politisk uro, svakt styresett, korrupsjon, mangelfull demokratisk utvikling og systematiske brudd på menneskerettighetene. Likevel fremheves det at det er positive utviklingstrekk i mange land og at den økonomiske utviklingen i regionen er positiv. Tusenårs målet om å halvere fattigdommen innen 2015 er allerede oppnådd i mange land og flere ser ut til å kunne nå det. Økte olje- og matvarepriser kan endre dette bildet. Utviklingsarbeidet i Asia vil i 2009 være fokusert på Regjeringens prioriterte områder og støtten til fredsbygging, menneskerettigheter og godt styresett videreutvikles.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at regionen inneholdt nokre av dei raskast veksande økonomiane i verda, vegg i vegg med nokre av dei aller fattigaste landa i verda, og trass i at regionen samla sett opplever ei positiv utvikling når det gjeld økonomisk vekst og fattigdomsutjamning, er det store skilnader mellom, og innanfor, landa. Framleis lever 600 millionar menneske under fattigdomsgrensa i regionen.

Komiteen merker seg at i Øst-Asia har talet på menneske som lever av mindre enn 1 USD pr. dag gått ned frå 30 pst. til 10 pst. i tidsrommet 1990–2006, og at tusenårs målet om halvering av fattigdom slik sett er nådd. Komiteen merker seg vidare at situasjonen for Sør-Asia er litt dårlegare, med ein nedgang frå 40 pst. til 30 pst. i same tidsrommet. Komiteen peiker på at den positive trenden med økonomisk vekst og nedgang i talet på fattige, no vert truga av tilbakeslag som følgje av den internasjonale matvare- og finanskrisa.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, merker seg og støtter Noregs hovudmålsettingar og innsatsområde for utviklingsarbeidet i regionen.

Komiteen viser igjen til at Asia som region er sårbar for naturkatastrofar. Naturkatastrofane er ofte akutte katastrofar, men naturkatastrofar som kjem sakte, men sikkert, skal heller ikkje verte gløymd. Komiteen finn det difor riktig at det i proposisjonen vert foreslått å arbeide vidare med klimatiltak, og at India er eit nøkkelland i denne satsinga, og vil vise til at samarbeidet med India skjer innafør ramma av ein omfattande handlingsplan. Komiteen merker seg også at India er vald som samarbeidspartnar i Regjeringas bilaterale innsats for å redusere barne-

og mødredøyingstala, og at Regjeringa vil utarbeide ein ny India-strategi i 2009.

Komiteen har merka seg at det kjernefysiske eksportkontrollregimet Nuclear Suppliers Group (NSG) 6. september vedtok å åpne for sivilt kjernefysisk samarbeid med India. Komiteen trur at dette kan vere med på å gje sikker energitilgang for Indias veksande folkeferd, og knytte India nærare til det internasjonale nedrustnings- og ikkje-spreiingsarbeidet for å hindre spreiding av atomvåpen. Komiteen gjev sin støtte til det arbeidet Noreg gjorde for å påverke India til å ta på seg nedrustnings- og ikkje-spreiingsplikter.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 29 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 27 (2007–2008) der ein samrøystes komité seier:

"Komiteens prinsipale syn er at Nuclear Suppliers Group skulle forutsatt at India slutter seg til NPT og prøvestansavtalen, slik en arbeidet med fra norsk side. Komiteen vil understreke viktigheten av at Indias etterlevelse av sine forpliktelser følges nøye."

På det klimapolitiske feltet har komiteen merka seg at India er det nest største tilbydarlandet i verda av klimavoter, og at norsk næringsliv har vist stor interesse for Indias potensial for utvikling av solenergi og vasskraft, samt at norsk teknologi og kompetanse er av stor interesse.

Eit anna felt som komiteen vil framheve og gje sin støtte til, er det bilaterale samarbeidet, som også er inngått med India, for å redusere barne- og mødredøyingstala. Komiteen merker seg at kampen mot barnedøyingraten framleis vil omfatte stønad til vaksiner gjennom Det globale vaksinepartnerskapet (GAVI) og hjelp til vaksinasjonsforskning der norske fagmiljø er med.

Komiteen har merka seg at konflikten på Sri Lanka ikkje er vesentleg betra, og at utviklinga trugar oppfølginga av menneskerettane. Komiteen vil støtte opp om arbeidet som tar sikte på å få partane tilbake til forhandlingsbordet. Komiteen viser til at det i proposisjonen vert peika på at det har vore tilbakefall i fredsprosessane i Sri Lanka. Eskalering i konflikten, forverring av menneskerettssituasjonen og redusert mottakarkapasitet på Sri Lanka, har ført til utfordringar for resultatoppnåinga i fleire prosjekt i 2007. Komiteen ser med uro på at sjølve premisset for utvikling, nemleg fred, har harde kår.

Komiteen merker seg at Regjeringa arbeider for fred og forsoning gjennom stønad til medvitgjering og mobilisering av folkegrupper, og at menneskerettsprogram er av dei som får stønad. Komiteen merker seg at den økonomiske utviklinga i landet er svekka av uroa landet opplever, men sluttar opp om fokuset på infrastruktur som Regjeringa har

gjort, og vil også slutte seg til det arbeidet og datainn-samlinga som vert gjort for å sikre at Sri Lanka får rettar til havområda. Komiteen har også merka seg det korrupsjonsnedkjempande arbeidet som vert gjort i samarbeid med Transparency International.

Komiteen vil peike på at fleire av landa i regionen er gjenstand for stort engasjement økonomisk og politisk frå norsk side. Dette gjeld mellom anna Afghanistan og Sri Lanka. Komiteen støtter fullt opp om det arbeidet Regjeringa gjer overfor desse landa, og meiner det er riktig at Afghanistan er det landet i regionen som mottok mest bistand. Komiteen vil vidare vise til at den store norske militære stønaden til den FN-mandaterte ISAF-styrken går hand i hand med, og er avhengig av, ein sterk sivil og humanitær innsats for å lykkes. Komiteen støtter Norges samla stønad til, og strategi for, Afghanistan.

Komiteen peiker på at det har vore manglande koordinering av innsatsen frå det internasjonale samfunnet, og er glad for at norske styresmakter har sett dette på dagsordenen. Komiteen vil vise til det viktige ansvaret Kai Eide har fått, og vil streke under verdien av at det internasjonale samfunnet både følger opp og stiller opp.

Komiteen vil streke under at situasjonen i Afghanistan er alvorleg, og at forsøk på å undergrave den valde presidenten i landet, og regjeringa, ikkje må lykkast. Det er difor viktig at arbeidet med å samordne innsatsen for tryggleik, stabilitet og vekst i Afghanistan held fram. Komiteen peiker på den afghanske utviklingsplanen Afghanistan National Development Strategy som vart vedteken i april 2008, som legg rammene for det vidare arbeidet med statsbygging og utvikling i landet, og kor viktig oppfølginga av denne er.

Komiteen viser til at Pakistan er eit særst sentralt land i mange av dei politiske spørsmåla som pregar regionen, og er ikkje minst av stor verdi når det gjeld utviklinga i Afghanistan. Komiteen peiker på at Pakistan det siste året har vore prega av krise, og viser til proposisjonen si skildring av situasjonen i landet. Komiteen vil peike på verdien av å ha stor merksemd på menneskerettssituasjonen i landet frå norsk side.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at bistand ikke har hatt noen signifikant og positiv effekt på den økonomiske utviklingen i Asia. Millioner av mennesker blir løftet ut av fattigdom i land som Kina, India, Thailand og Malaysia tross i at disse landene mottar minimalt med bistand. Disse medlemmer viser til sine generelle merknader under kap. 150 og vil gjøre de samme prinsipper gjeldende for bistandsarbeidet i Asia. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel, men vil

understreke at bidragene som går via denne posten til Afghanistan, skjermes, som en naturlig følge av det norske engasjementet for å sikre gjenoppbygging og fred i Afghanistan, som er en viktig del av kampen mot den globale terrorismen. Disse medlemmer vil samtidig understreke viktigheten av å prioritere antikorrupsjonsarbeidet i Afghanistan, på lik linje med andre land.

Disse medlemmer viser til at den økonomiske utviklingen som skjøt fart i Hong Kong og Singapore på 1950-tallet, i Sør-Korea og Taiwan på 1960-tallet, Thailand og Malaysia på 1970-tallet, Kina på 1980-tallet og India og Vietnam på 1990-tallet, sammenfaller med perioder da disse landene begynte å utvikle liberale og stabile økonomiske institusjoner med frihandel som fundament.

Disse medlemmer viser til at den rurale fattigdommen i Kina falt med over 200 mill. mennesker i perioden 1978 til 2004. Samtidig falt den rurale fattigdommen i India med 25 pst. mellom 1980 og 2000.

Disse medlemmer viser til at Taiwan var et av de første utviklingslandene som valgte å fokusere på eiendomsrett, småbedrifter og handel. Taiwan var også blant de første utviklingslandene som ble rikt, og ti år etter at markedsreformene startet på 1960-tallet var antallet foretak nesten blitt tredoblet og fattigdommen halvert.

Disse medlemmer viser til at tilveksten i bruttonasjonalprodukt har vært dobbelt så høy i u-land som har ført en åpen handelspolitikk enn i tilsvarende land som har ført en lukket politikk. Det er derfor disse medlemmers mening at frihandel er den åpenbare veien å gå for å oppnå økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon i Asia.

Disse medlemmer mener det er svært positivt at Nobels fredspris for første gang i 2006 gikk til Muhammed Yunus som grunnleggeren av en profittgjørende organisasjon som Grameen Bank i Bangladesh. Disse medlemmer viser til nobelforelesningen av Muhammed Yunus i Oslo 10. desember 2006 om hvordan Grameen Bank siden etableringen i 1983 har vokst til i 2006 å inkludere nesten 7 mill. kunder, 97 pst. av disse kvinner, i 73 000 landsbyer i Bangladesh. En intern undersøkelse i Grameen Bank viser at 58 pst. av låntakerne, som følge av bankens kreditt, har kommet over fattigdomsgrensen. Disse medlemmer vil også understreke at banken ikke har mottatt støtte fra donorer siden 1995. Disse medlemmer mener eksemplet Grameen Bank spesielt og mikrokreditt generelt synliggjør at utvikling og fattigdomsreduksjon er mulig uten massive bistandsoverføringer.

Til tross for dette merker disse medlemmer seg at Bangladesh er et av landene i Asia som mottar bistand fra Norge, samtidig som landet vedvarende kommer dårlig ut på Transparency International sin

korrupsjonsindeks. Av den grunn forventer disse medlemmer at Regjeringen redegjør for Stortinget om mangelen på progresjon i antikorrupsjonsarbeidet i Bangladesh.

Disse medlemmer viser til at Norge siden 2003 har støttet BEIP-prosjektet i Pakistan som blant annet innebærer budsjettstøtte til 118 koranskoler i landets nordvestlige provins. Disse medlemmer viser til at FNs Kontor i Kabul (UNAMA) i 2007 publiserte en rapport som slo fast at en stor del av selvmordsbomberne i Afghanistan rekrutteres fra koranskoler i Pakistan, og at disse har støtte helt til topps i den pakistanske regjerings- og forsvarsledelsen. En stor del av de 118 skolene som mottar støtte fra Norge befinner seg i områder hvor det ifølge FN-rapporten er kjent at Taliban har indoktrinert, vervet eller bortført studenter.

Disse medlemmer reagerer sterkt på at norsk bistand risikerer å gå til skoler som fremmer jihadistiske holdninger og som kan utgjøre en alvorlig trussel mot norske og allierte ISAF-styrker i Afghanistan.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre registrerer at Regjeringen ennå ikke har kommet tilbake til Stortinget med tilfredsstillende informasjon om koranskoleprosjektet.

Ifølge den norske ambassaden i Islamabad stilles det ingen krav til de privattrevne koranskolene, foruten behov for oppgradering av fysisk infrastruktur og samarbeidsvilje. Det finnes for eksempel ingen krav, eller oversikt, over hvor mange av skolene som aksepterer jenter eller har egne avdelinger for jentebarn. Disse medlemmer kan vanskelig se for seg hvordan dette er forenlig med Soria Moria-erklæringen hvor Regjeringen slår fast at man vil "føre en politikk som fremmer likestilling mellom kvinner og menn".

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett legger opp til en redusert nominell vekst på 210 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag på kapittel 151 post 78.

Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

Komiteen har notert seg at den samlede norske bistanden til Afghanistan i 2009 vil bli om lag på samme nivå som i 2008, men at midler som tidligere er kanalisert for eksempel gjennom budsjettkapitlet for humanitær bistand, nå er lagt inn under landbevilgningen for Afghanistan. Komiteen tror dette kan bidra til bedre koordinering og vil understreke den viktige rolle som bistand til samfunnsutviklingen

har i det langsiktige arbeidet for konfliktløsning og fred.

4.1.13 Kap. 152 Bistand til Midtøsten

SAMMENDRAG

Til kap. 152 Bistand til Midtøsten, post 78 Regionbevilgning for Midtøsten, foreslås bevilget 500 mill. kroner. Dette er en økning på 255 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008. Det fremgår av proposisjonen at den historiske og politiske bakgrunnen for bistanden til Midtøsten er ønsket om å bidra til en palestinsk statsdannelse som ledd i en fremforhandlet tostatsløsning mellom Israel og palestinerne. Til tross for tilbakeslag i fredsprosessen, består dette målet. Det legges i hovedsak opp til å bruke bevilgningen til utviklingsfremmende tiltak i Det palestinske området.

Proposisjonen fremhever at det er bred internasjonal enighet om at humanitær støtte til befolkningen i Det palestinske området må fortsette. Samtidig er det viktig at den langsiktige statsbyggingsagendaen som mål for norsk og internasjonal bistand opprettholdes. Som leder av giverlandsgruppen har Regjeringen et særlig ansvar for å samordne den internasjonale bistanden med den politiske prosessen. Det fremheves at det er tett samordning mellom støtte til Midtøsten over ulike budsjettposter, de langsiktige utviklingstiltak over kap. 152 og humanitære prosjekter over kap. 163 og kap. 164.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er av den oppfatning at en løsning på konflikten fortsatt må søkes på grunnlag av Veikart for fred, hvor hovedelementene er grensespørsmålet, flykningenes rett til retur, Jerusalems status og politiske løsninger til erstatning for vold og terror. Komiteen tar avstand fra bruk av kollektiv straffelse for enkeltindividets straffbare handlinger, straff der bl.a. befolkningsgrupper rammes.

For å komme dit mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre at det er viktig at alle parter, herunder også Hamas, godtar Israels eksistens som stat og palestineres rett til en egen statsdannelse, respekterer inngåtte avtaler og folkerettslige forpliktelser, tar avstand fra vold og terror og frigir kidnappede personer og de som holdes i fangenskap uten gyldig grunn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at den historiske og politiske bakgrunnen for bistanden til Midtøsten fortsatt er gyldig, og kan sammenfattes i ønsket om å støtte en økonomisk og sosial utvikling og bidra til en

palestinsk statsdannelse som ledd i en tostatsløsning mellom Israel og palestinerne.

Komiteen erkjenner det særlige ansvaret Norge har som leder av giverlandsgruppen AHLIC for å samordne den internasjonale bistanden med den politiske prosessen.

Komiteen er oppmerksom på den brede internasjonale støtten til gjenopptakelse av de politiske forhandlingene mellom partene etter Annapolis-konferansen i november 2007, men må likevel konstatere at fredsprosessen for tiden er vanskelig og har fått merkbare tilbakeslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener på denne bakgrunn at doblingen av regionbevilgningen for Midtøsten fra 2008 til 2009 neppe gjenspeiler de reelle mulighetene for tiltak i regionen, selv om disse medlemmer er meget klar over det betydelige humanitære og sosiale behovet i regionen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, peker på at den humanitære situasjonen i de palestinske områdene er svært alvorlig, og at konsekvensene av at internasjonale bistandsbidrag uteblir er at faren for større humanitære lidelser øker, og at fredsprosessen vil bli satt ytterligere tilbake. Flertallet advarer derfor mot forslag om kutt i bistanden til de palestinske områdene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener Israel har et hovedansvar for en fredelig løsning på konflikten. Det betyr at okkupasjonen må opphøre og at Israel må stanse all ulovlig bosettingsvirksomhet. Dette flertallet vil også peke på viktigheten av intern palestinsk forsoning, og tar klar avstand fra rakettbeskytninger fra Gaza mot sivile mål i Israel.

Alle parter har et ansvar for å opptre på en slik måte at fredsprosessen ikke vanskeliggjøres ytterligere. Ulike politiske grupperinger, herunder Hamas, må respektere Israels rett til å eksistere, samt stoppe all bruk av vold og terror.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at partene i området må dele ansvaret for at det til nå ikke er blitt noen fredelig løsning på konflikten, men at motstanderne av fredsprosessen, herunder Hamas, må bære et særlig ansvar. Israel har nå et hovedansvar for å få forgang i arbeidet for en fredelig løsning på konflikten, og

disse medlemmer har notert seg at Israels statsminister Olmert nylig har tatt til orde for omfattende tiltak for å få til en varig løsning. Det betyr at okkupasjonen må opphøre og at Israel må stanse all ulovlig bosettingsvirksomhet. Disse medlemmer vil også peke på viktigheten av intern palestinsk forsoning, og tar klar avstand fra rakettbeskytninger fra Gaza mot sivile mål i Israel.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil vise til den aktuelle situasjonen i Gaza. De meget akutte humanitære omstendighetene i Gaza er oppstått som en direkte følge av Israels blokade, og viser behovet for en ytterligere politisk og økonomisk innsats, spesielt med tanke på å få hjelpen frem til Gazas innbyggere.

Komiteen mener det er avgjørende at partene fortsetter fredsbestrebelsene, der målet er en tostasjonsløsning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til FAFOs undersøkelse om levekår og politiske holdninger blant palestinere i Gaza og på Vestbredden i 2008. Et flertall av de spurte mener bistand fra Vesten både har bidratt til å øke konflikten mellom Fatah og Hamas og til å øke korrupsjonen i samfunnet. Disse medlemmer er skuffet over at Regjeringen overser signalene fra den palestinske befolkningen og mer enn dobler bistanden til det palestinske lederskapet.

Disse medlemmer merker seg at Norges bistand til palestinerne økte med om lag 15 pst. i året fra 1999 til 2006. I samme periode har den generelle bistanden i gjennomsnitt økt med 8,7 pst. årlig. Hver palestiner på Gaza-stripen og Vestbredden fikk 156 kroner i norsk bistand i år 2006. Ingen afrikanske land fikk mer enn 36 kroner per innbygger.

Disse medlemmer er kjent med at PLO er en av de aller rikeste frigjøringsorganisasjonene gjennom tidene og at organisasjonen på midten av 1980-tallet hadde over 30 mrd. kroner på konto. Korrupsjon har gjennomsyret organisasjonsapparatet over flere tiår, og blant annet ble over 5 mrd. kroner omsatt til verdipapirer i fremmede land eller overført til Yassir Arafats private bankkonto. Disse medlemmer merker seg at i den grad de palestinske områdene fremkommer på Transparency Internationals årlige korrupsjonsindeks, så kommer områdene dårlig ut. Disse medlemmer viser til at en betydelig andel av den norske bistanden til palestinerne bevilges som direkte budsjettstøtte, til tross for at denne formen for bistand innebærer en særlig høy korrupsjonsrisiko og til tross for at de palestinske

myndighetene har en notorisk historie i forhold til korrupsjon. Disse medlemmer forventer at Regjeringen holder Stortinget løpende orientert om utviklingen i forhold til antikorrupsjonsarbeidet i de palestinske selvstyreområdene.

Disse medlemmer merker seg rapporten fra Palestinian Media Watch fra oktober 2008 som viser at palestinske fjernsynskanaler og aviser fortsetter å sende programmer rettet mot barn som demoniserer jøder og fremsetter en forståelse av Midtøsten hvor Israel er fjernet fra kartet. Disse medlemmer viser til at problemstillingen rundt spredning av hatpropaganda i palestinske medier er blitt tatt opp ved gjentatte anledninger i Stortinget de siste årene. Disse medlemmer registrerer samtidig at propagandaen fortsetter med uforminsket styrke, uten at dette får konsekvenser for Norges budsjettstøtte til de palestinske myndighetene. Det er derfor disse medlemmers mening at Regjeringen burde holde tilbake deler av den norske støtten dersom situasjonen vedvarer ytterligere.

Disse medlemmer vil påpeke at én av begrunnelsene for å gi bistand til de palestinske selvstyremyndighetene, var å unngå fremveksten av ekstreme grupper. I så måte er det åpenbart for disse medlemmer at bistanden til de palestinske myndighetene virket mot sin hensikt ved indirekte å bidra til terrororganisasjonen Hamas' valgseier. Disse medlemmer mener at det ikke er noen forskjell mellom den militære, politiske og sosiale fraksjonen av Hamas. Disse medlemmer mener at Hamas er en terroristorganisasjon som blant annet skjuler sine aktiviteter under påskudd av å ha en sosial profil. Disse medlemmer vil i så måte understreke at Fremskrittspartiet var motstander av å normalisere forholdet til den Hamas-ledede palestinske samlingsregjeringen våren 2007.

Disse medlemmer mener at Norges utenrikspolitikk blant annet må ta utgangspunkt i respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Disse medlemmer vil i så måte påpeke at den norske regjeringens anerkjennelse av den Hamas-ledede regjeringen var et brudd på Norges forpliktelser overfor FNs folkemordkonvensjon av 12. januar 1951.

Disse medlemmer er meget positiv til at Regjeringen har tatt til orde for å øke handelen med Israel og ser frem til en styrking av de bilaterale forbindelsene mellom Norge og Israel.

Disse medlemmer mener at det palestinske lederskap har stort potensial når det gjelder effektivisering og fordeling av bevilgede midler, i forhold til hvordan dette løses i dag. Disse medlemmer ønsker derfor på et helhetlig grunnlag å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett hvor den nominelle veksten på post 78 Regionbevilgning for Midtøsten reduseres med 240 mill. kroner. Disse medlemmer understreker at Norge må sette klare krav til godt styresett, tiltak mot korrupsjon og åpenhet i økonomien, men også bidra til at slike krav kan innfris.

Disse medlemmer viser for øvrig til sin innledningsmerknad.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at doblingen av regionbevilgningen til Midtøsten fra 2008 til 2009 ikke innebærer noen økning i den samlede støtten til palestinske områder, men er et uttrykk for at bevilgninger som i 2008 har gått via for eksempel kapitlet for humanitær bistand nå søkes kanalisert gjennom regionbevilgningen. Den meget vanskelige politiske og økonomiske situasjonen i disse områdene gir ekstra grobunn for misnøye, vold og terror. Dette medlem har merket seg at alle land med et nært forhold til Israel, herunder USA, framhever betydningen av bistand som kan holde hjulene i gang i økonomien og sikre befolkningen inntekt, utdanning og helsetilbud. Bistanden kan også bidra til å utvikle demokratiske prosesser, styrke menneskerettigheter og innarbeide vanlige rettsstatlige prinsipper. Også fra israelske myndigheter er det gjentatte ganger pekt på at tiltak som gir folk bedre framtidshåp, utdanning og jobb, vil kunne gjøre det vanskeligere å rekruttere barn og unge til vold og terror.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at ulike rapporter viser at det fortsatt er betydelige innslag av hatpropaganda i palestinske medier. Dette får urovekkende nok også plass i en del TV-programmer for barn, spesielt i Hamas-kontrollerte medier. Disse medlemmer mener at det derfor er nødvendig å opprettholde og skjerpe norske reaksjoner mot slike overtramp og all forherligelse av vold og terroraksjoner. Norges rolle i giverlandsgruppen gir både en spesiell anledning og forpliktelse til at man fra norsk side er meget tydelig i arbeidet for å bygge ned hat og fiendebilder og i stedet støtte tiltak som styrker vilje til å finne fredelige løsninger og gjensidig respekt. Disse medlemmer finner det i dagens situasjon viktig at man gjennom bistanden bidrar aktivt til å styrke mulighetene for at Israel og de palestinske myndigheter – med USA som megler – kan få framgang i arbeidet for en fredelig konfliktløsning.

4.1.14 Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

SAMMENDRAG

Bistanden over kap.153 kanaliseres gjennom post 78 Regionbevilgning for Latin-Amerika. Proposisjonen foreslår at det bevilges 246,5 mill. kroner til dette formål for 2009 mot 261,5 mill. kroner i saldert budsjett 2008. Regjeringen foreslår å avsette 65 mill. kroner til Nicaragua og 181,5 mill. kroner til andre land og regionale tiltak. Målet for samarbeidet er ifølge proposisjonen å bidra til fattigdomsbekjempelse og utvikling av godt styresett, sosial og økonomisk inkludering, bevaring av miljø og bærekraftig bruk av naturressurser. Proposisjonen fremhever at anti-korrupsjonsarbeidet står sentralt innenfor alle områder der Norge yter støtte.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen peker på at Latin-Amerika er motsetningenes kontinent. Mens mange av landene opplever økonomisk vekst og derav har redusert fattigdom og arbeidsledighet, er utfordringene knyttet til levekår enorme og forskjellen mellom rik og fattig økende.

Komiteen peker på at demokratiutvikling, anti-korrupsjon og bærekraftig forvaltning av naturressurser fortsatt er hovedutfordringene i landene i regionen.

Selv om mange land i regionen har politisk valgte ledere som også representanter marginaliserte grupper i samfunnet, som i seg selv ga håp, er det fortsatt store utfordringer knyttet til likestilling, sosial og økonomisk inkludering av urfolk og kvinner.

Komiteen peker videre på viktigheten av bevaring av biologisk mangfold i regionen, og at dette trues av manglende kontroll og uforsvarlig forvaltning og støtter Norges prioriterte arbeid med naturressursforvaltning i regionen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at statsbudsjettet for 2007 innebar en økning i bistanden til Latin-Amerika med 61,9 pst. og for budsjettåret 2008 en økning på 6,1 pst. Til tross for en reduksjon i år er nivået på bistanden til Latin-Amerika fortsatt meget høyt. Disse medlemmer viser til sine merknader i forbindelse med budsjettbehandlingene for 2007 og 2008 og er fortsatt skeptiske til Regjeringens satsing på mellominntektsland i Latin-Amerika, og anser Regjeringens fortsatte prioritering av dette området i stor grad å være ideologisk-politisk motivert snarere enn motivert ut ifra hensynet til fattigdomsorientering og geografisk konsentrasjon av bistanden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at Cuba under Raul Castro fortsetter å ha de mest restriktive lovene for ytrings- og pressefrihet i hemisfæren, og at menneskerettighetssituasjonen i landet er alarmerende. Disse medlemmer uttrykker bekymring over stadig tettere bånd og flere kontaktmøter mellom diktaturer som Cuba, Hviterussland, Zimbabwe og Venezuela. I denne sammenheng vil også disse medlemmer advare mot president Hugo Chavez' vei mot "sosialisme for det 21. århundre", som har bidratt til å styrke presidentens makt, hvor statens rett til ekspropriasjon har blitt kraftig utvidet og oljeindustrien har blitt nasjonalisert. I så måte vil disse medlemmer også understreke konklusjonene fra Freedomhouse sin rapport *Freedom in the World 2008*, hvor det for Venezuela pekes på innskrenkninger i presse- og forsamlingsfriheten, begrensinger i den akademiske friheten, utstrakt bruk av tilfeldig fengsling og torturering av mistenkte samt drap i regi av korrupt politi og militære.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen foreslår å bevilge 65 mill. kroner i bistand til Nicaragua for 2009, hvor en del av disse midlene skal gis som direkte budsjettstøtte. Disse medlemmer registrerer samtidig at flere menneskerettsorganisasjoner uttrykker stor bekymring over den negative utviklingen med hensyn til menneskerettigheter i landet. Organisasjonen Freedom Houses rapport for 2008 viser en forverring i situasjonen knyttet til demokratiske rettigheter og økende økonomisk og politisk samkvem mellom Nicaragua og Venezuela. Uavhengige organisasjoner rapporterer samtidig om at president Daniel Ortega har lagt ned forbud mot flere opposisjonspartier og at internasjonale valgobservatører er blitt nektet innpass for første gang siden 1990-tallet. Transparency Internationals korrupsjonsindeks for 2008 viser en økende forekomst av korrupsjon i samfunnet, til tross for at president Ortega gikk til valg på å bekjempe korrupsjon. Sandinistene i landet har også inngått en avtale med den katolske kirken i landet som forbyr medisinsk abort, selv ved voldtekt.

Disse medlemmer merker seg at Sverige har gitt uttrykk for at de vil legge ned sitt bistandspolitiske engasjement i Nicaragua og at flere land har tatt til orde for å holde tilbake bistand som følge av den forverrede situasjonen. Det er disse medlemmers mening at Norge burde bruke budsjettstøtten til landet som et aktivt sanksjonsmiddel i den politiske dialogen med Nicaraguas myndigheter.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett ønsker en annen prioritering av bistandsmidlene og legger opp til en

reduert bevilgning på 100 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag på kap. 153 post 78.

Disse medlemmer vil også, innenfor rammen, foreta en omprioritering av 15 mill. kroner fra kap. 153 til gjeldslettetiltak under kap. 172, og viser til sin merknad der.

Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett foreslo en vesentlig styrking av bistanden de til fattigste landene, særlig i Afrika, ved å øke bistandsrammen. Siden flertallet ikke støtter en slik rammeøkning, vil dette medlem foreslå inndekning av økt satsing i Afrika gjennom omdisponeringer og viser til Kristelig Folkepartis generelle merknad.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Regjeringens økte satsing på Latin-Amerika, som langt på vei er ideologisk begrunnet. Denne satsingen bidrar til å svekke fattigdomsorienteringen i bistanden da de fleste landene i regionen er mellominntektsland. Videre bidrar den til en ytterligere geografisk spredning av bistanden, noe som kan gå på bekostning av effektivitet. Dette medlem foreslår derfor å redusere bevilgningen til Latin-Amerika med 130 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til økning på kap. 144 med 5 mill. kroner og kap. 160 post 72 med 1 mill. kroner, og vil på denne bakgrunn redusere kap. 153 med 6 mill. kroner for inndekning.

4.1.15 Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til kap. 160 med 12 mill. kroner, fra kr 1 717 000 000 i saldert budsjett for 2008 til kr 1 729 000 000.

Hovedhensikten med postene under dette kapitlet er å styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape åpnere og mer demokratiske samfunn, og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Midlene skal også fremme gjensidig forståelse og samarbeid mellom aktører i sivil samfunn i Norge og i utviklingsland. Bevilgningen foreslås benyttet til informasjonsvirksomhet knyttet til utviklingsspørsmål, sivil samfunn, støtte til norske frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, demokratistøtte via de politiske partier, kulturtiltak og støtte til internasjonale organisasjoner

og nettverk og utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset.

Til post 70, sivilt samfunn, foreslår Regjeringen en bevilgning på kr 1 193 000 000, noe som representerer en økning på 35 mill. kroner. Det fremgår at bevilgningen er den viktigste finansieringskilden for norske frivillige organisasjoners langsiktige utviklingsarbeid. Den kan også brukes til samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og næringslivet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er enig i betydningen av å styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape mer åpne og demokratiske samfunn, og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Et aktivt sivilt samfunn har en viktig påvirkningsrolle og kontrollfunksjon overfor myndighetene, bl.a. for å fremme godt styresett, demokratisk utvikling og respekt for menneskerettighetene. Videre er et aktivt sivilt samfunn viktig for å bidra til at utviklingsland fører en politikk hvor reduksjon av fattigdom står i høysetet. Det sivile samfunn spiller dessuten en sentral rolle i å fremme næringslivets samfunnsansvar.

Komiteen mener at det sivile samfunns kompetanse og kapasitet bør styrkes. Dets virksomhet bør så langt som mulig innrettes i forhold til lokale partnere og partnerlands egen innsats og strategier for fattigdomsbekjempelse og utvikling. Fokus på resultater skal vektlegges.

Komiteen innser problemet forbundet med at de frivillige organisasjonene gjennomgående er avhengige av store overføringer fra Regjeringen, samtidig som de skal fylle rollen som kritiker av Regjeringens politikk. Sistnevnte er av stor betydning for å gi Regjeringen nødvendige korrigeringer og skape offentlig debatt om Regjeringens prioriteringer. Komiteen erkjenner at det ikke er noen enkel løsning på dette dilemmaet, men ønsker ikke at rollen som kritiker skal svekkes.

Komiteen innser at norsk utviklingssamarbeid har bred støtte i det norske folk, men at kunnskapen om utviklingspolitiske spørsmål og resultatene av innsatsen er relativt lav. Komiteen er derfor enig i at etablerte og nye informasjonskanaler, herunder blant annet et nytt informasjonssenter på Vestbanen, brukes for å styrke kunnskapsformidling, dialog og debatt omkring utviklingspolitiske spørsmål. Dette er ikke minst viktig for å sikre en fortsatt bred politisk støtte for utviklingsbistand.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at bevilgningen til det "Sivile samfunn og demokratiutvikling" (kap. 160) kun har fått en vekst på 0,7 pst., noe som ligger betydelig under veksten for bistandsbudsjettet sett

under ett. Disse medlemmer har videre merket seg at bevilgningen til det "Sivile samfunn" (kap. 160 post 70) kun har fått en liten nominell vekst de senere år.

Videre har disse medlemmer merket seg at støtten som gis til samarbeid om langsiktig, demokratisk organisasjonsbygging og kunnskapsoverføring mellom politiske partier i Norge og utviklingsland (kap. 160 post 72), ikke foreslås økt. Støtten skal stimulere til fellesprosjekter av tverrpolitisk karakter og ha et særlig fokus på kvinner og ungdom.

Komiteen mener det er viktig å øke Norges bidrag til Den internasjonale føderasjon for familieplanlegging (IPPF) med 10 mill. kroner, slik at det til sammen blir 50 mill. kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti, vil peke på det viktige arbeidet IPPF gjør for de helserelevante tusenårsmålene og for å bedre kvinners reproduktive helse.

Flertallet forutsetter at de norske bistandsorganisasjonene blir behandlet likt ut ifra bistandsfaglighet, folkelig forankring og kostnadseffektivitet. Flertallet mener det må stilles krav til de organisasjoner som mottar offentlig støtte om effektivitet i administrasjon samt effektivitet og måloppnåelse i den bistand og hjelp som gis. Flertallet mener at så langt det er mulig så må det settes konkrete krav til organisasjonene om resultatoppnåelse. Flertallet forutsetter at departementet velger å samarbeide med de organisasjoner som til enhver tid er best og kan gi mest bistand for pengene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å redusere bevilgningen og derved fremtvinge en fornuftig prioritering av engasjement.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke betydningen av korrupsjonsbekjempelse i bistanden og vil av den grunn skjerme bevilgningene til Transparency International. Disse medlemmer vil også skjerme bevilgningene til den internasjonale hiv og aids-alliansen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at konklusjonene i Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2007–2008) er alvorlige. Det pekes her blant annet på at utenriksdepartementet har utilstrekkelige rutiner for å følge opp bruken av norske bistandskroner kanalisert gjennom frivillige organisasjoner. Disse medlemmer forventer at Regjeringen følger opp bemerkningene og kommer tilbake til Stortinget med en

redegjørelse av hvordan informasjonsflyten og kontrollrutinene i bistanden kan styrkes.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2009 hevder at "kunnskapen om utviklingspolitiske spørsmål og resultatene av innsatsen er imidlertid relativt lav". Det er disse medlemmers mening at dette synliggjør behovet for et større fokus på resultatene av bistanden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Riksrevisjonen som en del av revisjonen av utenriksdepartementets regnskap for 2007 har gjennomført en revisjon av den bilaterale bistanden til Bangladesh, Nepal og Sri Lanka. Disse medlemmer merker seg Riksrevisjonens påpekning av at det er forskjeller i saksbehandling ved ambassadene i de tre landene knyttet til oppfølging og avdekking av misligheter og korrupsjon i prosjekter. Samtidig bærer prosjektdokumentene i enkelte prosjekter preg av manglende koherens i forhold til målformulering og resultatindikatorer. Videre er det i flere av prosjektene mangelfulle risikovurderinger, spesielt knyttet til intern risiko. Riksrevisjonen slår fast at det er vanskelig å se hvilke resultater som er oppnådd i forhold til vedtatte målsettinger for bistanden til de tre landene.

I denne sammenheng vil komiteen vise til Innst. S. nr. 172 (2007–2008) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen hvor en samlet komité uttaler følgende:

"Komiteen vil peke på at dersom Stortinget skal utøve den nødvendige styring og kontroll, må en kunne følge bruken av pengene. Da må det fremkomme av budsjettproposisjonen hvor og til hvilket formål pengene skal brukes. I ettertid må det redegjøres for hva som er gjort og oppnådd [...] Komiteen forutsetter at Utenriksdepartementet sørger for at omtalen av bistanden i budsjettproposisjonen skrives slik at det gir Stortinget mulighet for nødvendig kontroll med bruken av midlene."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre konstaterer at det til tross for komiteens uttalelse fremdeles ikke rapporteres tilfredsstillende til Stortinget om bistandens resultater og at det er betydelige svakheter i tiltaksforvaltningen. Det må være et avgjørende mål å komme frem til resultatindikatorer som ansvarliggjør mottaker, og som samtidig kan brukes i forhold til informasjon overfor egen befolkning. Disse medlemmer forutsetter at departementet treffer egnede tiltak for å rette opp i de påtalte svakheter og orienterer Stortinget på en egnet måte.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at dette budsjettkapitlet er det som gir organisasjonene de beste rammevilkår for å utvikle et langsiktig utviklingssamarbeid ut fra de behov de ser i u-landene, de partnere de samarbeider med og den landkunnskap, erfaring og kompetanse de har. Ved at relativt mer støtte kanaliseres via denne budsjettposten framfor andre alternativer som har mer preg av kortsiktige kontrakter, kan en også motvirke at organisasjonene i for stor grad reduseres til kontraktører for myndighetene.

I områder hvor Norge ikke har noe omfattende statlig utviklingssamarbeid, kan innsats gjennom frivillige organisasjoner med lang erfaring og gode samarbeidspartnere i landet være en egnet kanal for bistand. Det gjelder for eksempel i DR Kongo. Dette medlem vil også vise til at frivillige organisasjoner gjennom sine partnere kan by på viktige supplementer til offentlig utviklingsarbeid på nøkkelområder som utdanning, helse, landbruk og matvaresikkerhet. Ikke minst der offentlig sektor er svært mangelfull, mener dette medlem at slike nettverk i det sivile samfunn kan være verdifulle i utviklingsarbeidet for å realisere blant annet FNs tusenårsmål.

Dette medlem viser til at kapitlet for de frivillige organisasjonenes langsiktige utviklingsbistand (kap. 160 post 70) er blitt nedprioritert kraftig i denne stortingsperioden. Det har ikke fått nevneverdig del i den reelle veksten, og andelen av bistandsbudsjettet vil derfor falle betydelig fra 2006 til 2009. Dette medlem foreslår å øke bevilgningen med 70 mill. kroner.

Komiteen viser til at utviklingen av demokratiet er viktig i mange u-land. Norsk senter for demokratistøtte er en samarbeidskanal for å fremme demokrati og forståelse av demokratiske prosesser i søsterpartier i u-land.

Komiteen viser til arbeidet som gjøres for å få etablert gode demokratiske tradisjoner. Gode demokratiske tradisjoner krever velfungerende demokratiske institusjoner og ikke minst flere velfungerende politiske partier. Utvikling av demokrati krever derfor en blanding, der det å satse på bygging av institusjoner alene ikke er tilstrekkelig, og bistand til politiske partier må derfor inkluderes som en integrert part i dette arbeidet. På denne bakgrunn vil komiteen be Regjeringen foreta en evaluering av om Senter for demokratistøtte fungerer som et hensiktsmessig verktøy.

Komiteen viser til at det er viktig å kanalisere bistandspenger til lokale frivillige organisasjoner i det enkelte utviklingsland. Komiteen vil videre vise til at dette gjøres både gjennom den bilaterale

bistanden, gjennom FN-systemet og via norske frivillige organisasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, foreslår en økt bevilgning på 1 mill. kroner til kap. 160 post 72 til Senter for demokratistøtte.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at det sivile samfunn ikke har mottatt økte bevilgninger i takt med økningen i bistandsbudsjettene i senere år. Dette medlem foreslår derfor 19 mill. kroner ekstra til det sivile samfunn. Det vises for øvrig til at frivillige organisasjoner, som har flerårige avtaler med Norad, ikke har anledning til å overføre midler fra ett år til det neste. De må avvente nytt tilsagn fra Norad for hvert nye kalenderår, som ofte ikke kommer før i februar. Det kan gi insentiv til overforbruk før nyttår, samtidig som det fører til lav aktivitet i påvente av Norad-tilsagn etter nyttår. Begge deler fører til redusert effekt av bistandsmidlene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser det som ønskelig å finne frem til et system som gjør det mulig for frivillige organisasjoner å overføre midler fra ett år til et annet.

4.1.16 Kap. 161 Næringsutvikling

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår i proposisjonen å bevilge kr 894 000 000 på dette kapitlet, noe som er en økning på 100 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008. Bevilgningen skal ha som formål å styrke næringsutvikling og handel som sentrale drivkrefter for økonomisk utvikling i sør. Kapitlet omfatter ulike støttetiltak og ordninger som skal bidra til å styrke institusjonell og fysisk infrastruktur, utvikle kompetanse og stimulere til etableringer og investeringer i utviklingsland. Støtte til investeringer i regi av Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund) er også omfattet av kapitlet.

Regjeringen fremhever at formålet med næringsutvikling i sør er fattigdomsbekjempelse og det å skape varig økonomisk vekst i utviklingsland, ikke næringsfremme. Norsk næringsliv representerer imidlertid en ressurskilde som må utnyttes, og det er et ønske fra Regjeringen at norsk næringsliv skal bidra med kompetanse og kapital til næringsutvikling i sør. Regjeringen foreslår en større kapitalpåfylling til NORFUND enn for de foregående år og øker bevilgningen med 100 mill. kroner. Til post 75 NORFUND – tapsavsetning og post 95 NORFUND –

grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland, foreslås bevilget 585 mill. kroner.

Proposisjonen anmoder om tilsagnsfullmakter innenfor en ramme på 550 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII. Det foreslås også en garantifullmakt på inntil 50 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen noterer at de foreslåtte bevilgningene innen næringsutvikling har økt med 100 mill. kroner.

Komiteen er enig i at det er viktig å bidra til at utviklingslandene kan skape vekst gjennom økt handel. Samtidig er produksjon av varer og tjenester en forutsetning for handel, og komiteen understreker at bearbeiding av råvarer skaper grunnlag for arbeidsplasser og næringsklynger som er avgjørende for at land kan klatre opp utviklingsstigen. Komiteen viser samtidig til den pågående matvarekrisen, som har tydeliggjort behovet for å styrke mekanismer for en mer rettferdig fordeling og økning av verdens produksjon av matvarer. Komiteen viser til Budsjett-innst. nr. 3 (2007–2008) og Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006–2007), hvor det ble fremhevet oppfølging av handlingsplanen for landbruksutvikling som innsatsområde for norsk innsats for næringsutvikling.

Komiteen understreker behovet for å knytte matproduksjonssatsingen til kvinner og miljø sammen med en bærekraftig landsbygddutvikling og styrking av de fattiges organisasjoner.

Komiteen viser til at mange av verdens fattigste mennesker arbeider innenfor småskala landbruk, og at Norge har kompetanse knyttet til forskning og landbrukssamvirke på områder som bearbeiding, pristøtte, standarder og produsenters kontroll med produksjonen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener matvarekrisen viser at det igjen er behov for økt fokus på landbruksbistand, som et sentralt virkemiddel i fattigdomsbekjempelse. Et annet sentralt mål er etter flertallets mening at importerte innsatsfaktorer i matproduksjonen ikke undergraver fattige lands matvaresikkerhet.

Komiteen er bekymret for at investeringer i Afrika i stor grad retter seg mot råstoffutvinning. Det er behov for en aktiv næringspolitikk i afrikanske land, for å bidra til å utvikle næringsklynger og leverandørvirksomhet som også kan bidra til sysselsetting og velferdsutvikling. Komiteen viser til NOU 2008:14 som peker på at for at utviklingsland skal kunne klatre på utviklingsstigen, må industrialiserte land dele kunnskap og teknologi. Dette forutsetter at utviklingslandene får bedre tilgang til patentert kunnskap og at dette blir vektlagt under arbeid med bila-

terale og regionale handelsavtaler. Komiteen viser her til NOU 2008:14 "Samstemt for utvikling" kap. 8.

Komiteen ønsker at norsk støtte til næringsutvikling tar hensyn til dette og legger vekt på den nordiske modellen der utvikling er et resultat av samfunnsaktørens aktive rolle.

Komiteen viser til at import fra MUL-land har økt marginalt de siste årene, og fortsatt utgjør en svært liten del av den totale importen av landbruksvarer til Norge. Komiteen påpeker at økt handel med MUL-land i mange tilfeller også forutsetter at landenes kapasitet for produksjon, transport og bearbeiding forbedres. Komiteen støtter tiltak for å øke kunnskap om GSP-ordningen. Komiteen viser til St.prp. nr. 1 (2008–2009), Skatte-, avgifts- og tollvedtak, hvor det fremgår at ordningen som gjelder for Botswana og Namibia, skal utvides til å gjelde Swaziland. Komiteen mener at GSP-ordningen bør evalueres fortløpende.

Komiteen støtter den handelsrelaterte bistanden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vektlegger at den forutsetter at støtten ikke betinges av at mottaker øker sin økonomiske liberalisering. Flertallet er fornøyd med at Regjeringen har tydeliggjort dette standpunktet i forbindelse med "Aid for trade" programmet.

Komiteen er fornøyd med at Regjeringen har tydeliggjort dette standpunktet i forbindelse med "Aid for trade"-programmet.

Komiteen deler oppfatningen av at Norge bør bistå der landet har naturlige fortrinn og at energiområdet og det maritime området således utpeker seg. Samtidig er det en forutsetning at mottakerlandene og deres befolkninger selv har disse sektorer som prioriterte satsingsområder. Komiteen viser til at tilgang på nok rent vann trues av klimaendringene og er avgjørende for næringsutvikling. Komiteen understreker at det stadig økende samarbeidet mellom staten og næringslivet, gjennom satsinger som Norfund og Olje for utvikling, forutsetter bevisst og kontinuerlig oppfølging av arbeidet med samfunnsansvar, mot korrupsjon og uheldig sammenkobling av statlige og private egeninteresser og Norges bistandsinnsats. Komiteen viser til at Norfunds engasjement i SN Power gir positive bidrag til energiforsyningen der samarbeid er inngått, og viser samtidig til viktigheten av grundige konsekvensanalyser av prosjektenes totale utviklingseffekt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpar-

tiet og Venstre, ser det også som viktig at norske myndigheter overfor de samme landene bidrar til at nasjonalt eierskap til energiressursene kan oppnås eller opprettholdes.

Komiteens medlemmer fra Høyre ser det som viktig at norske myndigheter overfor de samme landene bidrar til en eierskapsstruktur og reguleringsregimer som sikrer at den økonomiske avkastningen av energiressursene kommer landenes befolkning til gode.

Komiteen påpeker at NORFUNDS engasjement på energiområdet skal bidra til fattigdomsbekjempelse og prioritere å sikre energi for viktige fellesgoder som sykehus og skole, og deretter husholdninger. Komiteen viser til at den norske energibistanden de siste årene først og fremst har gått til vannkraft, og minner om behovet for en økt satsing også på annen ren fornybar energi som for eksempel solenergi.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til rapporten "Global Inequality Fades as the Global Economy Grows" av professor Xavier Sala-i-Martin ved Columbia University, som fremholder at fattigdomsraten målt ved mindre enn 1 USD per dag falt fra 15,4 pst. av verdens befolkning i 1970 til 5,7 pst. av verdens befolkning i 2000. Dette viser etter disse medlemmers mening at globaliseringsmotstanderne tar feil, at globaliseringen ikke er et null-sum-spill og at det blir stadig mindre inntektsforskjeller i verden.

Disse medlemmer viser til at fjerning av tollhindringer globalt over en periode på 15 år vil kunne løfte så mange som 500 millioner mennesker ut av fattigdom. Disse medlemmer viser til at land som Mauritius, Kapp Verde, Ghana og Uganda, som alle har liberalisert sine økonomier de siste tiårene, har opplevd en inntektsvekst på over 50 pst. bare siden 1990. Gjennomsnittet for resten av landene i Afrika er kun 3 pst.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2008 endret statusen til 14 nye land under GSP-ordningen og mener dette er et steg i riktig retning av en mer åpen og rettferdig verdenshandel. Disse medlemmer mener imidlertid at Regjeringen ikke går langt nok i sine tollettelser og viser til at kostnadene for Norge som følge av de foreslåtte endringene kun er om lag 5 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til forslag fra Fremskrittspartiet i Innst. S. nr. 187 (2007–2008) om å innføre nulltoll på import fra Swaziland, og er tilfreds med at Regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2009 foreslår å inkludere Swaziland i særordningen i GSP-systemet. Det er disse medlemmers mening at også dette forslaget har en beskjeden provenyeffekt,

men likeledes utgjør ett steg i riktig retning av en mer åpen og rettferdig verdenshandel.

På denne bakgrunn viser disse medlemmer til at det på enkelte landbruksprodukter eksisterer en "luft-toll" på over 300 pst. Denne formen for "dirty tariffing" eller "skitne tollsatser" gjør at selv en halvering av tollsatsene vil ha liten eller marginal effekt på u-landenes muligheter til å konkurrere med norske varer. Disse medlemmer mener det er et stort paradoks at Regjeringen gir milliarder i bistand for å hjelpe utviklingslandene til å bygge opp et produksjonsapparat, for så å møte import av disse produktene til Norge med skyhøye tollsatser. Disse medlemmer mener at de rike landenes forhandlingstilbud i WTO er nesten verdiløse for utviklingslandene. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2009 foreslår fullt tollfritak for alle varer fra utviklingsland (alle fire kategorier på OECDs liste). Disse medlemmer viser til en negativ påløpt provenyeffekt av disse endringene på om lag 570 mill. kroner for 2009.

Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at handelsliberalisering fra industrilandenes side ikke alene vil endre hverdagen til fattige mennesker. Handelsliberalisering i u-landene er vel så viktig. Tilveksten i land som har satset på frihandel har vært opp til flere ganger større enn i proteksjonistiske land. Disse medlemmer mener en viktig årsak til manglende handel mellom u-land blant annet i Afrika er at eksport av landbruksprodukter møter høye tollbarrierer og importrestriksjoner. Disse medlemmer viser i så måte til studien "Trade Liberalization and Poverty Reduction in Sub-Saharan Africa" av forsker Marian Tupy som viser at mens vestlige land reduserte sine tariffier med 84 pst. i perioden 1983–2003, så var det tilsvarende tallet for sørlige Afrika kun 20 pst. Disse medlemmer vil således understreke viktigheten av at afrikanske land retter søkelyset på hvordan handelsfasilitering kan bidra til økt vekst og velstand i Afrika.

Disse medlemmer vil understreke oppfordringen til FNs generalsekretær Ban Ki-Moon under møtet i UNCTAD i Ghana tidligere i år om at matvarekrisen ikke måtte bli en unnskyldning for mer proteksjonisme i verdenshandelen. Matvarekrisen førte imidlertid til at flere land har innført begrensninger på eksport av mat, noe som rammet millioner av fattige i u-landene. Dette rammet afrikanske land som Ghana, Senegal og Elfenbenskysten spesielt hardt ettersom disse landene er store importører av hvete, soya og ris.

Det er disse medlemmers mening at proteksjonisme medfører høyere lokale matvarepriser som i første rekke går ut over den fattigste delen av befolkningen i u-landene. Høye tollbarrierer på mat fører til mindre matsikkerhet for befolkningen. Bøn-

dene oppfordres indirekte til å dyrke tradisjonelle avlinger som gir lav avkastning istedenfor å dyrke utradisjonelle, eksportrettede avlinger som gir høyere avkastning og mer inntekt. Høyere inntekt vil bety at bøndene får muligheter til å skaffe seg bedre teknologi, som igjen vil øke produksjonskapasiteten.

Disse medlemmer registrerer at til tross for at jordbrukslandene i Afrika i liten grad er integrert i verdensmarkedene, så har prisvariasjonene på flere matvarer i afrikanske land vært betydelig høyere enn prisvariasjonene i verdensmarkedet. Når avlingene er dårlige, øker prisene. Når avlingene er gode, synker prisene til bunns som følge av begrenset etterspørsel.

Det er disse medlemmers klare oppfatning at målet må være å redusere fattigdom, ikke å øke lokal matvareproduksjon. Det er vanskelig å finne eksempler på land hvor en stor del av befolkningen har blitt løftet ut av fattigdom, men hvor mennesker er sultne på grunn av mangel på lokalt produsert mat. Det finnes imidlertid mange eksempler på land som har forfulgt en nasjonal selvforsyningsstrategi, hvor befolkningen fremdeles går sultne til bords.

Disse medlemmer mener at tilførsel av risikovillig kapital er vesentlig for å stimulere til næringsutvikling i de fattigste landene. Disse medlemmer viser til en høringsuttalelse fra NHO som slår fast at MUL-landene kun får 2 pst. av de private investeringene som tilflyter utviklingslandene. Disse medlemmer merker seg at Norges offentlige utredninger 2008:14, "Samstemt for Utvikling? – Hvordan en helhetlig norsk politikk kan bidra til utvikling i fattige land" også viser til at

"de politiske og økonomiske forholdene i mange MUL-land med politisk ustabilitet og usikkerhet, svakt utviklede finansmarkeder og infrastruktur, mangel på rettsikkerhet, krig og uroligheter slår sterkt ut og gjør at investeringene går til andre vertsland".

Disse medlemmer mener målet i enhver utviklingspolitisk intervensjon må være at u-landene etter hvert skal kunne klare seg uten overføringer fra Vesten. En av de viktigste forutsetningene for en bærekraftig utvikling overfor de menneskene som utviklingsforskeren Paul Collier kaller "the bottom billion", er investeringer i det private næringsliv i de respektive landene.

Disse medlemmer viser til forslag til tiltak i NOU 2008:14 om at det etableres et fond for investeringer i lavinntektsland med fokus på Afrika og MUL. Et slikt fond skal kunne investere i prosjekter av ulik karakter og omfang, herunder også i mikro-kredittprosjekter av litt større skala. Fondet bør søke å inkludere norske partnere i prosjekter, hvor norske firmaer med en liten inngangsbillett kan få delta. Norge har en rekke komparative fordeler og spisskompetanse innen områder som skipsteknologi, for-

nybar energi som sol-, vann- og vindkraft samt innen petroleumssektoren. Av potensielle prosjekter kan nevnes å etablere småskala, spredt kraftforsyning basert på solcelleteknologi og biomembranen. Fondet vil være et høyrisikofond, og skal operere etter vanlige prinsipper for investeringsfond. Fondsforvaltningen administreres av NORFUND, men holdes atskilt fra den bistandsfinansierte investeringsporteføljen og eies av Finansdepartementet.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett hvor Fremskrittspartiet foreslår at det opprettes et fond for investeringer i det private næringsliv i lavinntekts- og MUL-land.

Komiteen vil understreke betydningen av næringsutvikling og investeringer for langsiktig økonomisk vekst og samfunnsmessig utvikling. Komiteen støtter derfor den betydelige økningen på kap. 161.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre viser til at Utenriksdepartementets budsjettproposisjon gir følgende forklaring på at norsk bistand (ODA) til Latin-Amerika ble nesten fordoblet fra 2006 til 2007: "Denne kraftige økningen skyldes primært store utbetalinger fra Norfund og SN-Power til Peru og Chile".

Ettersom norske aksjeselskapers oppkjøp av eierandeler i utenlandske selskaper (f.eks. i Peru (og Filippinene)) neppe kan regnes som – og innrapporteres som – offisiell bistand (ODA) i henhold til OECDs regler, stilte Kristelig Folkeparti spørsmål om dette i forbindelse med arbeidet med finansinnstillingen. Departementet opplyste da at "SN Power Invests enkeltinvesteringer innberettes ikke som del av norsk bistand", men uten å gi noen nærmere forklaring på hvordan disse store beløpene da er innrapportert som bistand. Det kan dermed synes som om det er motstrid mellom det som opplyses i budsjettproposisjonen og det som opplyses fra departementet i svaret til finanskomiteen. Disse medlemmer finner det nødvendig med en oppklaring av på hvilken måte og med hvilken hjemmel denne eierskaps-overtakelsen er innrapportert som offisiell bistand.

På utdypende spørsmål om investeringene i Peru opplyser departementet at, sitat:

"Norfunds egenkapitalinnskudd i SN Power innrapporteres som del av den norsk offentlige bistanden."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti finner det høyst tvilsomt om et slikt egenkapitalinnskudd i et norsk aksjesel-

skap (SN Power) kan innrapporteres som offisiell bistand i henhold til OECD/DACs regler.

I svar på utdypende spørsmål om investeringene i Filippinene opplyser departementet at, sitat:

"Det er riktig at SN Powers investeringer ikke innrapporteres som bistand. Norfunds egenkapitalinnskudd i disse investeringene rapporteres imidlertid som bistand."

Disse medlemmer finner også denne forklaringen mangelfull, da Norge ville bryte vei for en tvilsom internasjonal praksis om aksjeselskaper i industriland skulle kunne få bokført oppkjøp av eierandeler i selskaper i u-land som offentlig bistand. Slike transaksjoner bør ut fra OECD/DACs regler heller klassifiseres som såkalt "Other Official Flows" og ikke regnes med i statistikken for offisiell utviklingsbistand (ODA). Disse medlemmer vil understreke betydningen av at Norge ikke bidrar til å tøye praksis og dermed ødelegge for OECDs arbeid for en sakssvarende og presis statistikkføring. Det sies for øvrig i budsjettproposisjonen at SN Powers investeringer i 2007 ble gjort på et kommersielt grunnlag.

Komiteen vil for øvrig vise til at satsingen på ren og fornybar energi må være teknologinøytral. Den må ikke ensidig knyttes til vannkraftutbygging, men også inkludere betydelig satsing på for eksempel solenergi, som for mange fattige og landsbyer i distriktene kan innebære en mer målrettet innsats for utvikling og fattigdomsbekjempelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser videre til at det under utenrikskomiteens høringer om budsjettet kom fram interessante opplysninger om et samarbeidsprosjekt nettopp om solenergi mellom Norge og Kenya. Vest-Agder fylkeskommune og Kvadraturen skolesenter har etablert et samarbeid med Elkem Solar, ARC-aid og en teknisk høyskole i Kenya (Kisumu Politech). Prosjektets mål er internasjonalisering og utvikling og testing av solcelleteknologi i Norge og Kenya, og kompetanseutveksling mellom skolene. Disse medlemmer mener prosjektet dekker et innsatsområde som det må satses mye sterkere på og viser til at prosjektet nå er til faglig vurdering i Utenriksdepartementet/Norad.

Disse medlemmer mener det er viktig å stimulere til norske investeringer i utviklingsland, spesielt i lavinntektslandene. Det offentlig oppnevnte utviklingsutvalget hadde tiltak for dette som ett av sine viktigste forslag. Disse medlemmer mener dette må følges opp og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere forslaget fra det offentlige nedsatte Utviklingsutvalget om opprettelse av et større fond for investeringer i lavinntektsland, særlig Afrika og de minst utviklede land (MUL), finansiert av midler som ikke hentes fra bistandsbudsjettet."

Komiteen vil at bevilgningen til næringsutvikling skal ha et fokus på små og mellomstore bedrifter. Næringsutvikling anses som vitalt for et lands utvikling, og komiteen mener at satsing på små og mellomstore bedrifter her bør stå sentralt. De bidrar til mangfold, fremmer entreprenørånd, trekker veksler på lokale ressurser og arbeidskraft - og de styrker middelklassen, noe som fremmer økonomisk utvikling og politisk stabilitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at det i budsjettproposisjonen påpekes at ordningen med blandede kreditter, som ble avbundet i 2002, blir avvirket fra årsskiftet. I stedet kan det virke som om det planlegges nye ordninger med partnerskap med utvalgte norske bedrifter, en ordning som i praksis vil være bundet bistand og lett kan virke som en subsidiering av noen få store norske selskaper. I Sverige har regjeringen derimot gjennomgått erfaringene med sin ordning med blandede kreditter og nylig presentert forslag til en modernisert ordning med ubundne blandede kreditter. Disse medlemmer vil be om at Regjeringen i arbeidet med å fornye næringslivsordningene legger vekt på prinsippet om ubundet bistand, slik Sverige gjør i samsvar med OECDs anbefalinger om god bistand, og vurdere om en fornyelse av blandede kreditter, slik Sverige nå gjennomfører, kan være en egnet måte å fornye også den norske ordningen på.

4.1.17 Kap. 162 Overgangsbistand

SAMMENDRAG

Det foreslås bevilget kr 724 000 000 til overgangsbistand (gap) i budsjettforslaget for 2009. Dette er det samme som i saldert budsjett for 2008. Overgangsbistanden er beregnet på overgangssituasjoner mellom humanitær bistand og mer langsiktig utviklingssamarbeid og er et virkemiddel for fleksibel støtte til arbeid med konfliktløsning og statsbygging. Land som arbeider seg ut av voldelige konflikter eller særlig alvorlige naturkatastrofer kan ha nytte av overgangsbistand i en begrenset periode. Bevilgningen kan også benyttes til å støtte tiltak som bidrar til god giverpraksis, økt samordning og harmonisering mellom FN og de internasjonale finansinstitusjonene.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig med Regjeringen i at Norge skal være en betydelig fredsnasjon, og at Norges bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter skal sees i sammenheng med vår humanitære innsats, bistand i overgangsperioden fra krig til fred, langsiktig utviklingsarbeid og vårt arbeid for menneskerettigheter. Det er også verd å merke seg erfaringen fra en rekke humanitære kriser, som viser at det fortsatt er et systematisk finansieringsgap, når humanitære bidrag i et land fases ut. Flertallet støtter derfor at Norge skal prioritere arbeidet med å motvirke slike skjevheter, og merker seg at Regjeringen vil gjøre det bl.a. gjennom en sterkere samordning mellom norsk humanitær bistand (kap. 163), bevilgningen til fred, forsoning og demokratiltak (kap. 164) og overgangsbi-stand.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre hadde gjerne sett en reell styrking av denne viktige delen av fredsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at fundamentet i en bærekraftig utviklingspolitikk må være at mottakerlandene etter hvert skal kunne klare seg uten bistand. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Disse medlemmer viser til en studie av bistand til 52 lavinntektsland i 2005 utført av Moss og Subramanian ved den uavhengige tenketanken Center for Global Development (CGD). Studien viser at dersom tusenårsmålene skulle bli gjennomført, ville dette føre til at over 35 av disse landene ville bli mer enn 50 pst. avhengig av bistand, mens 17 land ville bli mer enn 75 pst. avhengig av bistand.

Disse medlemmer viser til en studie av bistandsavhengighet i sørlige Afrika fra 2006 utført av forskerne Moss, Pettersson og Walle ved CGD hvor det slås fast at bistand tilsvarte 11.7 av regionens BNI i 2003. Høy andel bistand over lengre tid tenderer til å motvirke de samme målene som donorer forsøker å oppmuntre til gjennom bistanden slik som lokalt eierskap, makroøkonomisk balanse, institusjonsutvikling og økonomisk vekst. Høy andel bistand kan underminere mottakerlandenes evne til tilfredsstillende budsjettplanlegging ved å oppmuntre til fiskal udisiplin. Det er disse medlemmers mening at statens evne til skatteinnkreving er sentral i utviklingen av en robust statsadministrasjon og solide institusjoner. Bistand kan brukes som en erstatning for lokale skatteinntekter, noe som blant annet understrekes ved at det er få eller ingen land som

mottar en høy andel bistand og samtidig har høy skatteinnngang.

Statens avhengighet av folket for skatteinnngang i motsetning til avhengighet av eksterne økonomiske kilder, er samtidig en viktig forutsetning for at det skapes et forhold basert på legitimitet mellom staten og befolkningen. Det er etter disse medlemmers oppfatning et demokratisk problem når mottakerlandenes regjeringer blir ansvarlige overfor donorene og ikke overfor egen befolkning. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn vise til studier som påviser en negativ sammenheng mellom høy andel bistand og demokrati.

Komiteens medlemmer fra Høyre har notert seg at Regjeringen, samtidig som den uttaler at humanitær bistand, bevilgningen til fred og forsoning, demokratiltak og overgangsbistand skal samordnes sterkere, velger å redusere budsjettkapitlene 163 og 164 med henholdsvis 5,5 pst. og 2,5 pst. Disse medlemmer finner denne utviklingen uheldig.

Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjett og sin generelle innledningsmerknad.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at overgangen fra en katastrofesituasjon til en stabilisert situasjon hvor den rammede befolkningen kan klare seg selv, ofte er en krevende fase. Nettopp i overgangen fra nødhjelp til mer langsiktig bistand ligger ofte store muligheter til å kunne iverksette tiltak som gjør befolkningen mindre sårbar. Dette er avgjørende viktig for å kunne forebygge nye krisesituasjoner og sikre fred, og det er en bistandsform som det forventes å bli en økende etterspørsel etter. Disse medlemmer har merket seg at bevilgningen – justert for prisstigning – innebærer et reelt kutt på om lag 20 mill. kroner og foreslår derfor at kap. 162 post 70 økes med 20 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

4.1.18 Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår avsatt kr 2 445 000 000 til dette kapitlet. Dette er en reduksjon i forhold til saldert budsjett 2008 på 5,5 pst. Dette har sammenheng med at midler til humanitær bistand til Afghanistan og Midtøsten i større grad vil bli belastet andre budsjettkapitler. Regjeringen fremhever at humanitær bistand og arbeid for å fremme menneskerettighetene er en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Kjernen i humanitær innsats, det humanitære imperativ, er å redde enkeltmenneskers liv, lindre

nød og sikre menneskelig verdighet uavhengig av rase, kjønn, religion eller politisk tilhørighet. Regjeringen fremhever viktigheten av å styrke forvaltningen av den humanitære bistanden. Hovedfokus vil være å bidra til rask, fleksibel og effektiv respons gjennom egnede humanitære kanaler. Regjeringen vil fortsette å prioritere arbeidet for å sikre bedre beskyttelse av mennesker på flukt. Det skal legges vekt på kjønnsdimensjonen i humanitær bistand. Proposisjonen viser til at respekten for grunnleggende menneskerettigheter og demokratiske verdier er svekket i kampen mot terror og at flere land med menneskerettighetsproblemer har økt sin geopolitiske innflytelse mens ikke-statlige aktører spiller en større rolle enn tidligere. Regjeringens arbeid for menneskerettighetene videreføres både multilateralt gjennom FN, regionale organisasjoner som OSSE og Europarådet og med menneskerettighetsdialogene med Kina, Indonesia og Vietnam. Regjeringen viser til at Norge er en pådriver når det gjelder humanitær nedrustning.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at det er en reduksjon til kapitlet i forhold til saldert budsjett 2008 og at dette skyldes at midler til humanitær bistand til Afghanistan og Midtøsten er flyttet over til kap. 151 post 72 Bistand til Afghanistan og kap. 152 post 78 Bistand til Midtøsten.

Komiteen er enig med Regjeringen i at nødhjelp og humanitær bistand er en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk og må sees i sammenheng med klimatiltak, konfliktforebygging, langsiktige utviklingstiltak og gjenoppbygging. Kjernen i humanitær bistand er å redde enkeltmenneskers liv, lindre nød og sikre menneskelig verdighet uavhengig av rase, kjønn, religion og politisk tilhørighet. Komiteen er også enig i at gjennomføringen av dette humanitære imperativet er en sentral del av norsk engasjementspolitikk.

Komiteen vil likevel understreke at humanitær bistand er midlertidig og situasjonsbestemt og dekker andre behov enn langsiktige utviklingsbehov. Det er også viktig at humanitær bistand ikke fører til stagnasjon i utviklingslandenes egen matproduksjon eller industriutvikling. Komiteen vil understreke at vårt hovedfokus i utviklingspolitikken må være målrettede og langsiktige tiltak som gir varige virkninger. Det betyr at arbeidet for en politisk, økonomisk og sosial utvikling er det viktigste. Komiteen erkjenner imidlertid at humanitær bistand er avgjørende for å redde liv i akutte situasjoner og for å legge et grunnlag for en videre bærekraftig og robust utvikling.

Komiteen vil også vise til at forebygging av humanitære katastrofer er viktig for fattigdomsbekjempelse og for å nå FNs tusenårsmål. Samtidig er

det å nå FNs tusenårs mål viktig for å forebygge humanitære katastrofer. Komiteen vil også understreke at bare ved en helhetlig strategi som ser kortsiktig nødhjelp og langsiktig utvikling i sammenheng, kan man oppnå effektivitet i det internasjonale samarbeidet for å forebygge humanitære katastrofer.

Komiteen vil støtte Regjeringen i at kjønnsperspektivet integreres i all humanitær innsats og forutsetter at jenters og kvinners behov ivaretas på linje med menn i humanitære kriser. Komiteen har merket seg proposisjonens understreking av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om at kvinner skal delta på like vilkår i beslutningsprosesser knyttet til konfliktløsning, fred og sikkerhet, og at barn og kvinner skal beskyttes mot seksualisert vold.

Komiteen vil understreke de utfordringene klimaendringene medfører, særlig i sårbare stater. Komiteen vil vise til Innst. S. nr. 173 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 9 (2007–2008) Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer, der komiteen skriver:

"Komiteen vil vise til at det i dag ikke er noen klar definisjon av klimaflyktninger, og at de derfor lett faller utenfor de rettigheter og den assistanse flyktninger har rett til i henhold til FNs flyktningekonvensjon. Komiteen mener det er behov for en folkerettslig definisjon av klimaflyktninger og vil be Regjeringen ta et initiativ i FN for å drøfte dette."

Komiteen vil for øvrig slutte seg til Innst. S. nr. 173 (2007–2008). Komiteen er enig med Regjeringen i at det er et viktig humanitært anliggende å sikre at menneskerettighetene etterlevs. Komiteen har merket seg at respekten for grunnleggende menneskerettigheter og demokratiske verdier er svekket i forbindelse med kampen mot terror. Komiteen vil understreke FN-systemet som viktig kanal for å fremme menneskerettigheter. Også regionale organisasjoner, som Europarådet og OSSE, er av stor betydning.

Komiteen vil fremheve de norske bilaterale MR-dialogene med flere land og har merket seg at det vil bli økt satsing på dialogene og samarbeidsprosjekter mellom norske organisasjoner/institusjoner og organisasjoner i dialoglandene.

Komiteen er kjent med Forfatternes hus, som er et norsk PEN-prosjekt i Afghanistan. Komiteen vil peke på at Forfatternes hus er et viktig bidrag for å styrke ytringsfriheten i Afghanistan og er en sentral institusjon innen det sivile samfunn i landet. Komiteen er kjent med at Forfatternes hus er gjort mulig gjennom et stort spekter av norske fond og organisasjoner, inkludert Utenriksdepartementet. Komiteen mener det er viktig at Forfatternes hus er sikret større forutsigbarhet i støtten til driften av forfatterhuset.

Komiteen vil også framheve menneskerettighetshus for å fremme menneskerettigheter og beskytte MR-forkjempere i mange land. Komiteen vil særlig peke på Kaukasus som område der det er behov for å styrke menneskerettighetsforkjemperes situasjon, og der det også er behov for menneskerettighetshus.

Komiteen har merket seg at Regjeringen støtter FNs globale menneskerettighetsarbeid gjennom bl.a. FNs Menneskerettighetsråd og FNs Høykommissær for menneskerettigheter.

Komiteen vil vise til den tiltagende forverringen av menneskerettighetene i Iran og mener at det bør opprettes en permanent utlendingsattachéstilling ved ambassaden i Teheran.

Komiteen vil understreke betydningen av frie og uavhengige akademiske miljøer for utvikling av demokrati, likestilling og menneskerettigheter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil peke på de store humanitære utfordringer som eksisterer i verden. Disse medlemmer vil derfor foreslå å øke bevilgningene til nødhjelp og humanitær bistand for å bekjempe humanitære katastrofer. Store menneskemasser er på flukt og søker trygghet fra krig og undertrykkende regimer, og disse medlemmer mener det er både riktig og viktig å sørge for rask og effektiv hjelp slik at de land som er mottagere av store flyktningestrømmer makter denne oppgaven. Disse medlemmer mener at "hjelp i nærområdene" bør være utgangspunktet for Norges engasjement knyttet til disse problemene.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 173 (2007–2008) "Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer" hvor en samlet utenrikskomité understreker behovet for investeringer i de minst utviklede landene (MUL). Når slike land ikke tiltrekker seg utenlandsk kapital, går de også glipp av viktig teknologi- og kunnskapsoverføring. På denne måten undergraves videre økonomisk vekst og velstand. Samtidig øker disse landenes sårbarhet for naturkatastrofer, som følge av at sentrale og lokale myndigheter ikke har opparbeidet seg den tilstrekkelige kompetanse og kapasitet til å takle slike hendelser.

Disse medlemmer ser positivt på at privat sektor kan trekkes inn i partnerskap om investeringer i infrastruktur, økt matsikkerhet, jobbskaping for sårbare grupper mv. i u-land. Sårbarhet for naturkatastrofer kan reduseres betraktelig gjennom å fremme et variert næringsliv. Mange små og mellomstore bedrifter vil raskere kunne komme i gang igjen etter en katastrofe enn en stor hjørnesteinsbedrift. Videre vil mange små og mellomstore bedrifter kunne bidra med varer og tjenester som er nødvendige, både med

henblikk på det forebyggende arbeidet og på gjenoppbyggingsfasen etter en katastrofe.

Det er disse medlemmers mening at lokal-samfunn med avklarte eiendoms- og/eller bruksrettigheter i større grad forvalter naturressursene på en bærekraftig måte, sammenlignet med samfunn hvor slike spørsmål er uavklarte. Disse medlemmer vil fremheve at eiendomsrett og rettssikkerhet står sentralt i ethvert lands utvikling, og at ethvert fravær av disse vil undergrave tilliten til det økonomiske systemet og videre innvirke negativt på utenlandske investeringer i det respektive land.

Disse medlemmer viser til at en betydelig andel av verdens vannforbruk går til matproduksjon og mener det er viktig å fremme løsninger på hvordan man kan produsere mer mat med mindre vann. Disse medlemmer mener at økt eksport av "vannintensive" produkter fra vannrike land til vannfattige land og eksport av "ikke-vannintensive" produkter fra vannfattige land, kan bidra til å avverge matkriser. Disse medlemmer mener at matsikkerhet ikke betyr å være selvforsynt med mat, men at en stabil tilgang til mat kan sikres gjennom en kombinasjon av innenlands produksjon samt internasjonal handel med matvareprodukter.

Disse medlemmer viser i så måte til konseptet "virtuelt vann" som refererer til det volum vann som behøves for å produsere en bestemt vare eller tjeneste. Når land handler med landbruksprodukter, eksporterer og importerer disse landene også vann i virtuell betydning. Disse medlemmer er av den oppfatning at handel med virtuelt vann kan være én forklaring på hvorfor vannfattige land har økonomisk vekst, tross mangel på vannressurser. Disse medlemmer mener i så måte at handel med virtuelt vann kan være et aktuelt virkemiddel for å hindre humanitære katastrofer i land og regioner med lav matvaresikkerhet.

Disse medlemmer uttrykker dyp bekymring over utviklingen i FNs Menneskerettighetsråd samt prosessen rundt avviklingen av FNs Rasismekonferanse, Durban II i Genève i april 2009.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen har lansert Norges kandidatur til FNs Menneskerettighetsråd for perioden 2009 til 2012, samt gitt uttrykk for at man fra Norges side ikke under noen omstendighet vil boikotte Durban 2. Disse medlemmer ser således frem til at Norge aktivt vil bruke sin stemme i disse fora til å fremme grunnleggende menneskerettigheter, ytringsfrihet og religionsfrihet. Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under kap. 116.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. I (2008–2009) hvor Fremskrittspartiet foreslår å øke bevilgningene til nødhjelp og humanitær bistand med 50 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringens bevilgningsforslag for hjelp ved naturkatastrofer ikke er justert for prisstigningen, og at forslaget derfor innebærer et reelt kutt på ca. 10 mill. kroner. Disse medlemmer foreslår å øke bevilgningen til post 70 med 10 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre innenfor den vedtatte ramme subsidiært vil støtte Kristelig Folkepartis forslag til prioriteringer, inklusive økte bevilgninger til hjelp ved naturkatastrofer. Disse medlemmer viser for øvrig til sitt alternative budsjett.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen i bistandsbudsjettet for 2009 har foreslått et kutt på over 140 mill. kroner i bevilgningen til humanitær bistand og menneskerettigheter. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen i proposisjonen forklarer kuttet med at humanitær bistand til Afghanistan og Midtøsten i 2009 i større grad vil bli belastet kapitlene for henholdsvis Afghanistan og Midtøsten. Disse medlemmer viser til at situasjonen både i Kongo og mange andre konfliktområder kan reise store behov for humanitær bistand og er usikker på om den reduserte bevilgningen vil strekke til. Disse medlemmer ber Regjeringen gi en oppdatert vurdering av behovene for humanitær bistand i Revidert nasjonalbudsjett for 2009 og om nødvendig foreslå en forhøyelse av bevilgningen til budsjettposten for humanitær nødhjelp og menneskerettigheter da.

4.1.19 Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

SAMMENDRAG

Bevilgningen skal støtte tiltak som kan forebygge eller bidra til å løse lokale eller regionale konflikter samtidig som man søker å redusere globale sikkerhetstrusler. Den skal også bidra til styrke demokratiske institusjoner, politiske og økonomiske reformer og respekt for menneskerettighetene. Regjeringen foreslår et budsjett på kr 1 783 725 000 for kap. 164 i 2009. I saldert budsjett for 2008 var beløpet kr 1 830 250 000. Dette har i hovedsak sammenheng med en reduksjon av post 70 fordi støtte til tiltak i Midtøsten i større grad vil bli belastet kap. 152 post 78. Regjeringen foreslår imidlertid å øke sin støtte til tiltak i Sør-Kaukasus og Sentral-Asia under post 73 og foreslår å bevilge kr 365 000 000 til dette formål. Bl.a. vil bistanden til Georgia bli styrket. På Vest-Balkan søker man å videreføre støtten til regional stabilisering og euroatlantisk integrasjon.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er enig i at bidrag til internasjonal fred og sikkerhet er en overordnet oppgave i norsk utenrikspolitikk. Komiteen merker seg prioriteringen av sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, og viser til komiteens innstilling til St.meld. nr. 11 (2007–2008) om kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken. FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredeligere verden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser positivt på den norske innsatsen for å få en sterk og slagkraftig enhet for kvinnespørsmål og likestilling i FN. Flertallet støtter at Norge skal være en pådriver internasjonalt for å integrere kjønnsperspektiv i konfliktforebyggende arbeid, og styrke barn og unges rettigheter i fredsprosesser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er i utgangspunktet ikke negativ til arbeidet for å få en enhet for kvinne- og likestillings-spørsmål i FN, men mener dette må ses i sammenheng med mandatrevideringen i organisasjonen og ønsket om mindre byråkrati.

Komiteen peker på at det er viktig å styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning. Komiteen merker seg at reduksjonen i forhold til saldert budsjett 2008 har sammenheng med at midler til fred, forsoning og demokrati i Midtøsten i større grad vil bli belastet kap. 152 post 78 Bistand til Midtøsten.

Komiteen er positiv til foreslåtte tiltak i forhold til de ODA-godkjente landene på Balkan. Det overordnede målet for denne bistanden er å bidra til fred, forsoning, rettstats- og demokratiutvikling. Miljø- og likestillingsmessige hensyn skal, så langt som mulig, vektlegges i alle prosjekter. Komiteen støtter arbeidet for å fremme godt styresett, økonomisk utvikling og støtte til sivilt samfunn i landene i Sør-Kaukasus og Sentral-Asia. Georgia har behov for både humanitær bistand og langsiktig gjenoppbyggingsbistand etter konflikten om Sør-Ossetia tidligere i år.

Komiteen peker på at menneskehandel er et stort og voksende problem, og støtter Regjeringens arbeid mot "vår tids slaveri". Komiteen viser til Handlingsplanen mot menneskehandel "Stopp menneskehandelen" (2006–2009), og vektlegger viktigheten av å følge opp denne i forbindelse med det kommende lovforbudet mot sex-kjøp.

Komiteen peker på at spredning av masseødeleggelsesvåpen og faren for en atomopprustning er en

av vår tids største trusler. Norge spiller en pådriverrolle for ikke-spredning, rustningskontroll og nedrustning, og vil særskilt trekke fram det norske arbeidet for et forbud mot klasevåpen. Komiteen har også merket seg Norges lederrolle i det såkalte 7-landssamarbeidet. Komiteen vil understreke viktigheten av å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av både kjemiske våpen, biologiske våpen og atomvåpen. Komiteen vil likevel bemerke at atomvåpen fortsatt er i en særstilling når det gjelder død og ødeleggelse, og viser til Innst. S. nr. 29 (2008–2009) jf. St.meld. nr. 27 (2007–2008). Komiteen peker på at arbeidet for å avskaffe atomvåpen er viktig også fordi det oppstår irreversible skader på miljøet ved utvikling, testing, bruk og destruksjon av atomvåpen. Komiteen mener at Norge må være en pådriver i arbeidet for at NATO-landene skal gå foran i arbeidet for nedbygging av masseødeleggelsesvåpen. NATO må kontinuerlig vurdere sin atomstrategi for å redusere atomvåpnens rolle i internasjonal politikk.

Komiteen viser til at klimaendringer og miljøforringelse kan gi grobunn for konflikter mange steder. Det er behov for økt kunnskap om sammenhengene mellom klimaendringer og miljøproblem og konflikt. Komiteen peker på at det også er viktig å se opprustning og bruk av militære midler i et klimamiljø- og utviklingsperspektiv. Erklæringen etter Rio-konferansen i 1992 stadfester at "Fred, utvikling og miljøbeskyttelse er gjensidig avhengig av hverandre og udelelige".

Komiteen peker på at frivillige organisasjoner og forskningsnettverk over hele verden har en viktig funksjon i å skape oppmerksomhet, engasjement og kunnskap om nedrustning og ikke-spredning. Komiteen viser til at opplysningsarbeidet for fred styrkes med 1 mill. kroner, jf. merknad under kap. 100.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter forslaget om å styrke støtte til frivillige organisasjoners innsats overfor utviklingsland når det gjelder nedrustning, ikke-spredning, fredelig bruk og forskning, i samsvar med resolusjon 1325.

Komiteen er tilfreds med at styrking av NPT og andre globale nedrustning- og ikke-spredningsavtaler er viet særlig oppmerksomhet. Arbeidet med å forhindre ulovlig handel med håndvåpen er spesielt viktig. Komiteen mener derfor at det er viktig å få til en internasjonalt bindende avtale om våpenhandel (Arms Trade Treaty) som uttrykker gjeldende internasjonal humanitær rett og sikrer at menneskerettighets- og utviklingsperspektivet kommer tydelig fram.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at arbeidet med fred og forsoning må gjøres på en mer kostnadseffektiv måte og ønsker å stimulere til dette gjennom en reduksjon av kapitlet. Disse medlemmer viser for øvrig til sine generelle merknader samt merknader under kapitlene 150 til 153.

Komiteen er opptatt av å styrke kontakten mellom den vestlige verden og muslimske land, mellom enkeltmennesker, frivillige organisasjoner, politiske parti, næringsliv mv. Komiteen ber Regjeringen vurdere å opprette et eget utvekslings- og samarbeidsprogram for å styrke kontakten mellom frivillige organisasjoner, herunder spesielt barne- og ungdomsorganisasjoner, og politiske parti. For eksempel kan program for øst-europeiske land etter Murens fall og for Balkan eventuelt brukes som modell.

4.1.20 Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

SAMMENDRAG

Under kap.165 foreslår Regjeringen en bevilgningsøkning på 45 mill. kroner, fra 667 mill. kroner i saldert budsjett for 2008 til 712 mill. kroner i 2009-budsjettet. Hoveddelen av midlene under dette kapitlet går til kapasitets- og kompetanseutvikling innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland. På denne måten søker Regjeringen å bidra til økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse på de fattige landenes egne premisser. Regionale forskningsorganisasjoner gis også støtte over dette kapitlet og utviklingsforskning i Norge og Norden er omfattet. Forskningen skal støtte opp om de fem satsingsområdene i utviklingspolitikken. Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet skal følges opp med økt innsats. Post 71 Faglig samarbeid benyttes til å videreføre og legge til rette for faglig samarbeid og gjøre etterspurt norsk fagkompetanse tilgjengelig for utviklingsland på en effektiv måte.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil understreke at opplæring, forskning og høyere utdanning på de fattige landenes egne premisser er basis for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Komiteen er enig i betydningen av kapasitetbygging og kompetanseutvikling innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland. Det er viktig at forskningskompetanse på utviklingsspørsmål styrkes for videreutvikling av norsk utviklings-samarbeid.

Komiteen merker seg omfanget av evalueringssamarbeidet og støtter arbeidet for en mer resultat-

orientert bistandsforvaltning. Komiteen registrerer at evalueringen er nyttig i utvikling av bistandsprogrammer, blant annet som innspill i utviklingen av Olje for utviklingsprogrammet. Komiteen merker seg at dette programmet også er en interdepartemental satsing for å gjøre norsk kompetanse mer tilgjengelig for utviklingsland som har olje- og gassressurser.

Komiteen legger vekt på det brede samarbeidet mellom institusjoner i utviklingsland og i Norge. Investering i høyere utdanning, forskning og teknologisk utvikling er nødvendig for å skape økonomisk, bærekraftig og samfunnsmessig utvikling. Forsknings- og institusjonssamarbeid nord-sør må baseres på likeverd og partnerskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at matmangel, ørkenspredning og avskoging er store utfordringer for utviklingslandene. Disse medlemmer mener det er viktig at den hjelp som gis kan støtte opp om den langsiktige utviklingen i et land. Disse medlemmer mener at det i tillegg er positivt om tiltak er kostnadseffektive, har enkel logistikk, og kan forankres på mottaksområdet. Disse medlemmer viser til at "biomembranen" fremstår som et fremragende eksempel som kombinerer dette, og burde derfor fremstå som et interessant virkemiddel i Norges bistand til å bekjempe matmangel, avskoging og ørkenspredning. Ifølge gründer Torfinn Johnsen fra Sandnes har "biomembranen" flere funksjoner. Den kan gi ørkenområder nytt liv ved å hindre vann i å fordampe eller synke dypt ned i jorden. Den regulerer også jordtemperaturen. Dette gjøres ved å tilsette hvite eller svarte pigmenter til membranen. Disse egenskapene gjør at biomembranen kan redusere behovet for vanning med opptil 80 pst. I tillegg skal den kunne redusere vinderosjon av matjord fordi den binder jordsmonnet sammen. Disse medlemmer mener at det bør settes av ressurser til uttesting av "biomembranen" fra Albedo Technologies, og foreslår derfor at det legges inn 2 mill. kroner på denne posten som øremerkes dette formålet.

Disse medlemmer viser til at ca. 1,6 milliarder mennesker ikke har tilgang til elektrisitet, og at ytterligere over 2 milliarder mennesker har "kvist og grener" som primær energikilde. Disse medlemmer viser til at mange underutviklede land preges av dårlig utbygd infrastruktur for produksjon og overføring av elektrisitet. I den sammenheng fremstår småskala, lokal el-produksjon som en nødvendig tilnærming for å øke tilgangen til elektrisitet. Disse medlemmer viser videre til norsk kompetanse rundt solenergi, og ønsker at norsk solcelleteknologi i større grad vurderes brukt i bistandsarbeidet for å spre tilgang til elektrisitet. Disse medlemmer

foreslår derfor at det bevilges 2 mill. kroner til et begrenset prøveprosjekt for bruk av norsk solcellekunnskap i bistandssammenheng.

Disse medlemmer viser til at jordbruket i mange utviklingsland legger beslag på en stor andel av de tilgjengelige vannressursene, men bidrar til en relativt beskjeden andel av bruttonasjonalproduktet. Disse medlemmer vil understreke betydningen av forskning på hvordan man kan produsere mer mat med mindre vann. Disse medlemmer mener at handel med virtuelt vann er en viktig forklaring på hvorfor vannfattige land har økonomisk vekst, tross mangel på vannressurser.

Disse medlemmer mener handel med vann kan bidra til å hindre konflikter og at oppnåelsen av "flere jobber per dråpe" istedenfor "mer avling per dråpe" har vært nøkkelen til avverging av flere vannkriser og konflikter i Midtøsten.

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke betydningen av å opprettholde en høy kvalitet på bistanden. Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen til forskning, kompetanseheving og evaluering under kap.165 med 10 mill. kroner. Det vises også til forslag om å øke bevilgningen til Norad med 13 mill. kroner under kap. 141 post 1. Disse midlene skal øremerkes uavhengig kvalitetssikring og evaluering med sikte på å lære av feil og mangler knyttet til igangsatte eller avsluttende bistandsprosjekt. Denne lærdommen skal på en systematisk måte inngå i beslutningsgrunnlaget for fremtidig bistand. Videre skal bevilgningene brukes til å videreutvikle nye tilnæringer og metoder for evaluering og kvalitetssikring, både på nasjonalt nivå og i samarbeid med andre likesinnede giverland. Mottaker av bistand bør i større grad trekkes med i dette arbeidet. Generelt mener dette medlem at bevilgningene til kvalitetssikring og evaluering bør øke i takt med veksten i bistandsbudsjettet.

4.1.21 Kap. 166 Miljø- og bærekraftig utvikling mv.

SAMMENDRAG

Miljø, klima og bærekraftig utvikling er ett av satsingsområdene for Regjeringens utviklingspolitikk. Det er foreslått bevilget kr 1 796 795 000 til dette kapittel, en økning på 521,5 pst. Navnet på kap. 166 er i 2009-budsjettet endret fra tidligere år hvor det het "Tilskudd til ymse tiltak". Klimasatsingen foreslås videreført på samme nivå som i fjor, mens Regjeringens klima- og skogprosjekt trappes kraftig opp. Regjeringen foreslår å bevilge kr 1 475 000 000 til en ny post 73 klima- og skogsatsingen. Her er alle tiltak, multilaterale og bilaterale, forskning og utvikling, støtte til frivillige organisasjoner og næringsliv samlet under ett. Det foreslås at bevilgningen forde-

les med støtte via multilaterale kanaler på omkring 600 mill. kroner, støtte til Tanzania igangsettes med 100 mill. kroner, støtte til Brasil med 600 mill. kroner og støtte til diverse tiltak knyttet bl.a. til frivillige organisasjoner, forskning, utvikling og analyse av skog og karboninnhold i skog på omkring 175 mill. kroner. Det foreslås samtidig at det gis tilsagnsfullmakt på kr 1 500 000 000, jf. forslag til vedtak VII.

Bevilgningene til post 71 og post 72 foreslås uendret i forhold til saldert budsjett 2008.

Post 70 Ymse tilskudd er en post som blant annet kan benyttes når det er ønskelig å bevilge midler raskt til nye tiltak hvor gitte rammer er for små. Det foreslås i proposisjonen å bevilge kr 9 795 000 under denne posten, jf. forslag til vedtak III.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at navnet på kap. 166, som nå er "Miljø og bærekraftig utvikling mv.", er endret fra tidligere års "Tilskudd til ymse tiltak". Dette er gjort for å synliggjøre tiltak som støttes med hensyn til miljø, klima, skog og bærekraftig utvikling under denne bevilgningen. Regjeringens klima- og skogsatsing er lagt til en ny post 73 og er på 1 475 mill. kroner. Den gjør at kap. 166 får en økning på hele 521,5 pst. Øvrige bevilgninger til klima og miljø er, som i tidligere år, fordelt på ulike kapitler og poster i budsjettet.

Komiteen har merket seg at miljø, klima og bærekraftig utvikling er blant satsingsområdene for Regjeringens utviklingspolitikk. I tråd med dette ble det lansert en handlingsplan for miljørettet utviklingsamarbeid i 2006. Handlingsplanen identifiserer fire tematiske innsatsområder: bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold og naturressurser, forvaltning av vannressurser, vann og sanitær, klimaendringer og tilgang til ren energi og miljøgifter. Handlingsplanen og Regjeringens internasjonale klimastrategi ble fulgt opp med en bredt anlagt tiltakspakke på 400 mill. kroner i 2008 for å redusere skadelige utslipp, og for å lette de fattige landenes tilpassing til klimaendringene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, foreslår at klimasatsingen videreføres på samme nivå i 2009, samtidig som Regjeringens klima- og skogprosjekt trappes kraftig opp. Flertallet er enig i satsingen på klima- og skogprosjekt, men vil ikke at den skal gå på bekostning av de andre satsingsområdene i handlingsplanen, som fortsatt bør gis høy prioritet.

Flertallet er enig i at det er av stor betydning for utviklingsamarbeidet å bidra til oppfølging og videreutvikling av utviklingsrelaterte internasjonale konferanser og prosesser, utformingen av internasjonale

nale regelverk og retningslinjer, samt følge opp internasjonale toppmøter og konvensjoner. Dette gjelder blant annet oppfølging av internasjonale prosesser innenfor de helserelevante utviklingsmålene, samt internasjonale prosesser tilknyttet oppfølging av Paris-erklæringen om bistandseffektivitet. Flertallet har merket seg at bevilgningen til post 72 Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., ikke gis noen økning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til Regjeringens forslag til statsbudsjett hvor det foreslås avsatt 1 796 795 kroner til miljø og bærekraftig utvikling. Det er disse medlemmers generelle mening at utslippsreducerende tiltak bør iverksettes i land hvor kostnadseffektiviteten er størst. Regjeringens klima- og skogsatsing reiser imidlertid flere viktige problemstillinger knyttet blant annet til nasjonalt eierskap versus donorkontroll, fungibilitet, korrupsjon, måling av effekter samt kausalitet. Det er disse medlemmers mening at disse problemstillingene ikke i tilstrekkelig grad belyses og problematiseres av Regjeringen. Disse medlemmer viser i så måte til professorene Hanne Svarstad og Ole Hofstad som frykter at regnskogsmilliardene kan bli et nytt feilslått bistandsprosjekt og at det verken finnes tilstrekkelig kapasitet til å styre prosjektene i Norge eller i mottakerlandene. Disse medlemmer mener det er behov for mer uavhengig forskning knyttet til regnskoginitiativet og vil således oppfordre til dette. Det er videre disse medlemmers oppfatning at Regjeringens satsing bygger på to motstridende hensyn, slik disse fremkommer i Regjeringens forslag til budsjett for 2009:

"Begrunnelsen for initiativet er at innsatsen vil gi raske og kostnadseffektive reduksjoner i klimagassutslipp [...] tålmodighet, langsiktighet og vilje til prøving og feiling er viktige elementer."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan vanskelig se for seg hvordan raske resultater lar seg forene med langsiktighet og vilje til prøving og feiling.

Disse medlemmer reduserer på denne bakgrunn bevilgningene til formålet.

Disse medlemmer vil understreke at konseptet bærekraftig utvikling er blitt kritisert fra flere hold for med hensikt å være vagt samt vanskelig å definere og ofte brukes for å forsvare statlige intervensjoner i markedet, herunder mer byråkrati, reguleringer, kartellisering og proteksjonisme. Disse medlemmer vil samtidig ta avstand fra de som hevder at økonomisk vekst er et nullsumspill, både i

forhold til u-landene og i forhold til fremtidige generasjoner. Økonomisk vekst står ikke i motsetning til bærekraftig utvikling. Det er dens forutsetning. Disse medlemmer viser i så måte til følgende uttalelse fra Indira Gandhi på FNs miljøkonferanse i Stockholm i 1972: "Poverty is the greatest polluter and the struggle against poverty is also a struggle for a better environment". Bærekraftig utvikling må ikke bli et hinder for økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon ved å frata u-landene mulighetene til utvikling. Disse medlemmer vil understreke at de verste miljøtruslene mot menneskeheten er ikke et resultat av teknikk og velstand, men en konsekvens av fraværet av disse.

Disse medlemmer vil understreke sammenhengen mellom eiendomsrettigheter og bærekraftig utvikling. Disse medlemmer mener at bærekraftig utvikling bare er mulig i samfunn preget av rettsikkerhet og hvor eiendomsrettighetene er beskyttet av loven.

Disse medlemmer mener at en fri og åpen verdenshandel med frie, åpne økonomier hvor grunnleggende menneskerettigheter blir respektert, er en av de viktigste forklaringene på teknologiske fremskritt og fattigdomsreduksjon.

Disse medlemmer er positive til arbeidet mot en ny internasjonal klimaavtale, men vil understreke viktigheten av at denne blant annet må legge stor vekt på teknologiutvikling, for å sikre en bærekraftig utvikling når det gjelder energiproduksjon. Norge bør derfor satse på forskning på alternative energikilder. Det er også viktig at Norge ikke pålegger egen industri strengere krav enn resten av EU, for å unngå karbonlekkasje til andre land fordi industrien flytter ut.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at ideen om avsetning av midler til bevaring av regnskog opprinnelig var Høyres idé, som fikk bred støtte gjennom klimaforliket.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil likevel vise til merknaden i avtalen om klimaforliket hvor Høyre, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, uttaler at dette klimatiltaket bør anses som atskilt fra utviklingshjelp. Disse medlemmer savner også en klarere definisjon av hvilke typer klimatiltak Regjeringen anser som utviklingsrelevante.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser for øvrig til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen.

4.1.22 *Kap. 167 Flyktningstiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)*

SAMMENDRAG

I Regjeringens forslag til budsjett for 2009 er bevilgningen økt fra kr 408 276 000 i saldert budsjett for 2008 til kr 1 992 556 000. Særlig er økningen knyttet til utgifter i forbindelse med statlige mottak. Bevilgningsforslaget utgjør utgifter som etter OECD/DACs regelverk kan rapporteres som utviklingshjelp. Den ODA-godkjente andelen av utgifter til flyktningstiltak i Norge, som administrativt ligger under andre departementer, forslås refundert over bistandsbudsjettet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen registrerer at det foreslås bevilget 1 992,556 mill. kroner, og at bevilgningsforslaget utgjør utgifter som etter OECD/DACs regelverk kan rapporteres som utviklingshjelp.

Komiteen viser til Budsjett-innst. S. I (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009), der kap. 167 økes med 9,45 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter forslaget om bedre opplæringstiltak for mindreårige asylsøkere, noe som vil medføre at bistandsrammen øker med 9,45 mill. kroner. Sammen med en bevilgning på 1 mill. kroner i støtte til fredsorganisasjoner virksomhet, har dette ført til at Stortinget har øket rammeområde 4 med 10,45 mill. kroner utover Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1 (2008–2009).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at partiet ønsker en langt strengere praksis i forhold til asylinnvandring enn hva som er gjeldende i dag. Disse medlemmer mener at praksisen med å gi opphold på humanitært grunnlag og familieegjenforening må strammes inn. Disse medlemmer vil derfor foreta en reduksjon i bevilgningene som går via dette kapitlet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at anslaget for utgifter til flyktninger (asylsøkere) i Norge er femdoblet for 2009 i forhold til saldert budsjett for 2008. Dette medlem vil påpeke at anslaget alltid er usikkert, men spesielt i år siden Regjeringen innfører innstramminger i asylpolitikken fra nyttår, og mener beløpet kan settes noe lavere. Hvis den faktiske utvikling i ODA-godkjente oppholdsutgifter for asylsøkere mv. tilsier det, kan bevilgningen tilføres friske midler i Revidert nasjonalbudsjett 2009, slik det også er gjort tidligere

i flere tilfeller. Dette medlem viser for øvrig til Kristelig Folkepartis alternative budsjett og Kristelig Folkepartis generelle merknad i innledningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil arbeide for at Norge ivaretar både juridiske og moralske forpliktelser overfor mennesker på flukt. Disse medlemmer viser til at en kvoteflyktning er et menneske som har flyktet fra sitt hjemland og som er anerkjent som flyktning av FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR). FNs Høykommissær for flyktninger har tidligere meldt om et stort behov for å bosette kvoteflyktninger, og FN har oppfordret rike land til å ta imot flere flyktninger. Disse medlemmer mener at Norge er i stand til å ta inn flere overføringsflyktninger fra UNHCR enn det Regjeringen legger opp til og foreslår å øke kvoten med 500 fra 1 200 til 1 700 i løpet av 2009.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett netto bevilger 46,8 mill. kroner mer til mottak av kvoteflyktninger enn det som følger av Regjeringens forslag, og viser for øvrig til merknader fra Høyres medlemmer av finanskomiteen i Budsjett-innst. nr. 1 (2008–2009), samt sin generelle innledningsmerknad.

Komiteens medlem fra Venstre foreslår derfor at det netto bevilges 46,8 mill. kroner mer til kvoteflyktninger enn det som følger av Regjeringens forslag, under rammeområde 6. En slik økning av kvoteflyktninger vil også medføre at den samlede norske bistandsinnsatsen økes med 36,9 mill. kroner som følge av ODA-godkjente utgifter knyttet til flere kvoteflyktninger.

4.1.23 *Kap. 168 Kvinner og likestilling*

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å bevilge 300 mill. kroner til dette kapitlet, en økning på 65 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2008. Bevilgningen er tenkt å skulle bidra til gjennomføring av Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken, og til å styrke kvinners muligheter til å delta aktivt og på lik linje med menn i det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle samfunnsnivå. Bevilgningen vil også kunne benyttes til tiltak rettet mot menn og gutter.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen er tilfreds med at kvinners rettigheter og likestilling er ett av de viktigste satsingsområdene i Norges utviklingspolitikk. Kvinners innsats og kvinners rettigheter er helt avgjørende for å nå visjonen for verdens framtid som ligger i FNs tusenårserklæring. Kvinners rettigheter er et mål i seg selv, og

er dessuten en nødvendig forutsetning for å nå andre utviklingspolitiske mål. Komiteen er enig i at kvinner og likestilling må fremmes både gjennom spesifikke målrettede tiltak og som en integrert dimensjon i alt utviklingsarbeid. Komiteen har merket seg at begrepet kvinner benyttes inkluderende, slik at både jentebarn, unge, voksne og eldre kvinner omfattes. Det er viktig å ha en spesiell oppmerksomhet på jentebarn og unge jenters situasjon.

Komiteen merker seg at Norge har et sterkt fokus på kvinner og likestilling innen aktuelle multilaterale prosesser. FN-reformer må styrke kvinners stilling og likestilling innen FNs ulike organer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter arbeidet for å bidra til en samlet og slagkraftig FN-enhet som kan fremme kvinners rettigheter og likestilling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er i utgangspunktet ikke negativ til arbeidet for å få en enhet for kvinne- og likestillings-spørsmål i FN, men mener dette må ses i sammenheng med mandatrevideringen i organisasjonen og ønsket om mindre byråkrati.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 233 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 11 (2007–2008), og støtter arbeidet med å styrke kvinners rettigheter og muligheter til å delta aktivt og på lik linje med menn, i det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle samfunnsnivå. Komiteen er enig i at bevilgningen også bør anvendes til tiltak rettet mot menn, blant annet til holdningsarbeid og for bekjempelse av kjønnsbasert vold.

Komiteen understreker at reproduktive og seksuelle rettigheter er grunnleggende for kvinners rett til å delta i samfunnet. Helsetjenester knyttet til svangerskap og fødsel, tilgang til god prevensjon, lovlige og trygge aborter og innsatsen mot kjønnslemlestelse er avgjørende for kvinners helse og maktstilling.

Komiteen støtter den økte oppmerksomheten på lesbiske, homofile, bifile og transkjønnedes rettigheter i arbeidet med menneskerettigheter i utviklings samarbeidet. Forholdene for LHBT-personer er alvorlig i mange land. Mer enn 80 land har lovforbud mot homofili, og straffes flere steder med døden. Komiteen støtter styrkingen av dette feltet, både gjennom bevilgninger til det sivile samfunnet og i den bilaterale og multilaterale utenrikspolitikken.

Komiteen har videre merket seg forslag om å øke ressurser til kvinner og likestilling over andre kapitler, blant annet støtte til et nyopprettet flegiverfond i regi av UNIFEM. Komiteen vil peke på Innst. S. nr. 233 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 11 (2007–2008) På like vilkår: Kvinners rettigheter og

likestilling i utviklingspolitikken, og komiteens innspilling til meldingen. Komiteen er svært positiv til det økte fokuset på sikkerhetsresolusjon 1325.

Komiteen har merket seg sikkerhetsrådsresolusjon 1820 som anerkjenner seksualisert vold i situasjoner med væpnet konflikt som en trussel mot nasjonal og internasjonal fred og sikkerhet. Situasjonen i Øst-Kongo gjør denne resolusjonen svært aktuell, og komiteen ber om at den blir fulgt opp.

Komiteen viser til Budsjett-innst. S. nr. 3 (2007–2008) og Innst. S. nr. 233 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 11 (2007–2008) om behovet for et kompetansesenter på området kvinner og utvikling. Komiteen peker på at FOKUS (Forum for kvinner og utvikling) allerede fungerer som et kompetansesenter. Det er derfor viktig at FOKUS sikres ressurser til å utføre arbeidet.

Komiteen merker seg arbeidet med å se på et gjennomgående kjønnsperspektiv i St.prp. nr. 1 (2008–2009) for Utenriksdepartementet. Komiteen støtter målet om å se en jevn økning i andel av bistandsbudsjettet som kan spores til kvinne- og likestillingssatsingen.

4.1.24 Kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ

SAMMENDRAG

Kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ ble opprettet i 2007. Det foreslås bevilget kr 1 560 000 000 til dette kapitlet for 2009. Kr 1 370 000 000 foreslås bevilget til post 70 Vaksine og helse, og kr 190 000 000 til post 71 Andre helse- og aidstiltak. Bevilgningene til den globale kampanjen for helse relaterte tusenårsmål, den globale vaksinealliansen GAVI og det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), er samlet under post 70. Fondene ble, ifølge proposisjonen, opprettet som avgrensede satsinger i tillegg til de regulære bilaterale og multilaterale kanaler. De representerer særegne partnerskap mellom statlige og ikke-statlige aktører og er betydelige og innovative virkemidler i arbeidet for de helse relaterte tusenårsmålene. Bevilgningene til legemiddelordningen UNITAID, det internasjonale partnerskap for mikrobisidier (IPM) og det internasjonale aidsvaksineinitiativet (IAVI) er samlet under post 71.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil understreke at Norge gjennom en årrekke var markert seg sterkt internasjonalt i arbeidet med global helse og for FNs helse relaterte tusenårsmål. Komiteen har videre merket seg at det er registrert betydelige framganger i arbeidet for vaksinedekning, noe som vil ha stor betydning for

folkehelsen og redde millioner av liv i årene som kommer. Komiteen vil derfor understreke betydningen av at utviklingssamarbeidet for helse generelt, og vaksine- og immuniseringsarbeidet spesielt, fortsatt prioriteres og styrkes i gjennomføringsperioden for FNs tusenårsmål – det vil si fram til 2015.

Komiteen støtter den aktive linje Regjeringen fører for å mobilisere nødvendige ressurser internasjonalt til helsetiltak for å nå FNs tusenårsmål.

Komiteen viser til at Norge har påtatt seg et særskilt ansvar for de helserelevante tusenårsmålene, mål 4 og 5. Dette i tillegg til engasjement knyttet til vaksiner og immunisering. Komiteen mener at dette bør reflekteres i de årlige bistandsbudsjettene.

Komiteen vil videre understreke at for å lykkes med en systematisk og vedvarende vaksinerings av verdens barn, må det bygges ut helsetjenester som dekker alle deler av de fattigste landene. Bare ved kvalitetssikrede kjølekjeder for vaksinene og tilstrekkelig lokalt helsepersonell til å utføre vaksinasjon og registrering, kan målene nås.

Det er komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiets mening at Norges innsats innen menneskerettighetsarbeid bør reflektere at Norge har signert FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Komiteen vil derfor understreke at resultatene i vaksinearbeidet avhenger av utbyggingen av helsetjenestene generelt og ikke minst arbeidet for å sikre rekruttering til primærhelsetjenesten. Komiteen støtter derfor en sterk prioritering av slike innsatser under regionbevilgningen for Afrika.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i partiets alternative statsbudsjettforslag ønsker å opprette et utenlandsbudsjett. Disse medlemmer ønsker å avsette 1,2 mrd. kroner på et utenlandsbudsjett for bruk til bekjempelse av livstruende sykdommer og verdensomspennende epidemier, så som HIV/AIDS, malaria, tuberkulose og HVP-viruset. Disse medlemmer understreker at midlene skal kunne brukes til både sykdomsbekjempelse og sykdomsforebygging, i tillegg til opplysningsarbeid og spesielt vaksineprogrammer. Disse medlemmer ønsker at midlene som skal fordeles for eksempel kan gå igjennom Bill & Melinda Gates Foundation og GAVI.

Disse medlemmer viser til at i april 2006 ble den mest omfattende sykdomsstudien til dags dato utgitt. Studien er utført av Disease Control Priorities Project (DCCP) og er arbeidet frem av nærmere 500 eksperter fra 34 land. Den 1 400 siders rapporten som ble presentert er et samarbeid mellom Fogarty International Center of the U.S. National Institute of

Health, Verdensbanken, Verdens Helseorganisasjon og Population Reference Bureau, i tillegg til støtte fra Bill & Melinda Gates Foundation. Disse medlemmer viser til at fire store globale helseutfordringer blir spesielt fremhevet i studien: Hjerte- og karsykdommer, kreft og kroniske luftveissykdommer, HIV/AIDS-epidemien, trusselen om et nytt influensavirus tilsvarende spanskesyken og malaria, tuberkulose, lungebetennelse og diaré.

Disse medlemmer vil understreke sammenhengen mellom HIV/AIDS og andre sykdommer slik som tuberkulose, lungebetennelse, diaré m.m. Det er disse medlemmers mening at sykdomsbildet må ses som en helhet dersom helsepolitiske intervensjoner skal oppnå de tilsktede effekter. Disse medlemmer vil samtidig understreke at gode vann- og sanitærforhold er av stor betydning i forhold til sykdomsforebygging.

Disse medlemmer viser til at tall fra UNAIDS som anslår at det på verdensbasis var om lag 33,2 millioner HIV/AIDS-smittede innen utgangen av 2007, hvorav 15,4 millioner av disse var kvinner og 2,5 millioner var barn under 15 år. Disse medlemmer viser til at Afrika sør for Sahara er det tyngst rammede området i verden for HIV/AIDS, ifølge UNAIDS lever mer enn 25 millioner mennesker med HIV i dette området. Disse medlemmer viser videre til at Sentral-Asia og Øst-Europa er nye vekstområder for HIV/AIDS, og fikk 270 000 nye smittede alene i 2005, ifølge tall fra UNAIDS. Hver eneste dag blir 1 500 barn i verden smittet av HIV. Disse medlemmer viser til at denne epidemien er bare en av mange som truer utviklingen i mange fattige land.

Komiteen viser til tall fra Kreftforeningen som viser at livmorhalskreft årlig krever ca. 250 000 dødsfall på verdensbasis. 80 pst. av krefttilfellene forekommer i utviklingsland. Humant papillomavirus (HPV) er en gruppe av mer enn hundre typer virus, de fleste harmløse. HPV type 16 og 18 kan bidra til utvikling av livmorhalskreft. HVP-vaksinen beskytter mot disse to typer livmorhalskreft som er årsak til ca. 70 pst. av livmorhalskrefttilfellene i verden. Komiteen er opptatt av at denne vaksinen når ut til kvinner i utviklingsland, når det er faglig grunnlag for det.

Komiteen viser til at tuberkulose og malaria er eksempler på andre sykdommer som også må bekjempes og forebygges globalt, og spesielt i et utviklingsperspektiv. Komiteen vil fremheve som spesielt viktig at en satser videre på utvikling av nye tuberkulosevaksiner, for eksempel gjennom støtte til det arbeidet Aeras gjør. Komiteen viser til at Aeras Global TB Vaccine Foundation, som er en nonprofit-organisasjon som arbeider med utvikling av vaksiner

mot tuberkulose, så langt har kommet frem til 6 mulige vaksinekandidater og at organisasjonen nå samarbeider med helsevesen og forskningsinstitutter for å få testet ut disse vaksinene. Komiteen mener det er spesielt viktig også å se bekjempelse og forebygging av HIV/AIDS og tuberkulose i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser i denne sammenheng til kap. 118 hvor Fremskrittspartiet foreslår å øremerke 12 mill. kroner til bekjempelse av HIV/AIDS og tuberkulose i Nordvest-Russland.

Disse medlemmer viser til at HIV/AIDS er den desidert hyppigste dødsårsaken i sørlige Afrika. Land som er spesielt hardt rammet er Botswana, Lesotho og Sør-Afrika. Disse medlemmer viser til at Sør-Afrika er det landet foruten India som har flest antall HIV-smittede på verdensbasis, og blant annet som følge av dette har gjennomsnittlig forventet levealder i landet falt med over 14 år siden 1990. Disse medlemmer vil understreke at levealderen i landet vil fortsette sin dramatiske nedgang uten anti-retroviral (ARV) behandling for smittede.

Disse medlemmer registrerer uttalelsene til UN Commission on HIV/AIDS and Governance in Africa (CHGA) som understreker at religion og kultur både kan ha positive og negative innvirkninger på forebygging og behandling av HIV/AIDS på kontinentet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i det utviklingspolitiske engasjementet prioritere arbeidet med tuberkulosevaksiner."

Komiteen viser til at arbeidet for å vaksinere verdens barn er en meget effektiv form for bistand og en innsats som gir store og målbare resultater. Det gjelder ikke minst den globale vaksinealliansen (GAVI), hvor Norge er en sentral støttespiller.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti har merket seg at bevilgningsbeløpet til vaksiner og helse (kap. 169 post 70) for 2009 ikke er justert for å kompensere for prisstigningen, med den følge at posten i realverdi reduseres med ca. 40 mill. kroner fra i år til neste år. Dette medlem foreslår å øke bevilgningen til dette kapitlet med 50 mill. kroner og forutsetter at det meste av beløpet går til GAVI.

Dette medlem viser til at Regjeringens bevilgningsforslag til andre helse- og AIDS-tiltak (kap. 169 post 71) ikke er justert for prisstigningen,

og at forslaget derfor innebærer et reelt kutt på ca. 10 mill. kroner. Dette medlem foreslår å øke bevilgningen med 10 mill. kroner.

4.1.25 Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår en bevilgning på kr 4 117 420 000 til kap. 170 for 2009. Dette er en økning på 48 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2008. Endringen forklares av økningen under post 76, tilleggsmidler via FN-systemet mv. FN er den eneste mellomstatlige organisasjonen med globalt mandat og oppslutning og har, ifølge proposisjonen, en unik posisjon som arena og kanal for behandling av viktige spørsmål. FNs utviklingsprogram (UNDP) under post 70 vil i henhold til proposisjonen fortsatt være den største mottakeren blant FNs organisasjoner og programmer. Ellers faller støtte til bl.a. UNICEF, UNFPA, UNRWA, UNHCR, WFP og UNAIDS under denne posten.

Det fremheves i proposisjonen at Regjeringen er opptatt av FN-reform og at målet om at FN på landnivå skal "levere sammen som én" står sentralt. Videre påpekes det at Norge er blant de bidragsyterne som har størst andel kjernebidrag og myk øremerking, ofte bare tematisk basert. Dette skal motvirke en bilateral fundert finansiering av FNs operasjonelle virksomhet og bidra til et mer helhetlig og effektivt FN.

Tilleggsmidler via FN-systemet mv. under post 76 kan gis som ekstra midler til FN-organisasjoner som mottar støtte også over andre poster. Posten er et virkemiddel for å fremme oppfølging av tusenårsmålene og FNs ulike toppmøter. Oppfølgingen av Høy-nivåpanelet for FN-reform og en rekke av FNs mindre fond og programmer støttes i hovedsak gjennom denne posten.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen påpeker at FN er den viktigste arenaen verdenssamfunnet har for å finne felles løsninger på de felles utfordringer verden står overfor, enten dette gjelder klimaendringene, fredsbygging, eller fattigdomsbekjempelse. Komiteen påpeker at FN derfor er og skal være høyt prioritert i norsk utenrikspolitikk.

Komiteen merker seg at Regjeringens mål er at Norges internasjonale innsats for fred og forsoning skal trappes opp, og at Regjeringen ønsker å styrke FNs rolle i verdenssamfunnet. Komiteen merker seg at Norge er 6. største bidragsyter til FNs utviklingsarbeid, og mener at Norge er og fortsatt må være en aktiv og tydelig aktør i arbeidet for fred, menneskerettigheter og bistand internasjonalt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener derfor det er riktig å styrke arbeidet i FN. Flertallet peker på at Norge gir flerårige tilsagn om bevilgninger for å oppnå mest mulig forutsigbarhet og effektivitet, samtidig som Norge stiller krav til reformvillighet, samordning, mandateffektivitet og oppfølging av for Norge viktige temaer som likestilling og menneskerettigheter.

Flertallet peker på at Regjeringen er aktiv i arbeidet med nye innovative finansieringsordninger for utviklingsmål, og støtter dette. Flertallet peker på at dette arbeidet har fått økt viktighet ettersom verdenssamfunnet på grunn av den globale finanskrisen står i fare for å se at land reduserer bistandsbevilningene sine til verdens fattigste, og at internasjonale bistandsmål slik sett står i fare for å svekkes.

Videre påpeker komiteen Norges fortsatt viktige rolle i FNs reformarbeidet, og fremhever at det er viktig fremover å fokusere på gjennomføringen, og at Norge fortsatt skal være en sentral aktør for å bidra til oppnåelsen av et reformert og mer effektivt FN.

Komiteen merker seg at de 8 pilotlandene som er i ferd med å prøve ut "Ett FN": et mer enhetlig koordinert FN-system i hvert land, rapporterer om at pilotprosjektene langt på vei er vellykkede og at man opplever sterkere eierskap og et mer relevant og tydelig FN. Komiteen merker seg også at over 20 andre land som ikke har pilotstatus er i ferd med å starte reformprosessen.

Komiteen peker på at FNs likestillingsarbeid skulle få høyere prioritet i oppfølgingen av reformpanelets arbeid, noe Norge jobbet for, men at det er nødvendig å få fortgang på arbeidet med den nye arkitekturen for likestillingsarbeidet i FN. Komiteen merker seg og støtter at Norge tar en lederrolle i sette fortgang i arbeidet og i å få tatt dette opp som egen sak, og er tilfreds med at det er økende støtte for dette. Komiteen ber Regjeringen i tillegg sette fokus på å få fortgang i arbeidet med samlingen og styrkingen av arbeidet for bærekraftig utvikling og miljø i FN.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener i enkelte sammenhenger at FN-organisasjonene er tungrodd og byråkratiske, disse medlemmer mener det kan være på sin plass å stille sterkere krav til effektivisering i FN-systemet. Disse medlemmer registrerer uttalelsene til FNs generalsekretær Ban Ki-moon på et møte i Turin 29. august 2008 om at organisasjonen har en enorm utfordring i forhold til byråkrati og effektivitet og at utrolig mye tid sløses på meningsløse saker. Disse medlemmer er skuffet over den manglende progresjonen i revideringen av FN-organisa-

sjonenes mandater og ber Regjeringen aktivt bruke Norges stemme i FN til å få fortgang i prosessen.

Disse medlemmer merker seg at Riksrevisjonen i Dokument nr. 1 (2008–2009) peker på at koordineringen mellom programmene, FN-organisasjonene og myndighetene i Nepal til dels er mangelfull og at FN generelt og UNDP spesielt bare i noen grad har klart å spille en koordinerende rolle på den generelle bistandsagendaen. Disse medlemmer registrerer at ambassaden i Nepal ikke har mottatt revisjonsrapporter fra WFP for perioden 2002 til 2007, til tross for at Norge har støttet WFPs landprogram med 100 mill. kroner i perioden. Disse medlemmer mener samtidig det er svært alvorlig at det ikke er gjennomført revisjon av WFPs landkontor de siste 12 årene.

Disse medlemmer viser til at Norge i forhold til folketall er den største bidragsyteren til FN og den 6. største bidragsyteren totalt. Disse medlemmer viser til FN-rapporten "Delivering as One: Report of the Secretary-General's High-Level Panel" hvor det slås fast at FN ikke vil være i stand til å leve opp til sine målsettinger uten ambisiøse og vidtrekkende reformer. Rapporten slår blant annet fast følgende:

"the UN's status as a central actor in the multilateral system is undermined by lack of focus on results, thereby failing, more than anyone else, the poorest and most vulnerable [...] the UN's work on development and environment is often fragmented and weak. Inefficient and ineffective governance [...] have contributed to policy incoherence, duplication and operational ineffectiveness across the system [...] At the country level, operational incoherence between UN funds, programmes and agencies is most evident."

Disse medlemmer merker seg at Riksrevisjonen stiller spørsmål ved om iverksatte tiltak for å bedre resultatoppnåelse i FN-prosjekter på landnivå er tilstrekkelige. Det er disse medlemmers mening at tross mange visjoner og rapporter om reform i FN-systemet, så viser organisasjonen få tegn til å nå vedtatte målsettinger på området. Disse medlemmer vil derfor ta avstand fra økt bruk av flerårige indikativt tilsagn til FN-organisasjoner. Det er av stor betydning at Regjeringen aktivt bruker Norges betydelige finansielle bidrag til FN for å fremskynde reformprosesser som vil gjøre organisasjonen mer effektiv, fokusert og konsentrert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre uttrykker dyp bekymring over den negative utviklingen i FNs menneskerettighetsapparat. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen har lansert Norges kandidatur til FNs Mennes-

kerettighetsråd for perioden 2009 til 2012, samt tatt til ordet for å videreføre norsk støtte til prosessen rundt FNs Rasismekonferanse, Durban II. Disse medlemmer forutsetter at Norge gjennom deltakelse i disse prosessene aktivt forsvarer grunnleggende menneskerettigheter som ytrings-, forsamlings- og trosfrihet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det i FN eksisterer tre særorganisasjoner for fremme av palestineres sak; Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People, the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People, og Division for Palestinian Rights i FNs Avdeling for Politiske Saker.

Disse medlemmer viser til at FN har to organisasjoner som arbeider med flyktninger og flyktningespørsmål; herunder FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Hjelpeorganisasjonen for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA).

Disse medlemmer viser til tidligere leder av UNRWA John Blandford jr. som i en rapport fra november 1951 uttalte at han forventet at de arabiske regjeringene ville ta ansvar for de palestinske flyktningene innen juli 1952. Disse medlemmer viser til tidligere leder av UNRWA Ralph Galloway som i august 1958 uttalte at "de arabiske landene ønsker ikke å løse flyktningeproblemet. De ønsker å holde det som et åpent sår, som fornærmelse mot FN og som et våpen mot Israel. Arabiske ledere er uinteressert i om flyktningene lever eller dør." Disse medlemmer vil påpeke at Israel i 1994 betalte mer til UNRWAs budsjett enn alle andre arabiske land bortsett fra Saudi-Arabia, Kuwait og Marokko. Disse medlemmer mener at de arabiske landene har sviktet i forhold til å bistå med omplassering av palestinske flyktninger etter 1948.

Disse medlemmer understreker at UNHCR har et globalt mandat i forhold til å omplassere flyktninger, og finner det unaturlig at enkelte flyktningegrupper har en egen FN-organisasjon. Disse medlemmer reduserer følgelig bevilgningene til UNRWA.

Disse medlemmer reduserer på denne bakgrunn bevilgningene til dette kapitlet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative budsjett foreslår å øke bevilgningen på kap. 170 post 74 med 10 mill. kroner utover Regjeringens forslag. Disse medlemmer vil anerkjenne det viktige arbeid som utføres av FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) og understreke betydningen av et apparat som effektivt og i nærområdene kan møte store flyktningstrømmer med bakgrunn i konflikter og humanitære kata-

strofer. UNHCR spiller en nøkkelrolle i denne sammenheng.

Disse medlemmer viser for øvrig til sin innledningsmerknad.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen ikke foreslår å justere opp bevilgningen til kap. 170 post 72 for å kompensere for prisstigningen. Støtten til UNICEF vil dermed i realverdi bli redusert med ca. 40 mill. kroner i 2009. Dette medlem er uenig i en slik nedprioritering av UNICEFs arbeid og vil øke bevilgningen med 40 mill. kroner. Økningen er ørmerket UNICEFs program for utdanning for barn. Dette medlem ser denne økningen i sammenheng med arbeidet for å nå FNs tusenårsmål om utdanning for alle.

Dette medlem viser til at Regjeringens forslag til bevilgning til FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) ikke er justert opp for å kompensere for prisstigningen. Regjeringens budsjettforslag medfører et kutt i realverdi på nær 10 mill. kroner. For å opprettholde realverdien i denne flyktningebistanden foreslår dette medlem å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til kap. 170 post 74.

Dette medlem viser til at Regjeringens forslag til bevilgning til internasjonal landbruksforskning (kap. 170 post 81) ikke er justert opp for å kompensere for prisstigningen. Forslaget innebærer derfor en realverdinedgang i 2009. Dette medlem viser til at en enstemmig komité har understreket betydningen av å følge opp handlingsplanen for utviklingssamarbeid for landbruksutvikling og bedre matvaresikkerhet. For å opprettholde verdien av bevilgningen foreslår dette medlem å øke post 81 med 4 mill. kroner.

4.1.26 Kap. 171 Multilaterale finansieringsinstitusjoner

SAMMENDRAG

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til multilaterale finansieringsinstitusjoner med 35 mill. kroner til kr 2 035 800 000, sammenlignet med saldert budsjett for 2008 på kr 2 000 800 000. I proposisjonen foreslås det en bevilgning på kr 810 000 000 til Verdensbanken under post 70. Dette representerer anslått norsk årlig bidrag for 2009 og er det samme som i saldert budsjett 2008. Bevilgningen til post 71 Regionale banker og fond foreslås redusert med 20 mill. kroner fra kr 783 300 000 i saldert budsjett 2008 til kr 763 300 000 i budsjettet for 2009. Det foreslås videre at støtten til post 72 økes med 55 mill. kroner.

Utviklingsbankene er de største finansieringskildene for fattige land og er viktige kanaler for norsk bistand til økonomisk utvikling og fattigdomsreduk-

sjon i utviklingsland. Regjeringen er opptatt av at bankene i større grad skal vektlegge fordelingspolitikk, harmonisering på landnivå, likestilling og anti-korrupsjon. I den omfattende samfinansieringen som Norge har med de multilaterale finansinstitusjonene, støttet gjennom post 72, er det en målsetting for Regjeringen å påvirke og utvikle utviklingsbankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen anser at utviklingsbankene og de multilaterale finansinstitusjonene er viktige finansieringskilder og rådgivere for låntakerlandene, og sentrale aktører i utviklingsdebatten.

Komiteen noterer at man fra norsk side har vært opptatt av at utviklingsbankene i større grad vektlegger fordelingspolitikk, harmonisering på landnivå, likestilling og anti-korrupsjon. Komiteen ser det som positivt at arbeidet med å forbedre resultatrapportering har vært en sentral oppgave for bankene de siste årene og har merket seg at Norge har bidratt i dette arbeidet.

Komiteen peker på at Verdensbanken er en innflytelsesrik utviklingsinstitusjon som administrerer store ressurser, faglig ekspertise og forsknings- og planleggingskompetanse, og at den er et effektivt redskap for kanalisering av norsk utviklingsbistand. Komiteen vil vise til at Norge yter betydelige bidrag gjennom Verdensbanken. Dette bør etter komiteens syn gi et godt utgangspunkt for en fortsatt aktiv politikk for å påvirke Verdensbanken på sentrale områder i norsk utviklingspolitikk. Komiteen mener størrelse og innretning på framtidige bidrag bør vurderes ut fra om banken vil være en effektiv kanal for å nå de utviklingspolitiske mål som Norge ønsker å fremme internasjonalt. Komiteen anser det sentralt i denne sammenheng at Verdensbanken legger utviklingslandenes egne planer og prioriteringer til grunn for sin virksomhet og bidrar til å styrke landenes forvaltningskapasitet. Det må også legges vekt på at støtte gjennom Verdensbanken går til områder hvor banken har fortrinn framfor andre kanaler, slik som FN og de regionale utviklingsbankene.

Komiteen viser til at Norge for perioden 2006–2009 innehar den nordisk-baltiske styreplassen i Verdensbanken, en posisjon som gir Norge økt mulighet til fortsatt påvirkning hva angår Verdensbankens prioriteringer og strategier. Komiteen forutsetter at denne muligheten benyttes aktivt og strategisk.

Komiteen finner det svært positivt at arbeidet mot korrupsjon og dårlig styresett ble trappet opp i 2007, og at Verdensbanken har en ny styresett- og antikorrupsjonsstrategi, som legger opp til styrket samarbeid med myndigheter, sivilt samfunn, privat

sektor og andre multilaterale organisasjoner. Komiteen vil også understreke betydningen av Verdensbankens økte fokus på kvinne- og likestillingsspørsmål i sitt arbeid.

Komiteen merker seg at den årlige rapporten om Verdensbankens utviklingseffekt viser tilfredsstillende og forbedrede resultater i forhold til tidligere år.

Komiteen tar redegjørelsen for status for de regionale utviklingsbankene til orientering.

Komiteen viser til at Norge i tillegg til den generelle støtten til utviklingsbankene bidrar med øremerkede midler på prioriterte politikkområder, og har notert seg Regjeringens redegjørelse for målene for bruken av disse midlene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å redusere bevilgningene til dette kapittel ut fra en samlet vurdering av virkemiddeleffektiviteten gjennom de gjeldende finansinstitusjoner. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets særmerknader under kapitlene 150 til 153 og vil gjøre de samme prinsippene gjeldende overfor de multilaterale finansinstitusjonene.

Disse medlemmer viser til en studie fra 2006 utført av professor Jeffrey Winters ved Northwestern University i Chicago som hevder at mellom 26 og 130 mrd. dollar som Verdensbanken har lånt ut siden 1946, har havnet på statslederens private bankkontoer i stedet for å bedre livene til fattige mennesker i u-landene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Norges samlede bistand til utdanning de siste årene har hatt en fallende andel av bistandsbudsjettet. Andelen av bilateral bistand er i realiteten falt fra 13,5 pst. i 2005 til ca. 10,0 pst. i 2007. Fortsetter denne tendensen, vil utdanningsbistandens andel være halvert i løpet av stortingsperioden. Disse medlemmer viser til at en enstemmig utenrikskomité gjentatte ganger har understreket at prioriteringen av bistand til utdanning skal holdes oppe, og mener dette er helt sentralt for å følge opp Norges støtte til gjennomføringen av FNs tusenårsmål.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil øke utdanningsbistanden og foreslår å øke bevilgningen til det såkalte "Fast Track Initiative: Utdanning for alle" med 40 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre innenfor den vedtatte ramme subsidiært vil støtte Kristelig Folkepartis forslag til prioriteringer, inklusive økte bevilgninger til utdanning. Disse medlemmer viser for øvrig til sitt alternative budsjett.

4.1.27 Kap. 172 Gjeldslettetiltak

SAMMENDRAG

Det foreslås å bevilge 270 mill. kroner under kap. 172. Dette er en reduksjon på 10 pst. i forhold til saldert budsjett 2008. Bevilgningen skal ifølge proposisjonen benyttes til gjeldslettetiltak i regi av Verdensbanken, IMF, FN, regionale utviklingsbanker, andre utviklingsrelaterte organisasjoner eller andre kreditorland. Regjeringen vil prioritere gjeldslette for land etter krig, konflikt og katastrofer, styrke fattige lands kapasitet til effektiv og ansvarlig administrasjon av gjeld, betalingsbalanse og valuta og samarbeide strategisk med Verdensbanken for å drive den gjeldspolitiske agenda fremover. Norges fordringer overfor utviklingsland er nedadgående. Dette skjer i takt med gjeldslettingen for de fattigste og mest gjeldstyngede land (HIPC-land) med gjeld til Norge, og ved ensidige norske gjeldslettetiltak. Bilateral gjeldsletting kommer i tillegg til annen bistand og kan skje uten bevilgning når det er innenfor gjeldsplanens ramme på 3,173 mrd. kroner, såfremt de aktuelle land og fordringer er innenfor rammen. 21 utviklingsland er omfattet av gjeldsplanrammen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til budsjettforslaget og registrerer at det foreslås bevilget 270 mill. kroner til gjeldslettetiltak under kap.172, noe som er en nedgang på 30 mill. kroner fra forrige år. Midlene skal gå til gjeldsletting, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging i land hvor Norge har utestående fordringer.

Komiteen viser til at Handlingsplanen om gjeldslette for utvikling som er retningsgivende for norsk gjeldspolitikk. Komiteen deler gjeldsplanens intensjoner om at Norge skal være et foregangsland i forhold til å slette gjelden til de fattigste landene gjennom bilateral gjeldsletting, ved å støtte opp om multilaterale gjeldsletteordninger og gjennom gjeldspolitisk nybrottsarbeid.

Komiteen støtter arbeidet med å bringe gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldstyngede landene ned på et håndterbart nivå og vil samtidig understreke viktigheten av at frigjøre betalingsforpliktelser benyttes til utviklingsfremmende og fattigdomsreducerende tiltak i disse landene.

Komiteen er innforstått med at det kreves budsjettbevilgninger for å opprettholde Norges bidrag til gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene og mest gjeldstyngede landene (HIPC) samt deltakelse i initiativet for sletting av de fattigste landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner (MDRI). Komiteen er samtidig klar over at bilateral gjeldsletting som skjer innenfor gjeldsplanens rammer kan foretas uten bevilgning såfremt de aktu-

elle landene og fordringene faller innenfor rammen. Komiteen merker seg at det i de senere år kun unntaksvis har vært behov for bevilgning ved bilateral gjeldslette, og da med relativt små beløp. Behovet for bevilgning oppstår bare i den grad Norge måtte forplikte seg til gjeldsreduksjon overfor land eller fordringstyper som ikke omfattes av gjeldsplanens ramme.

Komiteen er fornøyd med den positive oppmerksomhet som Norge har oppnådd som følge av praksisen med ikke å innrapportere bilateral gjeldslette innenfor gjeldsplanens ramme som bistand. Komiteen registrerer at Norge er det eneste kreditorlandet i OECD som følger dette prinsippet og vil derfor oppfordre til tiltak som kan gjøre at flere land slutter seg til denne praksisen.

Komiteen merker seg at Norge ved utgangen av 2007 hadde ettergitt til sammen 1,994 mrd. kroner av utviklingslandenes bilaterale gjeld til Norge. Komiteen er tilfreds med at Norges fordringer overfor utviklingsland er nedadgående og at dette skjer med bakgrunn i gjeldslette for de fattigste og mest gjeldstyngede landene (HIPC-land) med gjeld til Norge, samt ved ensidige norske gjeldslettetiltak. Komiteen merker seg at det i 2007 ble utbetalt 367 mill. kroner til norsk deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner og at bidragene til HIPC og MDRI har redusert HIPC-landenes utgifter til gjeldsbetjening, noe som igjen har økt landenes investeringer i fattigdomsreducerende tiltak.

Komiteen er fornøyd med at Norge i 2007 slettet den gjenværende utestående gjelden til Norge som skrev seg fra den feilslåtte, norske skipseksporkampanjen og at dette skjedde uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å rapportere de ettergitte beløpene til OECD/DAC som utviklingsbistand. Komiteen mener denne gjeldsletteprosessen vil kunne danne presedens i forhold til problemstillinger knyttet til illegitim gjeld.

Komiteen vil i denne sammenheng understreke betydningen av å få igangsatt en internasjonal dugnad når det gjelder sletting av illegitim gjeld. Det er dypt urettferdig at befolkningen i fattige land fortsatt skal lide som følge av gjeld som ofte er pådratt de respektive landene under udemokratiske, korruperte og utviklingshemmende regimer som har gjort sine befolkninger til gjeldsofre for egen vinnings skyld.

Komiteen er av den oppfatning at bedret finansforvaltning, åpenhet rundt stater økonomiske disposisjoner, et effektivt og ukorrupt revisjonssystem og en velfungerende sentralbank er sentrale elementer i forhold til å sikre en stabil og fattigdomsorientert politikk og for å forhindre at nye gjeldsproblemer oppstår.

Komiteen vil imidlertid også fremheve det ansvaret som påligger de stater som villig har belånt

regimer som har hatt manglende legitimitet i befolkningen, og som således er medskyldige i at enkelte stater har havnet i et slikt gjeldsuføre. Komiteen mener EURODADs Charter om Ansvarlig Långiving kan være et utgangspunkt for å etablere bindende standarder på dette området.

Det er komiteens mening at koordinering og harmonisering mellom land så vel som mellom ulike nasjonale ministerier og departementer er viktig i forhold til felles standarder knyttet til ansvarlig långiving og illegitim gjeld.

Komiteen viser til at betingelser knyttet til godt styresett, korrupsjonsbekjempelse, demokratisk deltakelse og ansvarlighet er virkemidler som kan vurderes benyttet i gjeldsletteforhandlinger. Komiteen viser i så måte til studien "The Global debt campaign: What are the next steps?" av Network Institute for Global Democratization, hvor det blant annet understrekes at slike betingelser knyttet til gjeldsrelaterte tiltak kan ha positive virkninger i forhold til å forhindre fremtidige gjeldsproblemer i fattige land. Komiteen vil likeledes understreke viktigheten av at landenes prosedyrer knyttet til låneprosessen er transparente og at befolkningen gjennom ulike demokratiske kanaler fritt kan gi uttrykk for sine synspunkter i forhold til denne. Denne formen for "bottom-up" kondisjonalitet forutsetter legitimitet ved belåning, som i sin tur kan redusere mulighetene for uansvarlig låneopptak, minske risikoen for korrupsjon samt bidra til at fremtidige lån benyttes på en rettfærdig måte.

Komiteen ser med bekymring på virksomheten til såkalte gribbefond som kjøper opp resterende gjeld i fattige land som nylig har fått økt sin kredittverdighet. Det er komiteens oppfatning at disse fondene er med på å undergrave norske og internasjonale gjeldsletteoperasjoner ved å redusere effekten av gjeldsletting. Komiteen mener det er viktig å støtte egnede tiltak som kan redusere disse fondenes innflytelse på den internasjonale gjeldslettearenaen.

Komiteen registrerer at Ecuador på eget initiativ har satt ned en gjeldsrevisjonskommisjon som skal undersøke landets samlede gjeld. Komiteen viser i denne sammenheng til konklusjonene fra det Internasjonale Symposiet om illegitim gjeld i Oslo 20.–23. oktober 2008 som anbefaler at alle land foretar en gjeldsrevisjon for å avgjøre hva som er legitim gjeld og hva som er illegitim gjeld. Komiteen mener det kan vurderes om det er hensiktsmessig å utføre en slik prosess i Norge.

Komiteen ber Regjeringen om å følge opp arbeidet rundt etableringen av en internasjonal gjeldsdomstol for behandling av spørsmål knyttet til illegitim gjeld.

Komiteen viser for øvrig til sine fellesmerknader knyttet til gjeldslette i Innst. S. nr. 93 (2004–2005) om felles kamp mot fattigdom. En helhetlig utviklingspolitikk (jf. St.meld. nr. 35 (2003–2004) og Innst. S. nr. 20 (2007–2008) om utviklingsministerens redegjørelse 8. juni 2007 om enkelte utviklingspolitiske spørsmål.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i Budsjett-innst. S. I (2008–2009) foreslår å styrke kap. 172 med 15 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Regjeringens forslag til budsjett medfører en reell reduksjon på 30 mill. kroner i forhold til i fjor, og vil styrke kap. 172 med 15 mill. kroner, omprioritert innenfor rammen fra kap. 153.

Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjett og sin generelle innledningsmerknad.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringens forslag til bevilgning ikke er justert opp for å kompensere for prisstigningen. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett foreslo å øke denne bevilgningen nok til å hindre at den ble redusert i realverdi.

Dette medlem vil på denne bakgrunn foreslå en økning av bevilgningen til gjeldslette med 25 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

4.2 Justisdepartementet

Det vises til punkt 2.2 i innstillingen.

5. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere forslaget fra det offentlig nedsatte Utviklingsutvalget om opprettelse av et større fond for investeringer i lavinntektsland, særlig Afrika og de minst utviklede land (MUL), finansiert av midler som ikke hentes fra bistandsbudsjettet.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om heving av atomubåten K-159.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen vurdere strakstiltak for å dempe effektene av finanskrisen i de landene hvor Norge har utviklingspolitisk engasjement.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen i det utviklingspolitiske engasjementet prioritere arbeidet med tuberkulosevaksiner.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:*Forslag 5*

**Rammeområde 4
(Utenriks)**

I

På statsbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 554 487 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	32 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn .	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	25 035 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 248 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 932 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	65 635 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 533 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	900 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	885 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	120 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	282 127 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	26 698 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	948 761 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	185 836 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	50 000 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 893 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	538 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	157 950 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 263 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000	
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	744 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	345 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 110 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	770 725 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	575 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	240 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	25 000 000	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	9 795 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	248 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	1 475 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 755 556 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 420 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	200 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	440 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	250 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 507 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Eksperter, junioreksperter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	92 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	763 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i> ...	502 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	295 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	129 852 000	
		Totale utgifter		<u>30 947 230 000</u>

Inntekter

3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 465 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	63 900 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	6 605 000	
		Totale inntekter		<u>84 970 000</u>

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1	overskride bevilgnin- gen under	mot tilsvarende merinntekter under
	kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
	kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
	kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bistandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen.....	3 400 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	2 700 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	350 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen.....	1 500 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2008–2011 over kap. 166 Miljø- og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, post 70 Vaksine og helse.

OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garanti-instituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

VII

Garanti fullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i St.prp. nr. 1 (2008–2009).

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 2 800 mill. kroner.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO,

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1. fravike bevilningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XIV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk, med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil fem år fra og med 2006.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Rammeområde 4**(Utenriks)****I**

På statsbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 554 487 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	32 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	25 035 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 248 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 932 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	67 635 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 533 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	900 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	885 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	120 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	280 127 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	26 698 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklings- hjelpen		
	1	Driftsutgifter	948 761 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	185 836 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	50 000 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 843 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	538 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	240 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 193 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000	
	77	Utvexlingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetting	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 110 000 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	770 725 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	575 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	240 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	25 000 000	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	9 795 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	248 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	1 475 000 000	
167		Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	2 002 006 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 507 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Ekspertter, juniorekspertter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	763 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i> ..	462 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	129 852 000	
		Totale utgifter		<u>30 947 230 000</u>

Inntekter

3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 465 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene ..	63 900 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	6 605 000	
		Totale inntekter		<u>84 970 000</u>

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandsbeholdninger som er finansiert over bostandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering

av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	3 400 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen.....	2 700 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania.....	350 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling.....	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen	1 500 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2008–2011 over kap. 166 Miljø- og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, post 70 Vaksine og helse.

import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i St.prp. nr. 1 (2008-2009).

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 2 800 mill. kroner.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garanti-instituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XIV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk, med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil fem år fra og med 2006.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 3. desember 2008

Olav Akselsen

leder og ordf. kap. 151

Vidar Bjørnstad

ordf. for kap. 103, 104 og 116

Åslaug Haga

ordf. for kap. 161 og 167

Morten Høglund

ordf. for kap. 118, 140 og 141

Kjell Arvid Svendsen

ordf. for kap. 150 og 169

Siv Jensen

ordf. for kap. 172

Anne Margrethe Larsen

ordf. for kap. 160 og 166

Audun Bjørlo Lysbakken

ordf. for kap. 164, 165 og 168

Marit Nybakk

ordf. for kap. 115 og 163

Erna Solberg

ordf. for kap. 171

Hill-Marta Solberg

ordf. for kap. 480

Anette Trettebergstuen

ordf. for kap. 144, 153 og 170

Øyvind Vaksdal

ordf. for kap. 100 og 3100

Finn Martin Vallersnes

ordf. for kap. 152 og 162